STATUTI
Mss.
42
BIBLIOTECA
DEL SENATO

Statuti Mss. 42

De ueneratione ſanctorum. c. i

Statuimus et ordinamus ut nos pſatos ſtatutarios cõe caſtri caſtagnole pcedũz hac uniuerſos et ſingulos hoĩes et pſs ipius caſtri cõtinua ꝑtectione defendant ꝙ infraſcriptos dies ab exertitio cultu et laborerio omi manuali cuſtodiantur. Volumus enim ipmis cuſtodiri ab omnibus et ſigulis hoibus et pſonis incolis et habitatoribus deti caſtri caſtagnole et eĩ diſtrictus omẽs dies om̃es dies feſtiuitatũ gloſe et beate uirginis matris marie toti anni dies ſci Johãnis Batiſte de meſe iunij dies ſci Jouãnis apli et euagneliſte de meſe decembris diez ſci michaelis arcagli de meſe maij dies feſtiuitatũ aplor Petri et Pauli et alioꝝ omniũ aploꝝ et euagreliſtaꝝ diez bti felicis de meſe octubris feſtũ ſci Blaxij et feſta ſcaꝝ catarine et margarite uirginũ feſtũ ſci lucie feſtũ uenerabile natiuitatis dñi nri yhu xpi cũ tribꝫ diebꝫ ſeqntibꝫ im̃ediate feſtũ ſci Siluestri pape die kl. ianuarij iq̃ celebratur circũciſio dñi feſtũ paſcatis epifanie feſtũ ſancte marie Madalene feſtũ paſcat roſate cũ duobꝫ diebꝫ immediate ſequẽtibꝫ feſtũ paſcat reſurrectionis dñi nri yhu xpi cũ duobꝫ diebꝫ im̃ediate ſequẽtibꝫ feſtũ aſcentionis dñi nri yhu xpi feſtũ ſce crucis de meſe maij officiũ corporis xpi feſtũ ſci Laurentij martiris feſtũ oĩum ſcoꝝ feſtũ ſci Martini om̃es dies ueneris de meſe martij undecima dies menſis maij adreuerẽtiã et ppetuã memoriam plurimoꝝ miraculoꝝ q̃ apparuerũt de gloſa uirgine maria i caſtro iani q dies feſtiui ut ſupra ab hoibꝫ .. pſonis caſtri caſt. et eĩ diſtrict uolum et mãdam cuſtodiri et celebrari et ꝙ dci hoĩes et pſ caſtri prefati ſe abſtineãt in dcis diebꝫ ab omi exercitio et laborerio manuali cãpeſtrali et agri cult ut pmictitur.

Et qui cõtrafecerit in pdcis ut in qlibet pdcoꝝ i ſolidos quinqꝫ denarioꝝ puniatur. Liceat tamen cuilibꝫ ſine pena et bãno i dcis diebꝫ et qlibꝫ ipoꝝ diebꝫ dominicalibus et beatiſſime marie natiuitatis dñi paſcatis reſurrectionis aſcẽtionis dñi et diem corporis xpi dũtaxat exeptis extra iuriſdictionis dci caſtri ſalm ferre lingna cũ bobus p edificiis trigere et naſinaꝝ et tpibus meſſiũ et uindembiarum bladũ et muſtũ deferre et deferri facere herbã lingna et paleas apportare et bladũ ad molẽdinũ deferre reportareqꝫ ex inde ad domũ farinã.

De electione dñi poteſtatis c. ii

Quia cõdere leges et ſtatuere parum pdeſſet niſi eẽt qui eas obſuaret ſeu obſuari faceret et executioni mãdaret idcirco [illegible] deliberatione hac pſenti [illegible] firmam ꝙ de inceps [illegible] caſtagnole ſit et eẽ debeat [illegible] titulus poteſtarie ſit atributus qui ut iura cõmunia dictãt et forma ſtatutoꝝ dci caſtri poſtulãt iciuilibus

et criminalibꝫ causis in damnis datis
et ĩ extraordinarijs et in omībꝫ alijs
dcũm potestarie offīn cõcernẽtibus
ad ipm̃qꝫ spectantibꝫ et ptinẽtibꝫ
secundũ formã dcoꝝ statutoꝝ li
beram et plenissimã iurisdictionẽ
et baliã hẽat exercẽdi in castro
p̃dco et eiꝰqꝫ territorio et distri
ctu ¶ Cuius quidẽ potestatis ele
ctio fiat et fieri debeat de sex mẽ
sibus in sex mensibꝫ p dños pri
ores et spetiale consiliũ et gñale
dci castri coadunati ad sonũ cã
pane more solito · Que electio
mictatur et micti debeat ad p
titũ ĩ dcõ cõsilio et p duas ptes
cõsiliarioꝝ adminus et alias ipi
electio fca nõ teneat ¶ Optenta
itaqꝫ ipa electiõn ut sup · scribi de
beat p not deputãdũ p ipsos
dños p̃ores iuxta formã hic ĩ
feriꝰ annotatã ¶ Et p̃dcõ potestati
sic electio cũ ĩfrascriptis capitu
lis micti et destinari debeat
p pte dci comunis nũtius ad
huc actũ p eosdẽ dños p̃ores
spẽtr deputãdus · ¶ Formã uõ
dcẽ electionis talem ẽe uoluꝫ
decernimꝰ et mãdamꝰ · Vꝫ quod
potestas p̃dcũs qui sic fuerit
electus debeat et teneatr se p̃so
natr conferre ad offīn p̃dcũꝫ ea die
qua fuerit ĩ ipa electione cõstitu ·
¶ Debeat dcũs potestas sic electꝰ
singulis diebus et oris cõgruis
et iuridicis sedere ad bancũꝫ iu
ris causaꝝ ciuiliũ et criminaliũ
sitũ ĩ palatio dci cõis iuxta sua
Latera ad ius et iustitia redendꝰ

et ministrãdꝰ unicuiqꝫ poscenti ·
¶ Itẽ teneatur iura et p̃uilegia ex
ẽtiones et munitates quascunqꝫ
dci cõis ppetuo defensare et ma
nutenere ad posse uiduis orfanis
et pupillis ac ẽt psonis ecclesiasti
cis bona ecc̃e ministrãtibꝫ hospi
taliũ et fraternitatibꝫ et alijs mi
serabilibꝫ psonis ius sũmariuꝫ
et expeditũ ac fauorabile mini
strare sine strepitu et figura iu
dicij omi iure et statutoꝝ p̃dic
toꝝ solẽmitate obmissa nec nõ
et forensibꝫ dũmõ ĩ locis ũn se
horiundi simile statutũ uigeat
et obsuetur · ¶ Item teneatur
et debeat offīn p̃orat et ipsos
dños p̃ores qui p tp̃ra fuerint
ĩ honorẽ hr̃e defendere et gub
ernare · ¶ Item uniuersitatem
p̃dcãm manutenere regiẽ et cõ
suare sub obedientia fidelitatꝭ et
deuotione sacrosancte romane
ecc̃e et sanctissimi dñi nr̃i pa
pe quarti et suoꝝ ĩ posterũ cano
nice ĩtrantiũ et successoꝝ ¶ Sa
lariũ uõ dci potestatꝭ et sui ui
carii p dcis sex mẽsibꝫ uolumꝰ
ẽẽ florenos duodeciꝫ aliud no
mine salarii a cõi p̃dcõ p p̃dcis
sex mẽsibꝫ petere nõ possit · ¶ Et
omĩa statuta et singula ĩ p̃senti
uolumine cõtenta potestas uin
culo iuramẽti teneatur et de
beat obsuare et facẽ inuiolabi
liter obsuari ¶ Finito aũt tp̃re
sui regiminis stare debeat ad si
dicatum in dcõ castro tribus
diebus corã sindicatoribꝫ eligen

dis p dcos dnos pores et cōsilium
spetiale et talis electio fiat et fieri
debeat ī pncipio ultimi mensis
post quē sit offm uacaturū et ipa
electio sic fca teneat et plenam
obtineat roboris firmitatē. Ad
dim' tn uolum' et sancim' qp nullo
mō possit infra tps sui regimi
ni sindicari pena pponenti ī ali
quo cōsilio cuiqꝫ librarū
consulenti utro in dimidia.

De reassignatione librorum. c. iij

Item statuim' et ordinam' quod
potestas qui p tpre fuerit tribus
dieb; ante exitū sui officij teneat
et debeat reasignare omēs et sin
gulos libros et scripturas quos
et quas fecerit et ordinauerit ī
suo offo et alios siquos habuerit
dci cōis sindico cōis pdci et scri
pturas que ad eorū manus puē
nerit et ipos libros et scriptu
ras simul ligare et ligatos uel
ligatas sigillare sigillo cōis et po
testatis pdicti nec desigillare
donec pueniāt ad man' sindicorū
eligēdorū p dcūz cōe ad sindicādū
dictum potestatem.

De electione officij dnorū priorū. c. iiij

Statuim' et ordinam' qp p pntes
dnos pores cōsiliuqꝫ gnale aut per
maiorē partē eorū debeat eligi et
renouari offm porat' in hūc modū
v; qp dci dni pores et consiliuz
eligant et eligere teneantur et
debeant duos bonos et legales ui
ros de dco castro qui quidē hoīes
habeāt plenū et liberū arbitriū
uigore et autoritate pntis statuti
dcūm offm porat' facē creare et
ordinare et renouare p eo tēpore
quo dcis hoīb; uidebit' et placebit
prius iuramēto p potestatē q p
tpre fuerit corporaliter tactis
scripturis de eligendo bonos et
et discretos et idoneos uiros et
ipos pores scribi facē p potestatē
eorū noīa v; quatuor priores et
unū camerariū p quolibet bīm
q breue includatur in una pal
lucta cerea que pallucta ponat'
et poni debeat in cippo cōis clau
so duab; clauib; quarū una sit
et ēē debeat apud camerariuz
dci cōis alia sit apud pores qui
p tpe fuerit et qp pntes dni
pores una cū consilio spetiali
accedē debeat ad dcūz cippum
quo apto p dcos claues retinēt
extrahi et extrahi facē teneat'
et debeat ī fine eorū officii unā
palluctā p man' unī pueri qua
extracta potestas debeat apiri'
dcām palluctā et breue pdcūz
ī eo recluso legat quorū noīa descri
pta erūt sint et ēē debeāt dni po
res et cam'. Et eorū offm duret
p sex meses cōtinuos. Finito dco
tpe sex mēsiū v; quatuor dies
ante finē debeat simul forma sp
tradita obsuari donec dca ī bus
sulatio durabit. Et etiam finita
dca ībussulatione debeat ībussu
latio pdca ī simili forma renouari
addētes huic cap qp si cōtingat ali
quē de pdcis ībussulatis fuisse
mortuū qp pdci quatuor ībussu
latores teneant' et debeāt alium

2v

uel alios loco mortui uel mortuorum
reliqui. ¶ Item si cotingat aliquem
uel aliquos de dictis extractis fore ab
sente uel absentes a castro castagnole
ita quod non rediret infra decem dies a
die extractionis ipsorum uel ipsius com
putand(o) uolumus quod predicti ibussulatores
debeant eligere alium loco ipsorum modo et
forma supra tradita et hoc facto claudatur
dictum cippum per predictos claues retinentes
ad dictum locum et ibidem reponatur
et custodiatur ut supra.

De iurisdictione dominorum priorum

Item statuimus et ordinamus quod
domini priores qui pro tempore fuerint ne
formam trascendant in exercendo prefa
tum eorum offitium in principio et introitu
eorum officii teneantur et debeant ad ele
ctione domini potestatis qui pro tempore fuerit
corporaliter tactis scripturis sacra
mentum prestare de bene et legaliter
et bona fide exercendo offitium pri
oratus ad honorem statum exultationem
sacrosancte romane ecclesie ac sanc
tissimi in christo patris et domini D. N.
diuina prouidentia pape quarti su
orumque in pontificatu successorum et ad
bonum et pacificum statum ac pacem et per
petuam unionem communis et hominum castri predicti
Item quod non pnuictat durante eorum of
ficio quod pecunia et auere dicti communis co
uertatur ... expendatur nisi pro
euidenti necessitate et utilitate
et bono communis predicti. ¶ Volumus tamen
predictos dominos priores liberam autoritatem
habere uigore presentis statuti de pe
cunia et habere dicti communis euidenti utilitate
et bono absque alicuius consiliarii uel al
terius requisitione usque in quantitatem
uiginti solidorum et quod camerarius qui pro tempore
fuerit debeat usque in dictam quantitatem
soluere ad instantiam ipsorum. ¶ Ita quod precepta
de soluendo dictis quantitatibus non pos
sint trascendere summam decem librarum
pro quolibet officio prioratus. ¶ Volumus in
super quod ipsi priores teneantur et debeant
eligere quattuor consiliarios scilicet unum
pro quolibet dictorum dominorum priorum qui quater
sic electi sint et esse debeant de consilio
spetiali et duret ipsorum offitium per sex
menses ut infra suo loco lacius demostrabitur.
Item dicti domini priores una cum consilio
speciali predicto habito primo et singulas pre
positas occurrentes in consiliis quae fient
tempore ipsorum officii preter quam propositas pro
hibitas ex forma presentis statuti ut uo
lumus. ¶ Item addimus quod dicti domini pri
ores possint et ualeant dicta cuicumque
consiliarii arengantis in consilio predicto
mittere ad partitum prout de eorum processe
rit uoluntate. Excepto dumtaxat si
dictum illius esset cotra formam statuti
alicuius inserti in uolumine statutorum
iam dictorum. ¶ Et id domini priores tene
antur et debeant ea die qua iurabunt
offitium ad se ueniri facere omnes clauia
rios portarum dicti castri cum clauibus dictarum
portarum et sibi presentari facere et recipere
ab eis et ipsas receptas eisdem
uel aliis prout et sicut de ipsorum
dominorum priorum uoluntate processerit et
mandare dare et assignare. ¶ Item dicti
domini priores habeant albitrium et potestatem
unum factorem uel plures qui faciat et
administret facta communis presertim posse
siones et terras tam cultas quam incultas
ipsius communis et hoc toties quoties ipsis do
minis prioribus uidebitur necessarium et

oportunū p utilitate dc̄i cōis et q̄
simil'r possint ipi dn̄i pores eligere
factore et camerariū q̄ hant manutene
et cōsuare bona ecc̄ sc̄e marie d'
et sc̄e crucis d'castagnole et p̄dc̄a
om̄ia et singula ī p̄nti capl'o cōteta
et alia ad eo⁊ offm̄ spectātia et p
tinētia q̄ ī aliquo capitulo ip̄nti uo
lumine repirent' insta teneantur
et debeant uīculo iuramēti obs̄uarī.
¶ Item statuim' et ordinam' q̄ dn̄i pores
qui p tp̄e fuerit existēt ī castro singu
lis dieb; dominicalib; et aliis diebus
solempnib; et festiuis ꝟ; natiuitatis
resurrectionis ascensionis corporis
xp̄i sc̄e crucis et oīb; dieb; beatissime
uirginis marie debeāt tempestiue
se ip̄os cohadunare et cōgregar' in
palatio cōis et una cū potestat' acce
dere ad ecc̄a et ibi sistere donec missa
fuit celebrata et redire ad palatiū
una cū dc̄o potestat' cōtrafaciēte
uō soluat noīe pene soldos duos cū di

De electione camerarij .c. vi. medio

Item statuim' et ordinam' q̄ quatuor
dc̄i imbussulatores et renouatores offi
porat' ut sup̄ in p̄cedēti capitulo fit mē
tio hēant et hr̄e debeant autoritat' et
liberū albitriū et facultat' uigore p̄n
tis statuti eligendi et ibussulandi
p eo tp̄re q̄ dn̄i pores ibussulat' ut pa
tet ī p̄cedenti capl'o unū bonū et ido
neū uirū ad offm̄ camerariat' ī dc̄o
cast° deputād' qui sic elect' p̄dc̄i q°r
scribi faciāt in dc̄o breui ide d'scripti
q°r dn̄i pores cōsuari et extrahi ꝟ;
unus p quali bet uice s̄m formā sup̄
traditam de election' et extraction'
dn̄o⁊ porū et simil'r renouari cui'

q̄de⁊ camerarij sic extracti d'dc̄o bus
sulo duret offm̄ p sex mēses et ip̄o
finito fiat noua extractio quēadmo
dū de porib; et p̄dc̄us camerari' qui
fuit sic extract' et assumpt' ad offm̄
camerariat' teneat' et debeat ea die q̄
extract' fuerit corā potestat' se p̄sen
tare et manu corporalit' tactis scrip
turis iurar' ad sc̄a dei euagnelia
dc̄m offm̄ camerariat' bn̄ face et lega
liter exercē sine fraude Remot' ab eo
odio amore timore p̄ce p̄cio et om̄i alia
humana g̃ra. ¶ Volum' insup et or
dinam' q̄ dc̄us camerari' an̄q̄ dc̄m offm̄
exercere icipiat p̄stet [illegible] debeat
unū idoneū fideiu[illegible] q̄ finito te
pore sui officii reddet ratione de
omib; p eū administrat'. ¶ Et q̄
ip̄e camerar' om̄es et singlos den̄
et pecunias et quoscūq; introitus
dc̄i cōis qui ad e[illegible] man' toto tp̄re
sui offij puenerit. et ip̄os introit'
et pecunias scribi face teneat' et de
beat ea die qua ip̄as pecunias recepit
uel sequēti ad penā dece solid p qualib;
uice qua obmiserit et neglig̃s fuit ī
scribi faciendo et simil'r scribi faciat et
anotari p̄ticulariter et distincte om̄es
et singlos exit' et expensas q̄ fiet et oc
curret ī cōi p̄dc̄o tp̄re sui officii. ¶ Ite
q̄ dc̄us cam' nō possit nec ualeat d'
pecunia et aue dc̄i cōis puent' ad ei'
man' solue absq; delib'atione fienda
p dn̄os pores et cōsiliu spe et si sec'
fecerit soluēdo absq; delib'atione p̄
dc̄a totū id q̄ soluerit [illegible] p p'rio
dedisse et soluisse intelligat'. ¶ Sta
tuētes et q̄ cam' p̄dc̄us teneat' et
debeat ad penā uiginti solido⁊ ī fine

sui officij legi fac̄t omēs et sing̃los i intrōit
et exit ad eī mani p̄uētos et factos i cōsilio
ḡnali infra suū offīm toties quocies req̄sit
fuerit et opus fuīt p dn̄os pores et pote
stat ad dcā penā. ¶ Insup ordinam̄ q̄d
tp̄e camē interfit et interesse debeat
oīb et singlis arēgis et cōsilijs fiēdis
i dc̄o cōi ad penā predcām p qualibet
uice auferēdā d' fc̄o p potestat si sec̄ fecerit.
Et ī p̄ncipio eius arēghe siue cōsilij anq̄
ī p̄mis arenghis ul' cōsilijs aliq̄d p̄ponat
ul' cōsulat p̄testari ī eidem q̄ potestas seu
uic' ul' dn̄i pores cōtra formā statutor
cōsulat ul' aret q̄ nlls cōsiliari sup tali
p̄posita facta cōtra formā statutorū
cōsulat ul' arēchet ad penā cōtentam
ī statuto loquētē ī q̄b casib p̄poni et
arrēghari nō liceat. ¶ Item q̄ finito
tp̄e dc̄i camerarius idē cam' post de
positionē sui officii infra tres dies
debeat dedisse et assignasse rōem ad
ministrationis eidem raciocinatorib
ordināndis p dn̄os pores q̄ pro tp̄e erūt
et si negligēs fuerit ī reddēdo rōem
ulli[?]cationē sui officii soluat nōie pene
sold' xx. et q̄ dc̄i raciocinatores eli
gēdi ut sup̄ h̄eant a cōi p eor salario
soldos sex p q̄lib et not' ipor h̄at sold' v.

VII De electione cōsiliarior et ḡnalis et sp̄alis

Item statuim̄ et ordinam̄ q̄ dn̄i
priores castri castagnole q̄ pro tp̄re
erūt teneant̄ et debeant uīculo iu
ramēti ea die qua fuīt extracti de
bussula ul' iurauerit eor offīm eligē
cōsiliū sp̄ale. vʒ unū bonū hoīe d' cast
castag p q̄lib dcor dn̄or por q̄ sic electi
sint et ēē debeat ad dcū offm ūi spe
tialis cōsilii et d' ipō offo et dcū offm
cōsilii spetialis duret sex mēsib con

tinuis q̄ q̄dem offo finito simil' forma
ī ipm renouādo sunt et q̄ nlls q̄ fuīt
p sex mēsib retroactis ad offm cōsilii
sp̄alis nō possit ul' ualeat sequentib
ī mediate sex mēsib ad idem officiū
deputari eligi uel noīari et sec' fcm
fuīt nō teneat talis electio et nulli'
sit efficacie ul' momēti. ¶ Itē p̄dc̄i
cōsiliarii cōsilii sp̄alis h̄ant albitriū eligē
di gualdarios. vʒ unū p quolib q̄ gualda
rii h̄ant denūtiare dāna data et malla
q̄ fient in cast° et territorio cast' castag'le II
Itē p̄dc̄i cōsiliarii cōsilii sp̄alis una cū
dn̄is porib h̄eant albitriū eligendi
et noīandi baiulos et p̄cones q̄ncūq̄
et quotiēcūq̄ fuīt op' eisdē statuere
et ordinare salariū p ut eis uisum
fuīt et placebit. Teneantur insup dc̄i cō
siliarii tam cōsilii sp̄alis q̄ ḡnalis ī fra
tertiam diē post electionē de eis factam
iurare ad sc̄a dei euāgelia dcm offm
bn̄ et fideli' exercē. ¶ Et q̄ potestas seu
uicari' teneat̄ et debeat p̄dc̄is cōsiliariis
facē p baiulū ipor nūtiar et significare
et se ipos uenire facē et sacramentū
eis deferre mō p̄dc̄o ad penā xx. soldor

De cōsilio congregando VIIII

Domini pores ad penā q̄nq̄ soldor
p quolib ipor et uice q̄lib semp q̄n
pulsat̄ campana grossa dc̄i cōis ad con
siliū ad p̄m sonū dc̄e campane uenire
et se p̄sentare corā potest seu uicario
debeat. ¶ Alii uō cōsiliarii omēs d' con
silio ad q̄ pulsaret̄ ad dcā penā eis de
fc̄o auferēdā uenire debeat ad cōsilium
pulsato tertio sono dc̄e campane et in
dc̄o cōsilio stare soluo q̄ illi q̄ ueniāt
anq̄ fieret req̄sitio cōsiliarior soluat
duodecī den et nō plures et min' usq̄

usque ad sex prout rectori uidebitur saluo
quod illi qui haberit iustam causam non teneretur ad
penam et quod sit iusta vel non causa remaneat di
scretioni domini potestatis. Et quod predictum con
silium debeat congregari et cohadunari
mandato dominorum potestatis et priorum, si non vocari
et si aliter fieret nichil in dicto consilio fi
eri possit uel deliberari et si aliquid deli
beratum fuerit non teneat ipso iure.

VIIII **De officio banditorum et baiulorum**

Item statuimus et ordinamus quod bandi
tores seu baiuli communis castri castagnole
debeant eligi per dominos priores et consilia
rios consilii specialis et generalis et quod quicumque
fuerit electus et ipsi salarium ordinari
per predictos iusta formam supra traditam in statuto
sub rubrica de electione consiliariorum
specialis et generalis et quod qui cumque fuerit
electus baiulus sit et esse intelligatur
et debeat esse banditor et possit tene
atur et debeat utrumque officium exercere.
Item quod ea die qua fuerit electus debeat
se coram domino potestate vel eius representare
et de dicto officio bene et legaliter exercendo
manibus corporaliter tactis scripturis
sacramentum prestare potestati predicto et iurisdictionibus
et per omnia que preceperit et mandauerit obe
dire et citationes facere et eas potestati
referre infra secundam diem et bannimenta
facere et de mandato domini potestatis et ui
carii et ad mandatum cuiuscumque alterius
particularis persone petentis presentis propriis
et habeat pro huiusmodi bannimento uice qua
libet sex denarios tenutas accipere et uni
de conuicinis siue camerario communis assignare
pignora que acceperit custodire et saluare (pignora assignand. Camerario)
et pro quolibet pignore quod acceperit cum instantia
cuiuscumque petentis possit accipere et habere
quatuor denarios pro qualibet citatione et pigno
ratione seu datione tenute et aliis sim
hic inferius denotatum et traditum. Verum quod
pro qualibet citatione seu ambasiata quas dictus
baiulus fecerit ad petitionem cuiuscumque
possit recipere et ualeat ab illis personis ad
cuius instantiam et mandatum et ambasiatam
fecerit seu citationem si in castro pro qualibet
citatione et qualibet citato sex denarios tantum si terri
gena fuerit citatus. Si uero forensis acci
piat denarios sex ad petitionem alicuius in
aliqua uilla districtus castri accipiat pro
qualibet citatione et pro quolibet citato
sex denarios si terrigena. Si forensis denarios
duodecim. Quando uero baiulus predictus iret
ad dandum tenutam uel pignorandum aliquam
personam in castro uel acitandum ad districtam
accipiat denarios quatuor et totidem a persequ
stratione. Et si extra castrum iuerit
persequestratione uel tenuta accipiat denarios
duodecim. Vicarius uero potestatis pro qualibet
tenuta quam acceperit et pro qualibet quem capiet
in castro castagnole accipiat et accipere possit
soldos duos. Si uero in districtu iret
ad capiendum aliquem uel dandum tenutam
accipiat et accipere possit v soldos denariorum.

De electione gualdariorum et non ultra X

Item statuimus et ordinamus quod potestas
seu uicarius qui pro tempore fuerit infra octo
dies postquam iurauerit officium teneatur
et debeat eligi facere per priores unum gual
darium pro quolibet ipsorum siue custodem
secretum qui gualdarii siue custodes
sic dicti teneantur et debeant coram ipso po
testate seu uicario denuntiare omnia et singula
maleficia et dampna data que committerentur in dicto
castro siue territorio per quoscumque homines
et personas ac etiam blasfemantes deum et glo
riosam uirginem mariam aut aliquem sanctum
uel sanctam et omnes qui iuraret ad corpus

sanguine uel similia iuramenta faceret nec non
omnes qui custodirent festiuitates custodiendas
per formam statuti super positi de ueneratione
sanctorum et omnia et similia data que fieret et
committerent in dicto castro et territorio personas
qui custodes et gualdarii esse debeat admin(us)
annorum uiginti et teneantur et debeant iu
rare ad sancta dei euangelia manu tactis
scripturis quod denuntiabunt omnes et singulos
quos conuenerit ut senserit in maleficiis
uel dampnis datis delinquentes quos denu
tiare teneatur et debeat ea die uel sequenti
postquam fuerit commissum maleficium, et dampna
data infra octo dies postquam ad sui noti
tiam peruenerit ad quorum denuntiationem
potestas siue uicarius procedere teneatur et
debeat contra predictos denuntiatos quorum gual
dariorum siue custodum nomina sint secreta
et si fuerint negligentes infra dictum tempus
in denuntiando delinquentes soluat pro
pena soldos quinque et eorum relationibus
credatur in dampnis datis usque in quantitatem
quinque soldorum et ab inde supra usque in omnem
summam cum uno teste adhibeatur plena
fides in maleficiis aut stetur eorum relationibus
usque in quantitatem xl soldorum in qua talis
portans maleficium ueniret condempnandus ab inde
uero supra usque in omnem quantitatem cum relatio
ne duorum testium credatur.

De Malef.

XI De electione clauariorum castri castagnole

Item statuimus et ordinamus quod domini po
testatores qui pro tempore fuerint teneantur et debeant
singulis tribus diebus postquam fuerint ex
tracti scilicet a die qua iurabunt officium ad se ue
nire facere clauarios portarum castri castagnole
et ad se portari facere et presentari claues portarum
predictarum et illis uel in illis ad iacentibus dictarum
portarum prout uidebitur. Ⅽab eis fidelitatem
debitam et infra scriptorum obseruantia iuramenta
dummodo dicti clauarii habeant et possideant in bonis
usque in quantitatem centum librarum et quod clauarius
porte teneatur et debeat de sero hora qua pul
satur campana ecclesie sancte crucis castri ad laudes
claudere dictam portam et de nocte quicumque incum
bente causam nemini aperire usque quo dicta campana
pulsetur ad laudes de mane sine licentia
potestatis ad penam centum soldorum pro qualibet
uice qua contrafecerit. Ⅽ Ille cui consignata
fuerit clauis per potestatem uel uicarium non possit
nec debeat dictam portam aperire de nocte
alicui forensis absque expressa licentia domini
potestatis aut uicarii aut priorum et qui
contrafecerit incurrat penam centum
soldorum pro quolibet quem intromiserit.

De electione officii sensalium XII

Item statuimus et ordinamus quod potestas
seu uicarius teneatur et debeat facere eligi in
fra octo dies post initium sui officii per con
siliarios consilii specialis in castro castagnole
duos bonos uiros qui sic electi sint uiarii
et sensales qui teneantur et debeant coram
dicto domino potestate uel uicario dicti castri iurare
ad sancta dei euangelia corporaliter tactis scrip
turis eorum officium secundum formam presentis capi
tuli bene et legaliter et bona fide facere
et exercere hoc modo scilicet quod ipsi uiarii et
sensales et quilibet eorum semper cum fuerint
requisiti per aliquem de adiacentibus alicui
uie uel strate communis seu uicinales ad penam
decem soldorum pro quolibet et qualibet uice
aptari facere omnes et singulas stratas et
uias toti territorii castri castagnole per
adiacentes ipsi strate et uie expensis ipsorum
adiacentium quibus dicta talis uia esset utilis
qui adiacentes et quilibet eorum teneatur et de
beat uiariis obedire in omnibus que eis pre
ceperint ad penam quinque soldorum pro quolibet
et uice qualibet eis defectu per potestatem

seu uicariũ dči cast' auferend' q ẽt uiarii
et sensales teneant et debeat ad dc̃am pe
nã dece soldor p uice qua fuerit negli
gentes eis de facto auferend' ad reqsiti
onẽ cuiuscumq3 p̃ dči castri et eĩ distri
ctus ire et terminare interris et
uiis d'qb3 inter aliquos dči castri
aliqua discordia oriret' occasione
alicui' senaite et ipãs partes ad cõ
cordiã reducẽ et ad ipãs senaitas et
terminationes uocare uicinos et tes
tes quos uoluerit et eis uidebitur
prepienda ueritate qb3 sensalibus
testes et cõuicini quos cõuocauerit
seu uocari fecerint ad p̃dcã obedir'
debeant ad penã qnq3 soldor p qualib3
eis potestat' ul' uicariũ auferend' de
facto q uiarii et sensales ĩ predictis
omib3 et singlis exequẽdis hẽant ple
nũ et liberũ albitriũ et iurisditionẽ p̃ntis
autoritate stat' p̃dcãs terminationes facer'
2 Et qualibet uice ĩ misint aliquod terminũ
debeat ĩmitter' et ponẽ una cũ dco t'mino
unũ arborẽ siue ramũ sambuci. Et
potestas ul' uicari' dči cast' uiculo iura
3 meti teneatur facere obsuari totũ et
quicquid p ipos sensales et uiarios fuit
factũ. Teneant' et dči uiarii et sen
sales sub dcã pena ire ad extimãdũ
dãna data in bonis et possionib3 hoĩu3
dči cast' semp cũ fuerit reqsiti. quas
quidem terminationes ipi uiarii et
sensales possint facẽ dieb3 festiuis et
aliis qbuscũq3 et hẽant qlib3 eoru3
p eor salario p qualib3 petia terre et
senaita soldos duos p ambas ptes pro
qualib3 uo extimatione dãni et dãnis
passo et ab illo qui dãnum fecerit soldos
duos inter ambos.

De electione sindici ad defẽdend' cas cois XIII

ITem statuim' ordinam' q potestas seu
uicari' cast' castagnole uiculo iuramti
teneatur et debeat semp qñ op' ẽẽt
eligi facẽ in cõsilio spli unũ bonum et
sufficiẽtẽ hoiem in sindicũ et p sindico
dči cõis q defendat et defendẽ debeat
omẽs et singlas cãs et lites motas et
q̃ imposter mouerent' ĩ cõi p̃dco et sen
tẽtias ul' cõdennationes a qbus ẽẽt ul'
fuit imposterũ appellatũ. et omẽs et
singulos pcessus et lites motas et
que imposter mouerent' ĩ cõi p̃dco
ĩ curia gñali et qualib3 alia quociẽs
opus ẽẽt p̃ liter iter ẽẽ et cõtra quas
cũq3 psonas dcm̃ cõe castag' defendẽ
iusta posse et dcm̃ suũ offm̃ bñ et le
galiter exercẽ teneat' et debeat p eo tp̃e
ẽt cũ eo salario qbus dcõ cõsilio uide
bitur cõuenire. Qui sindic' teneat'
et debeat pmittere et iurare dcm̃
suũ offm̃ bñ facẽ et exercẽ oĩ fraude
remota. q si fraudẽ ul' neglig ẽtiam
cõmiserit penã incurrat et de facto
auferẽdã ad libitũ et albitriũ dnor
potestat' et por et cõsilii spalis.

De electione q̃r hoĩu3 ad reuidend' possiones et bona cois XIIII

ITem statuim' et ordinam' q potestas
cois castag' teneat' et debeat eligi facere
p cõsiliũ spale et gñale infra unũ mẽ
sem post initiũ sui officii duos bonos
hoĩes q teneatur et debeant reinue
nire et terminare sodos et possessiones
motiũ cois castag' et alia bona cois
ita q nlla p̃ laboret nec sup appheđat
de ipis bonis et sodis. Et siqs sup
apphẽderit ul' sup apphesũ tenuerit
totum id q̃d sup apphenderit dimitte'
et relassare teneatur ad penã uigin

soldorum den. sibi de facto auferendorum. Et
nihilhominus ad restitutionem fructuum
teneatur quoscumque et quotcumque inde perceperit
extimandos per sensales communis. Liceat tamen cuilibet
cavare lapides in dicta plagia vel alibi ubi
cumque pro terendo molas et lecta molendini et
quilibet terminorum. Qui iverit ad in
quirendum predictis habeat et habere debeat
duodecim den. pro qualibet die a communi predicto
et si dicti terminatores ascenderent mon
tes habeant pro qualibet die duos soldos
den. et predicta potestas dicti castri qui pro tem
pore fuerit infra duos menses execu
tioni mandare teneatur ad penam decem librarum.

XV De electione camerarii et duorum factorum super bonis ecclesie

Item statuimus et ordinamus quod domini potestates
et consilium speciale quandocumque eis videbitur neces
sarium et oportunum teneantur eligere
et nominare unum camerarium et duos fac
tores qui habeant manutenere conser
vare et augmentare res et bona ecclesie
sancte crucis qui sic electi habeant
libertatem ordinandi disponendi et
administrandi bona oblationes intro
itus et proventus omnes in utilitatem
ipsius ecclesie eo modo et forma quibus vi
debitur et placebit dictam ecclesiam alicui
per vel loco. Et quod predicti una cum dominis
potestatibus et consilio generali et speciali possit
et valeat totiens quotiens fuerit oportunum
et eis videbitur et placebit eligere
vocare nominare et conducere unum
presbiterum qui habeat divina officia
in dicta ecclesia celebrare et ipsum
removere et licentiare et alterum
eligere pro ut et sicut devolutam
duorum partium predictorum processerit et mandabitur.

XVI De cereis fiendis ecclesie sancte crucis

Item statuimus et ordinamus quod
potestas ad laudem et reverentiam glo
riosissime virginis marie et ad com
memorationem miraculorum que me
ritis ipsius apparuerunt in vocabulo
fe de mense iunii quod quolibet anno
die undecima dicti mensis qua dicta
miracula apparuerunt quod domini potestates
pro tempore existentes fieri facere teneantur
et debeant expensis dicti communis unum
cereum de cera ponderis librarum unam
que cera offeratur per dominos potestates et pote
state dicti castri apud altare existentem
in dicta de mane quando divina offi
cia celebrantur qui cereus accendatur
semper quando elevatur corpus domini nostri yhesu
xpisti apud ecclesiam predictam. Et potestas
qui pro tempore erit debeat et teneatur
die precedenti vel ante dictum festum banniri
facere quod omnes et singuli homines et persone
dicti castri eiusque districtus debeant die sequenti
quando divinum officium in dicta ecclesia celebratur
venire et interesse.

De his ad quorum manus pervenant
relicta facta ecclesie XVII

Cupientes inquantum possumus ultimas
dispositiones morientium adimplere
ut eorum intentio suum sortiatur effectum
hac lege perpetuo valitura. Statuimus
et ordinamus quod omnia et singula relicta
et legata facta sive institutionis he
reditatis in totum vel in partem et que
in posterum fierent per quascumque personas
dicti castri vel eius districtus pro operibus et
laborerio ecclesiarum dicti castri et distric
tus que satisfacta non erunt pervenerint
et pervenire debeant ad manus duorum
bonorum virorum eligendorum per dominos po
testates et consilium speciale dicti castri cum con
sensu tamen rectoris ipsius ecclesie. Et quod

dcī officiales sint et ēē debeāt sentesēs
siue iconomos et hēant plenū albitriū
autoritatē potestatꝭ et baliā exigendi
cā relicta donata et oīa alia disposita
quocūq; ipis ecclesiis qui boni hoīes sic
electi post indcā relicta ad eoꝝ manꝰ
puenerīt bona cū rectore ecc̄e cuius
relictū fuerīt dr ipā quātitate re
licta immediate fieri facere teneāt
in ipā ecc̄a illud opꝰ qꝫ magis utile
uidebitur necessariū ipis hominibꝫ
et rectori pdc̄o et qꝫ potestas et ui
cariꝰ qui p tpr̄e fuerīt in pdc̄is circa
pdc̄a et quolibet pdc̄oꝝ teneatur
et debeat ius sūmariū et expeditum
ministrare sine strepitu et figura
iudicii ad reqsitionē pdc̄oꝝ ut supra
eligendoꝝ dūmō ipi potestati constet
p publicū strumētū ulꝰ ptocollū ulꝰ per
tres idoneos testes :·-

XVII **De libro ordinādo dꝰ creditoribꝫ cōis**

ANimaduertētes diligēter ut negocia
cōis recte ualeat custodiri et ne quis
ipm̄ cōe ualeat in aliquo defraudare
hac pn̄ti lege firmamꝰ statuimꝰ et or
dinamꝰ qꝫ in cōi pdc̄o fiat et fieri de
beat expensis cōis p dn̄m potestatē
et priores unus liber qui sit et ēē
debeat centū cartaꝝ de carta bam
bacina et plus et minꝰ p ut eis uide
bitur et uocetur liber creditoꝝ
cōis ¶ In quo quidem libro scribi
debeant oēs et singuli hoīes et p
sone debentes aliquid recipere ī
cōi pdc̄o exprimēdo diem causā
et quātitatem quā recipe qsq; tene
atur hoc mō et ordine vꝫ Quod
in pncipio ciusꝰ libꝫ poratꝰ et camera
riatꝰ scribi debeāt et intitulari in pn
cipio dcī libri ī hūc modū vꝫ Infrasc
pti sūt debētes recipere a cōi castagnole
īfrascriptas quātitatꝭ causis et ratio
nibꝫ infra positis et annotatis et hoc
tpr̄e taliū dn̄oꝝ poꝝ et talis camerarii
noīando illos qui p tempora erūt cū
adlatione millesimi et diem ītroitus
ad offm̄ dn̄oꝝ porū et camerarii pdc̄oꝝ.
Et infra hūc pdc̄m titulū scribātr
oēs debentꝭ recipere a pdc̄o cōi
mō et ordine sup dc̄is. Et talis modꝰ
sfuetur et sfuari debeat in posterū
p pores et camerarꝰ q p tpr̄e erunt
donec in dc̄o libro scribi poterit.
Et de nō renouetur et fiat et fieri
debeat alter mō pdc̄o ¶ Addimus
huic capitulo qꝫ iste liber sic ordinatꝰ
reponatur et reponi debeat et cōsuari
ī armario cōis siue ī cassa existēti ī pala
tio habitationis dn̄i potestatꝭ et nō extrahi
nō possit nisi qn̄ aliqs pdc̄a occasione
scribendꝰ ēēt seu tempore exactionis
alicuꝰ datiue. Quo tpr̄e dc̄us liber
stet et maneat apud camerariū cōis.
Item qn̄ fieret aliq̄ excōputatio alicuꝰ
debenti recipe aliquā quātitatem
dn̄i ulꝰ qn̄ fieret solutio aliq̄ ipa ex
cōputatio siue solutio scribi debeat
ī margine dcī libri iuxta ipm̄ cre
ditorē et talis creditor cui fuerit
ītegre solutū et satisfactū cācelletr
de dc̄o libro adeo qꝫ debitū pdc̄m
repeti nō possit. ¶ Insup uolumꝰ quod
dn̄i pores et camꝰ scribi facē teneatur
oēs et singlos hoīes et psonas debētes
recipe a cōi pdc̄o illas quātitatꝭ quas
debent recipere añ exitū officii ipoꝝ.
et si fuerit negligētes ī scribi faciēdo te
pore eoꝝ officii post finitū offm̄ scribi facē

non possint sub pena scribenti quinque soldorum
de facto auferendorum. et nihilominus prefati
creditores non scripti in dicto libro dicto
tempore nullum habeant regressum contra co
mune. Sed tales priores teneantur ad dictas
solutiones.

XVIIII De modo et ordine imponendi datiuas
Item statuimus et ordinamus quod domini
priores et capitanei teneantur et debeant
in principio eorum officii examinare et diligenter
inquirere omnia et singula debita que sunt
scripta et annotata in libro creditorum
comunis et qui requireretur scripti in libro
comunis debere aliquid in comuni predicto recipi
habeantur et reputentur pueris et legiti
mis creditoribus dicti comunis et non alii et
tunc dictis debitis sic repertis prefati domini pri
ores teneantur et debeant congregari et
coadunari facere consilium speciale et generale
secundum modum et ordinem supra scriptos de
consilio congregando et in dicto consilio le
gi facere per dominum potestatem omnes et
singulos creditores predictos sic in dicto
libro repertos cum summis et quantitatibus
ibidem scriptis et annotatis et sic lec
tis ipsi domini priores proponant et proponere
teneantur et debeant quidquid in consilio
predicto uidebitur et placebit prouidere et
ordinare de modo habendi pecuniam
in comuni predicto pro satisfaciendis debitis sic
lectis et notatis in dicto consilio. Item
uolumus quod si dicta debita essent satisfa
cienda et non esset pecunia in comuni pre
dicto imponi debeat datiuam per libram
inequalitate sufficienti pro satisfactione con
digna dicti debiti secundum consuetudinem
actenus obseruata.

XX De modo et ordine exigendi datiuas
Item statuimus et ordinamus quod omnes
et singuli homines et persone tam terri
gene quam forenses cuiuscumque conditionis
existant reperti accatastati in catasto comunis
predicti soluant et soluere teneantur
et debeant omnes et singulas dati
uas et prestantias tam impositas quam
imponendas per dictum comune quocumque et
qualitercumque imponerentur infra termi
num statuendum per dominos potestatem et
priores dummodo non excedat uel preteat
spatium trium mensium ab inde uel supra et
antea quilibet qui soluere neglexerit
datiuam tangentem sibi secundum libram sui ca
tasti sibi impositam dicto statuendo ter
mino elapso soluat et soluere teneatur
et debeat ipsam datiuam sibi impositam
cum quarto pluri de quo quarto pluri sic
soluto habeat et habere debeat potestas suus
uicarius qui executionem fecerit et dictam
datiuam exegerit cum effectu duos soldos
pro qualibet libra summe dicte datiue sic exacte
et potestas et uicarius possit et ualeat gra
uare predictos soluere recusantes executionem
facere in persona et in bonis prout et sicut
et quomodo et qualiter eidem potestati uel
uicario uidebitur conuenire cum deten
tione carceratum et modis omnibus
necessariis et oportunis. Et potestas
tempore cuius dicta datiua fuerit imposita
teneatur et debeat per baiulum comunis ban
niri facere quod quilibet accatastatus in catasto
comunis castagne debeat infra terminum
statutum per dominos potestatem et priores
soluere ad penam quarti pluris.

Soldi dui per libra cioe del quarto solo et non della datiua

XXI De modo et ordine imponendi prestantias
Item statuimus et ordinamus quod domini pri
ores qui pro tempore fuerint una cum consilio

spali possit teneatur et debeat quociens
opus fuit imponere omes et singulas pre
stantias oportunas coi pdco illis hoibus
et psonis d'castro pdco quib3 ei uidebit
ī ea quātitate et abiles ad mutuandum
dco coi. Et q illi qbus pstantia imposita
eet ad reqsitione rectoris dci cast solue
teneant copellant modis oib3 qb3 dco
rectori uidebitur.

XXII De foresib3 uolentib3 habitar' ī cast° cast

Tem ad liciēdū forensiū aios q desi
derant ī castro pdco uel ei districtu
uenire et habitare. et ut eis materia
tribuatur libenti' habitando in cast°
et districtu pdcis. Stutuim' et or
dinam' q omes et singuli forenses
uolentes hitare in castro pdco ul' distri
ctu ei' debeat se psntare corā dnis po
testat' et poribus et ī libro reforma
tion' cois pdci se scribi face et iurar'
q de inceps ī futurū ppetuo in dco
castro ul' ei' districtu cōtinuo hitabūt.
Et pdci tales forēses q pdcū suauerit
sint et ee debeant immunes et exempti
ab oib3 et singulis onerib3 et factionib3
psonalib3 p uno anno pxime secuturo
incohando a die qua se scribi fecit et
ut sequtur fine mēdo. Et si tales forē
ses fuerint negligētes in se scribi fa
ciēdo teneat et debeat toto tpre quo
fuerit in mora p custodia quā nō face
ret solue mense quolibet cam' dicti
cois soldos decē dn. Et nihilominu'
finito tpre dci anni ul' q se scribi fecit
ul' nō teneat et debeat et custodiam
et alias factiones reales et psonales
in dco coi facere put alii de dicto
cast° et ei districtu faciūt. Adden
tes huic capitulo q forenses hntes
domū ul' aliqua in dco cast° quā ipe nō
hitaret teneatur quolibet anno solue
cam° cois p qlib3 domo q nō hitauerit
soldos decem

Quod laboratores cogat' soluere datiuas XXIII

Tem quia nō licet cuiq nō por
tanti onera cois gaudere pprius pos
sessionib3. Id circo statuim' et ordi
nam' q omes et singuli d' cast pdco
ul' forenses icole dci cast q laborat
seu in futurū laborabūt aliquas posse
siones in territorio pdco alicui' nō sol
uētis datiuas ī coi pdco et alia onera
et obsequia realia et psonalia nō pstā
tis laboratores dcar terrar seu possess d'
fructib3 pceptis seu pcipiendis ex eisdē
possessionib3 datiuas soluere cōpellant
vz de pte tāgenti dnō dce possessionis
quos fructus dns dce possessionis re
petere nō possit. Et si fruct' predci
nō sufficerent p satisfatione dictar
datiuar sic impositar ul' imponēdar
sm summā quā capit libra dce possessi
onis quā laborauerit de suo pprio sup
plere et satisfare teneat' et debeat usque
ad satisfatione codignā dictar datiuar
ac si sua ppa talis possessio eet. Et po
testas ul' uicari' qui p tpre fuit teneat'
et debeat pdca oia et singla in psnti ca
pitulo cotenta actēdē et obsuari facere
et omes et singulas datiuas imponēd'
tpre sui officii et q fuissent imposite
tpre sui moffo pcessoris exige ad penā
decē librar excoputādar de suo salario

De possessionibus nō trasferēdis hoib3
nō subiectis castri predci. XXIIII

Tem ad h' ut materia tribuat' hoibus
bn uiuend' et q metu pene qlsq officialis
q pro tpra eru in coi pdicto libenti' circa.

occurrentiã ipor offi pstet debita obedie
tiã et ut ipm offm ualeat comodi exerceri
Statuim et ordinam qd potestas ul ipor alter
p ipo exercendo offo possit et ualeat qncuq
et quocienscuq sibi uidebit et placebit conuenir
impone statue et ordinar penã inobedietib
usq inquatitate dece soldor ultra et pter
penã statutã in cap pntis uoluminis loqte
de materia de qua talis fuit inobediens
que pena imponi exigi et tolli possit p
ipm dnm potestat uel uicariu de fcto
totiens quociens quis fuit inobedies
uel p condenatione si uidebitur ...

XXV De electione anbasiator et de eor salario

Item quia iustu censem et cosonum
equitati ut unusqsq castellan cast pdci
sm suã codicione sentiat et pcipet
honorib et labore icubentib in coi cast
pdci hac pnti lege sancim. Qd in gnali
dci cois eligi debeant et noiari decem
boni hoies oriudi de dco cast ul pele
ctionarios deputandos in dco cosilio
q dece hoies sic electi p cosiliu ul ele
ctionarios pfatos scribi debeat pticulr
et diuisim. Vz quilib dep se et tales sic
electi et scripti imbussulari debeat et
reponi ac cosuari i uno bussulo et sigil
lato et clauso sigillo cois. et de m custo
diri i armario cois existete i palatio dci
cois. Et isti tales sic inbussulati sint et
ee debeant ambaxiatores dci cois. Et quo
ciencuq fuit op p necessitatib et oportuni
tatib cois pdci extrahat et extrahi debeat
i cosilio gnali pdco ul saltim i spali un dep
dcis imbussulatis. Et si ille talis q fuit
extract fuit absens ul aliq mo ipedit
q comode p ambasiata sibi comitenda
ire no possit remittat in dco bussulo et
alter simili mo extrahat cu sic extracto
si op fuit p dnos pores et cosiliu spale eli
gat un soci. Et haent et hre debeat pro
ipor salario si ambasiata fuit longe distans
a cast p dece miliaria ul infra boton quar
p quolib et qualibet die. Et ultra unu
die steterit quatucuq steterit heant p
quolib botos sex. Si uo ambasiata fuit
mag distans a qr miliarib sup simile
heant p qlib bo. sex. Et talis mod ser
uetur donec aliqs erit i dca bussula. Et pos
tea sm modu et ordine supdcos renouet
et idem intelligat i potestat ul uicario
qui iret in suitu cois

De forma credentialiu litterar XXVI

Ita quia sepe solent quã plurimi sub
umbra et fauore sui cois ppa negocia p
tractare cupietes ipor malitiã exprimere.
Statuim et ordinam qd quelib litta creden
tialis que i psona alicui ul aliquor amba
xiator fieret sumarie debeat continere
substatiã ambaxiate sibi comisse p coe p
dcig. Et uolum insup q ambaxiatores electi
ut sup i pcedenti cap cotinet anqe dcam am
baxiatã faciendã se cofrat iuret in manus
dni potestat ul uicarii aut por ambaxiatã
sibi comissam bn legalr et bona fide fa
cere et exponere p coi pdco et nllam aliã
p feis ppis ul alicui face ul exponeri pter
comissam sibi a coi pdco. Et qui cotra
fecerit soluat noie pene in coi pdco uigin
tiqnq libras den in quã p potestate de
beat codenari

Qd bona cois cocedi ul alienari no possit XXVII

Item quia nulli no cosueueru sub bn
uiuendi uelamine bona cois iutiliter co
sumare et pse alienis sumptib beniuoletia
captare. Nos itaq cupietes et huimodi
fraudib et iniqs caliditatib curare pnti
lege duxim statuendu et ordinandum.

q̄ nulla donatio cōmissio cōcessio siue obliga
tio fiat nec fieri possit uel ualeat de bonis
cōis a cētum soldos den̄ sup̄ absq̄ delibera
tione cōsilij gn̄alis et sp̄alis Inter quos
talis cōcessio siue obligatio debeat per
tres ptes ipoꝝ consiliarioꝝ cōuocatoꝝ
ad bussulas et pallucttas obtineri et
si aliter fieret donatio ipā uel cōcessio
seu alienatio nō ualeat nec teneat ipo
iure. Et siquis dcām formā pposuerit
cōsuluerit ul̄ reformauerit. incidat
in penam qnq̄ libꝝ den̄ p qualibet et
qualibet uice. —

XXVIII Qd̄ partitū mictat^r ad bussulas et pallucttas

Item statuim᷒ et ordinam᷒ q̄ oīa et sin
gula ptita q̄ fient ī cōsilijs diuisim mit
tatur ad bussulas et pallucttas seu fabas
dicēdo q̄ qcūq̄ uult dictū talis exp̄mē
do nom̄ illi᷒ qui cōsuluit mittet palluctā
seu fabam in bussulā albā del sic et q
cūq̄ uellet cōtrariū mittat pallucttā seu
fabam ī bussulā rubeā del nō et qlibet
mittat ambas man᷒ clausis in ambabus
bussulis. Noꝝ qualibet unā manū ita q̄
nemo possit ppendere inqua bussula pal
luctā siue fabā miserit et p̄dcā potestas
siue uicari᷒ faciat obsuari et siqs con
siliari᷒ cōtrafecerit soluat stati duodcī
den̄ et q̄ oīa et singula ordinamēta
et reformationes que fierēt in cōsilio
dicti castri obtineātur p duas partes
cōsiliarioꝝ tūc p̄sentiū saluo q̄ ubi tra
ctaret^r de aliq̄ donatione cōcessione uel
remissione fienda de bonis cōis q̄ cāu
obtineatur p tres ptes consiliarioꝝ tūc
p̄sentiū et si aliter fieret talis reforma
tio nō ualeat et sit ipo iure nulla. Et q̄
ī omni cōsilio possint arēgare usq̄ ad sex
et nō plures ad penā qnq̄ soldoꝝ

Qd̄ uicari᷒ possit exercere offm̄ potesta
XXVIIII tis ut uicari᷒ si fuit notorius.

Item statuim᷒ et ordinam᷒ q̄ p̄ns uicari᷒
et quilibꝫ alius q̄ p tp̄re fuīt possit libe
re offm̄ uicariat᷒ potestarie et notari
at᷒ dcī castˡ simul et semel exercē et op
erari in dcō castᵒ si fuīt publice nota
ri᷒ et processus formare et sentētias fer
re et omīa facere et opari que facere
et opari potest potestas dcī castˡ statuto
et ordinamēto aliq̄ dcī cōis in cōtrariū
disponēte nō obstāte qbꝫ p̄ns statutū
et alijs quibꝫcūq̄ contra facientibꝫ uo
lum᷒ preualere. Et hoc capitulum
sit p̄cisū et mutari nō possit et locū
hēat ad pterita ad p̄sentia et futura. —

Qd̄ hn̄tes casalenū unitū muro cōi
XXX debeāt ipm̄ murū nō merlatu merlari facere

Item statuim᷒ et ordinam᷒ q̄ qcūq̄ ht
casalenū in castᵒ p̄dcō iuxta murum
cōis in q̄ muro nō eēnt merli et para
pecti teneat^r et debeāt merlari facere
sup̄ ipo muro infra terminū p cōsiliū
ordinandū p ut capit sua dom᷒ siue
casalenū de bonis lapidibꝫ et calce ad pe
nā uiginti sold᷒ den̄ p quolibet cōtrafaciēte
et potestas qui p tp̄re fuīt infra unū mēse
sui regiminis teneat^r ad uidēdū circum
circa murū ipius castˡ et ubi inuenerit
nō eē merlatū et parapectū dcūꝫ murū
faciat merlari ad penā decē librarꝫ dena
de suo salario dūmō p dcō tp̄re detur arena

De extimatione et accatastatione terra et calce rū q̄ nō eēnt accatastate
XXXI in catasto cōis et de erroribꝫ corrigēdis et salario corrigētiū

Item statuim᷒ et ordinam᷒ q̄ quicūq̄
ht possessione seu terram ī districtu p̄
dcō nō accatastata ī castᵒ cōis p̄dci ipam
debeat assignari potestati seu uicario dcī
castˡ infra unū mesem a die introitus
sui officij cōputandū et qcūq̄ nō assigna

uerit soluat noie pene xx sold den et
nihilominus soluere teneat et debeat ac
reficere i coi pdco omes datiuus no so
lutas de dca petia terre no assignata et
accatastata i castro pdco p eo tpre quo
fuit in mora assignadi possessiones qs pdcas
cogat pone in suo catasto. et potestas
siue uicari qui p tpre fuit faciat eligi
p cosiliu spale quatuor bonos hoies
q uideant et corrigat errores catasti
et poni faciat p potestate seu uicariu
et scribi terras ueditas et emtores et
eleuari faciat ueditores ¶ Et potestas
siue uicari p ei labore et merced' heat
a qualibet pte et qualibz petia terre
sex den. et pdcus potestas et uicarius
possit dcas petias terre pone et remoue
uisis strumetis emtionu ipar possessi
onu quas uenditores et emtores ifra
qndecim dies debeat poni et remoueri
ut sup dcm est ad dcam pena ¶ Item
uolum q pdci correctores electi ut sup
hent et hre debeat p eor salario et
labore ab illis i quor catasti fuerit erro
res repti p qualibz libra ptij qua i coi
defraudauerit ultra pdcas penas sold
qnq den ¶ Insup addim in pnti ca
pitulo q si qui hoies et psone d' castro
pdco et ei districtu hentes aliquas
possessiones comunes seu petias terrar
ul' aliq hereditate debeat et teneat
infra duos meses cotinuos postq pdce
possessiones ad ipor man puenerit.
ipas possessiones et petias terrar ul'
hereditat diuidere et sortiri et qlibet
ponere et poni face p pte sibi cotigete
i suo catasto ad pena pdcam ¶ Ita qd
nllus de castro ul' ei districtu heat n
hre possit nisi ppium catastu et ipprio
catasto soluere. et no malueno exceptis du
taxat fratribz carnalibz qad pdca minime
teneatur obligati n intelligant du uixe
rint i coi et in ipor bona fecerit iter ipsos
coia ¶ Sed eo ipo quo fres pdci uenerit
ad diuisione tenentur et debeat ad eade
pena infra dcm terminu duor mesiu
possessione quas simul et cois habuerit
diuidere et diuisim qlibz ipor poni
facere et scribi p potestate ul' ei uicariu
et face nouu catastu si no deberet

De no faciedo ensenia p coe absque deliberatione cosilii spalis XXXII

Item statuim et ordinam q qcunq
fecerit aliq ensemu alicui psone expte
cois de quo no ee deliberatu p pores
et cosiliu spale dci cois talis ensenias
de suo ppo illud enseniu solue teneatur

De modo conseruandi priuilegia iura et strumta cast castagnole XXXIII

Item ut iura cois puilegia imunitat
ipius cois meli et salubri ualeat coser
uari. Statuim et ordinam q puilegia
imunitat et iura qcuq dci cois cosuent
et custodiant in una cassa fabricanda
expesis cois et dicta cassa cu dcis puilegiis
imunitatibz et iuribz reponatur et custo
diant. inq cassa sint et ee debeat tria
serramina cu tribz clauibz quar una sit
et ee debeat penes rectore dce ecce et
alia pene unu ex dnis poribz p tempora
existentibz que interse deliberauerint.
¶ Reliqua uo sit et ee debeat apud camera
riu cois q p tempora fuit. et dca cassa
apiri no possit absq psentia dnor por
et dci camerarii et si aliter expiretur
puniatur aperiens i uigintiqnq librar
den uice qlibz et p qualibz cosentiet et de
dcis puilegiis iuribus et imunitatibz

fiat inventariũ et reponatur ĩ dca
cassa adeo quãdo fuit opus pquiri
p aliq̃ p̃uilegio ul' strumẽto cõis ui
so dco inuentario facili' repiatur
ad auferẽdã materiam ne qs aliq̃
tp̃re quo apietur. de dcã cassa sub
trahat uel auferat

De immunitate artificiũ forensiũ

XXXIIII Item statuim' et ordinam' quod
qcũq3 artifex forensis cuiuscumque
conditionis existat uenerit ad ex
ercẽdũ aliquã artẽ in castro castag'
ul' ei districtu qui sit bone coditio
nis et fame ab omib3 et singulis
onerib3 psonalibus sit exemptus
p unũ annũ tm̃ coputãdũ a die
qua uenerit ad habitãdũ in dcõ
castro ul' ei districtu.

Q nlls ñ allibrat in cẽtu lib sup possit habere aliquod officiũ

XXXV Item statuim' et ordinam' q̃ nul
lus qui nõ sit allibrat' in catasto
cõis castag' nõ possit habere nec
exercẽ officiũ porat' ac et came
rarij et factoris dci cõis et ecc'
sancte crucis nec ad aliq̃ offin eli
gi ul' deputari et si eligeret' talis
electio nõ teneat nec ualeat ullo
modo et qui cõtra dcãm formã
puniat' in decẽ libris den' et eadẽ
pena puniatur q ipm elegerit.

De nõ pponẽdo de suspentione aliq3 statutor3 et nõ acceptãdo offin pter formã statutor3

XXXVI Item statuim' et ordinam' quod
potestas siue uicari' q p tp̃re fuerit
et dñi priores sup positi nllo mo
possint uel ualeãt aliqua ratione
causa ul' colore quesito pponere
in aliquo cõsilio gñali uel spli ul' aren
ga de suspentione seu mitigatione ali
cui' capituli cõstituti cuiuscũq3 coditio
nis existat et q nlls officialis dicti
cõis possit eligi ad aliq̃ offin dci cõis
nisi sm forma statuti loquẽtis de
electione officialiũ Et si aliter
eligeret' talis electio non ualeat et
talis elect' cõ dcãm formã officiũ
aliq̃ opari et alius loco sui eligat'
et occasione talis electionis nllm
ius sibi acquiratur cõ cõe Et si potes
tas seu uicari' et dñi pores cõtra
p dca pponeret et ul' ppom pmicteret
in aliquo cõsilio ul' arenga de suspẽ
sione alicui' capituli cõstituti soluat
quilibet eor3 nõie pene cẽtũ sol' den'
Et qcũq3 arẽgauerit de aliqua sus
pensione fienda ad dcãm silr tene penam
atur et h' cap'' sit pcisũ et mutari ñ

De citationib3 fiẽdis ĩ ciuilib3 possit causis

XXXVII Statuim' et ordinam' p euidenti
et gñali utilitate hoĩu3 et psonar3
dci castri. quod qcũq3 uoluerit cõ
queri de aliquo siue de aliquibus
aliq̃ occasione uel causa debeat co
ram potestate seu uicario dci cast'
cõparere et illũ siue illos de quo
ul' qb3 cõqueri uoluerit citari faciat
p baiulũ cõis dci cast' qui baiulus
publice citar' debeat et possit qua
cũq3 psonã cũ cõmissione s' fca
p potestat' de q̃ appareat manu ipi'
uicarii ul' potest' iudicio ul' ex se
dẽtem p tribunali et nõ sedente
saluo q nõ possit aliqs citari pro
eadẽ die s. citet' p sequenti die ora
tertiar3 ul' an uesperas p ut uoluit

ille adcui' petitionẽ fit citatio et h°
locũ habeat in illis psonis que noia
tim citarẽtur ¶ Citatio uõ heredũ
fiat h° mõ. v3 q baiulus uadat ad
domũ habitationis olim illi' cui' he
redes citari debent et ibidẽ et pu et
et palam citet omẽs heredes et uo
lentes ẽẽ heredes ul' uolẽtes pro
heredib3 respõdẽ ad petitionẽ talis
noiãdo illũ ad cui' petitionẽ fit cita
tio q̃ iñ ad tertiã diẽ tũc pximẽ uẽ
turam corã potest' ul' uicario debeat
cõparere ad respondendũ sibi de
iure ul' ad illũ actũ ad quẽ actor
uoluerit et sufficiat una citatio
fca ĩ psonam citati ¶ Si uõ ad
domũ fieret citatio debeat citat'
ad domũ sa uice et phentorie cita
ri que sa fiat et fieri debeat ex
pensis citati ¶ Heredes uõ si in
pma citatione fuerint cõtumaces
citet' iterato psegnti die eoꝝ ex
pensis que sa citatio fiat ad do
mũ et corã potestat' siue uicario
pn̄' ad bancũ iuris et dcẽ due ci
tationes dcõ mõ facte sufficiant
actori ad pnũtiationẽ pcedi pos
sit cõtra reum ul' reos sm̃ ĩfra
scripti capituli tãq3 si eẽnt hered
et heditat' adiuissent ei' defuncti
et p ei' debito citarẽtur et hoc quã
tũ ad pcessũ fiendũ ¶ Tñ sup bo
nis defuncti p h° tñ ipi citat' tãq3
heredes nõ possint cõdenari plⁱ' ul'
ad debitũ soluẽdũ nisi pmo eis fu
erit assignat' termin' cert' ad libitũ
potest' assignãd' infra quẽ debeat
clare responder' an uelint adire ul'
repudiare hereditat' ¶ Et si fuerit

cõtumaces in respondendo ĩtelligat'
ipm respondisse ul' audiuisse p ut
uoluerit et interẽrit ei' ad cuius
petitionẽ citatio et termin' supdcũs
fuit assignat' ¶ Que citationes et re
lationes scribant' et scribi debeat
et oĩa acta ciuilia que fieret in
coĩ corã potestate seu uicario dci cast'
p potestat' seu uicariũ dci potestatis
et cois ad petitionẽ cuiuscũq3 ad
quẽ quolibet ptineat quoꝝ baiuloꝝ
relationib3 stetur et credat' p ut
p potestatẽ seu uicariũ curie cois
predicti scriptũ appareret

De mõ pcedendi ɔ cõfitentem. XXXVIII°

Item statuim' et ordinam' q si
citat' in termino citationis cõparu
erit coram potestat' seu uicario ul'
officiali dci cois et cõfessus fuit suo
creditori sibi aliq debere ĩ pecunia
ul' re in iudicio potestas seu uicari'
et officialis qui hƫ ius iudicãdi co
ram quo talis cõfessio fca fuit pre
cipiat et pcipere teneat' et debeat
reo qui cõfessus fuit debitũ quod
eũ soluat suo creditori añ quã se ce
dat de palatio si debitũ seu quãtitas
cõfessa fuit decẽ solidos den' ab inde
infra ¶ Si uõ fuit a decẽ solidos supra
usq3 in uiginti sol' denarioꝝ pcipiat
et pcipere debeat debitori q soluat
illud suo creditori infra qnq3 dies
a die pcepti fci cõputãdos ¶ Si uõ
debitũ fuit a uiginti sol' den' sup' d'
quacũq3 quãtitate sit assignetur
termin' et pcipiat' p potestat' seu uic'
debitori quod illud soluat suo cre
ditori infra decẽ dies cõtinuos ĩ
mediate sequẽtes ab inde in antea

cogat debitor ad uoluntatē creditoris
et q debitorē talē pceptū executioi
mādet realr et psonalr dūmo credi
tor ipre pcepti sci soluat in cippum
cōis duos den p libra quātitat seu ex
timationis pecunie seu rei quā petē
ret et de pcepto mētio fieret ipre uō
executionis pcepti soluat et soluere
teneat et debeat creditor an execu
tionē pcept quatuor den p lib toti
quātitat pecunie seu extimatiōis
rei de q in pcepto sit mētio d quo
salario fiat mētio i actis curie
dci cōis p potestatē seu uicariū
et alr pceptū sit ipo iure nllm et
ex eo nulla executio fieri possit itūe
execution cui pcept potestas siue
uicari ad petitionē et uoluntatē cre
ditoris p suū uicariū uel baiulū
plr detineri faciat debitorē p quā
titatē cōtentā i precepto et p expēsis
legitimis quē debitorē potestas seu
uicari ad petitionē creditoris si de
bitor fuit suspect mitti faciat in
carceribꝫ dci cōis de quibꝫ exire n
possit sine licētia sui creditoris et
debeat potestas siue uicari p quolibꝫ
de tento in carceribꝫ hrē p custodia
quolibꝫ die et nocte duodecī denā
usqꝫ ad decē dies. ab in uō in antea
si ultra steterit sex den p quolibet
die et nocte ab ipo debitore heat do
nec in dcis carceribꝫ fuit detentus
et itelligat et suspect ille qui non
possiderit bona immobilia sufficietia
ad satisfationem debiti petiti contra
eum ¶ Si uero debitor nō eet
suspectus detineatur in palatio et
in platea cōis de quo palatio sine
platea nō possit nec debeat sine li
centia sui creditoris uel potestatis
siue uicarij dicti castri ad penā
quinqꝫ soldorum p quolibet deten
to et uice qualibet sibi de facto
auferenda nisi pmo satisfecerit
suo creditori et eadem pena pu
niatur p qualibet die in qua fuit
in mora ueniendi ad districtam
postquā fuit citatus ad petitionē
creditoris ex parte potestatis seu ui
carij p ... dci cōis. Si
uero creditor post terminū pcepti
uoluerit tenuta de bonis sui de
bitoris soluto pmo salario ut sup
dictū ē potestas seu uicarius dci
castri teneatur et debeat ad petitio
nē creditoris dari facere et assigna
ri tenuta dco tali creditori d bonis
sui debitoris p quantitate debiti et
p expensis legitimis pmo mobiliū
in duplo quantitat petite secūdo
stabiliū in triplo tertio nominum
debitorum in quatruplo quantitat petite
[uel] ue executio fieri possit quolibet tem
pore absque citatione aliqua de nouo
fienda de tali debitore ad petitionē
creditoris in debitis cōfessis tantu
et q a dcis pceptis in cōfessis nullus
possit ex aliqua cā appellare nec pro
uocare ad aliquē superiorē ualeat
tamen et teneat cā appellationis
qn in cōfessione fuit erratū p cōfi
tentem ¶ et tunc ipe potestas con
stito et pbato q ipe talis cōfessus
errauerit debeat dictum pceptū
reuocare et de causa principali
cognoscere aliquo non obstan
te.

XXXVIIII De mo pcedēdi qn petierit libellū offerri et
de expeditione et tminatione cāꝝ ciuiliū

Item statuim̄ et ordinam̄ qd si ci
tatus intermino citationis de eo
facte ad petione actoris coparue
rit coram potestate dci castri seu
uicario et petierit sibi libellū of
ferri potestas seu uicari' no possit
cotra talem citatū pcedere ad ali
quod [illegible] nisi primo p actorem
fuit sibi oblatus libellus quo li
bello oblato assignetur et detur
expis acte libelli reo p actorem
quo libello h[illegible] expis actoris p
potestatē seu uicariū assignet et assi
gnari debeat reo termin' qnqꝫ di
eꝝ tunc pxime ueturoꝝ ad respo
dedum dco libello quo termino
elapso si no fuerit apposite excep
tiones p parte rei que ipediūt
litis contestatione, sup ipo libello
et iuretur de calumpnia p utraqꝫ
ptem nisi de uoluntate ptium
tale iuramentum remictetur
et assignetur termin' utriqꝫ pti
ad pbandū de eoꝝ iuribꝫ dca
cā dece dieꝝ et incusa pcedatur
ad examinatione testium publi
catione pcessus et sententiā ad
singulos actus secundū formā iuris
dūmō in ciuilibus causis terminetur
et terminari debeant infra quatra
ginta dies continuos a die contesta
tionis litis coputandos nisi steterit
p ptes saluo qd tempore contestationis
litis soluatur sex den p librā los per
actorē dūmō a pnte cap cotra locū
hēant icais excedētibꝫ decē lb ul' exti
mationis rei que excedat dictam

Pcedat' ad litis cotestat'

ter' [illegible] in [illegible] libelli

quantitatē alias dictus ordo ser
uari no debeat. –

De mo pcedendi q' negantes debitū
petitū intotū ul' in partem XLta

Item statuim' et ordinam' qd si
reus in termino citationis de eo facte
corā potestate seu uicario et debitū
sibi ab actore petitū intotū ul' ipte
negauerit potestas seu uicari' statuat
actori terminū qnqꝫ dieꝝ tunc pxi
me sequendoꝝ ad pbandu et liqdandū
debitū p eū petitū et s' negatum per
reū quo termino elapso si actor non
pbauerit reus absoluat'. Si uero
actor pbauerit infra dcm terminū
s' pfixum potas seu uicari' pcipiat
reo ut soluat actori quātitate s' petitā
et pbatā sm modū et ordine sup tradi
tū de cap de mo pcedendi cotra cofitēte

De mō pcedēdi q' cōtumaces XLI

Item statuim' et ordinam' qd si cita
tus uel citata ad petitione alicui' per
sone itermino citationis de eo ul' ea
facte p baiulū dci cois sm formam
pmi cap sup scripti de citationibus
no coparuerit et cotumax fuerit Si
actor ad cui' instantia reus citat'
fuit coparuerit intermino dce cita
tionis corā potate seu uicario et dci
rei citati cōtumaciā incusauerit p
cedat' et pcedi debeat cotra eū uel
eā ad pnūtiatione facta fide tam pus
de debito legitime corā potate l' uicā
no obstāte contumaciā dci debitoris
et no obstāte lite cotestata Et cotra
eū potas siue uicari' ad petitione acto
ris post habita et icusata cotumaciam
possit interloquēdo pnūtiar' icotuma
ciam rei cotra eū omi eo et omi quantitate

pecunie qdem et qz actor cotra reu repe
tere uoluerit dumo ante pnutiatione
actor mictat incippu cois sex den p
qualibz libre quatitatis pecunie ul ex
timationis rei qua peteret quo salario
soluto si creditor uoluerit suu debitore
facere detine psonalr facta pnutiatione
citetr debitor psequeti die ad districta
et si coparuerit detineatr inpalatio si
ue iplatea cois sm forma sup scripti
capituli et in uo possit se cedere sine li
cetia sui creditoris seu potestatis ul ui
carij dci castri. et si no coparuerit ul
sine licetia discesserit puniatr pqualibz
die qua fuit imora. soluedi in qnqz sol
den xx Si uo creditor post pnutiatio
ne uoluerit tenuta de bonis sui debi
toris pquatitate coteta i pnutiatione et
p expensis legitimis dicta tenuta ac
tori cocedatr. qua tenuta baiulus assignar
e dare debeat libera et expedita Et
si tenuta fuit de re mobili induplu as
signetr quatitatis petite Si uo de re i
mobili itriplo. Si uo fuit denoibz debi
tor ut superi dciz e in alio cap que et
tenuta si fuerit de re mobili detineatr
et detineri debeat p creditore octo diebz
Et si fuit de re imobili ul noibz debitor
detineatr qndeci diebz qbz terminis elap
sis p baiulu dci cois ad bancu iuris co
ra potate seu uicario bandiatr tribz ui
cibz et qualibz uice assignetr termin et
qlibz banimeto dicatur et pconiçetur
qp qcuqz uellet emere tale tenuta ul
aliquid dice ul appone quare uedi no
debeat ul in solutu dari tali creditori
coparat infra dciz terminu Et siqs
infra dciz terminu coparuerit q tenuta
eme uoluerit plus offerenti uedatr

Et si nullus coparuerit elapsis dcis ter
minis extimetur et extimari debeat p
quatuor extimatores pximiores co[n]ui
cinos rei imobilis. p duos extimato
res. Si tenuta fuerit de re mobilibz
q extimatio fiat et fieri debeat pnte
debitore ul saltz citato et etia citatis
p baiulu cois extimatoribz sup secutis
qua extimatione facta pcedatr ad pe
titione creditoris adiudicationem
et i solutu datione siue cocessionem
tenute. qua tenuta si fuerit de re mo
bili debitor recuperare possit ifra
duos menses a die adiudicationis
coputados ¶ Et si fuit de re imobili
infra quattuor meses a die adiudica
tionis et in solutu dationis coputados
p duabz partibz eiqz talis tenuta exti
mata fuit et cocedi debeat in solutum
creditori. qua tenuta ex in creditor
possit hre tenere et posside et de ea fruc
pcipere qui fructr a die quo tenuta ha
buerit creditor siue ipus creditoris
et no coputetur in sorte. Liceat tn
debitori tenuta face reuocari infra x
dies posqz tenuta fuerit data expmo
decreto refectis actori siue creditori
expesis legitimis et pstito fideiussor
de iudicio sisti et iudicato soluendo.
Et simlr si reus citat ad districtam
ob ipius cotumacia uoluerit reficere
expensas legitimas et dar fideiussore
de iudicio sisti et iudicato soluedo
possit ifra tres dies a die citationis
ad districta coputados apdca districta
absolui pnte actore et hoc locu hat i
prima citatione duntaxat

Qualiter strumenta mandentr executioni XLII

Item statuim et ordinam qp strumt

et pmissiones fca et fcas inter qscuq
psonis castri castagnole ul ei district
i dco castru ul ei districtu ul alibi u
cuq scripta pu ta man cuicuq notarij
i dco castro. ul ei districtu ul aliunde
que abrasa cancellata seu uitiata no
eent quor executio peteret exeqtur et
executioni madet p potatem seu uica
riu cotra debitore siue debitores ad
petitione creditoris hoc mo ss. q
ad petitione creditoris citet debitor
p baiulu cois cast pdci q infra qnq
dies immediate sequetes post ipa ci
tatione coparere debeat cora potate ul
uicario dicti castri ad accipiendu si uolu copia
erit talis istrumeti q talis creditor
cotra eu petit exeq et executioni ma
dari in tanta quatitate et infra alios
qnq dies tuc imediate sequetes pban
du q ipiu in strumetu q q instrumetu
possit opponi exceptiones falsitatis so
lutionis debiti usuraria tm. q exceptio
nes infra dcos terminos opposite et ap
bate no fuerit seu altera ear. dcis dece
dieb elapsis ad petitione creditoris soluto
pmo salario sex den incippo cois tale
instrumetu p potate seu uicariu dicti
castri executioni mandari debeat q
debitore p ut creditor uoluerit ipam
executione faciedo realr et psonaliter
cotra eu i eiu bonis sm forma supscri
ptor cap. saluo q si i eode istrumeto
eent plures debitores scripti et no de
claretur qs eor eet pncipalis q executio
fiat et fieri debeat q illu qui pmo script
repiret istrumeto et ille heat et itelligat
ee pncipalis et pus q pncipale debitore
q cotra fideiussore fiat et fieri debeat
executio In strumeto no possit ullo mo

grauari ul inqetari fideiussor donec
pricipalis debitor repiret ul de bonis
suis tm q sufficeret ad satisfatione de
biti et expesis de cui pncipalis debito
ris bonis fiat et fieri debeat executio
p baiulu cois pdci q executione fca
si i bonis talis debitoris no repiretur
tm q sufficiat ad satisfatione dci de
biti possit creditor cotra fideiussore
alios in po istrumeto scriptos pcede
et i dco casu q alios debitores executio
fieri possit ut supra dictu est

Quod potas et uicari deferre iurametum
et de qlibs pcepto soluatur salarium LIIJ

Item statuim et ordinam q potas et
uicari cast castagnole possint et teneat
et debeant diffinire et terminare omes
et singulas causas et questiones q cora
eo uerteretur p iurametu q iurametu
deferat illi cui potati seu uicario uide
bitur couenienti. offerri debe dumo qua
titas q peteret no excedat suma uiginti
quinq sol den sumarie et de facto sine li
belli oblatione strepitu et figura iudicij
et a xxv sol sup de quacuq quantit pe
cunie ul re questio uerteret possit ta
potestas q uicari de uolutate ptiu de
ferre iurametu de ptiu uolutate aliter n
Et si actor ul reus aut alter ipor q ptiu
fecerit refutauerit q bnficiu repbandi
potestas siue uicari statuat terminum
qnq dier te pxime sequedor ad rep
badu tale iurametu ad cui repbatione
sufficiat fides et pbatio duor testiu fide
dignor sumarie et sine aliq pcepta
mercede dumo pars aduersa sit pns
delationi iurameti dcor duor testiu
uel salti legitime citata ul p istrume
tu publicu ul ptocollu qb instrumetis

et ꝑtocollis nulla exceptio possit apponi
ꝑter solutionis facte falsitatis ul' usura
rij ad quas exceptiones opponedas tali
oppone uoleti seu opponeti statuatur
termin' q̄nq3 dier ifra q̄de terminū
si ꝑdcas exceptiones nō ꝓbauerit habeat'
ꝓ cōfesso. ¶ Et nihilomi' puniat' pena
piurij ut ifra i cap̄ de pena piurij con
tinetur. Et i cau quo neutra ptiū
ueniret i iuramētū seq̄t' uia ordina
ria et soluat' salariū s̄m formā sup
scriptor capitulor :-

De instrumētis d'bitor a xx^ti anis retro fcīs nō mādandis executioni

xLIIII ITem statuim' et ordinam' ad obuiand'
malitijs et cauillationib' hoīu3 q̄d
nllm i strumētū debiti ꝑmissionis sui
d'positi et aliar obligationū fcār a xx^ti
annis retro i ter q̄scūq3 ꝑs cast' casta^le
ul' ei' district' ul' aliunde in q̄ aliq̄s terri
gena dicti cast' repiret' alicui obligat'
peti possit executioni mādari. ¶ Sed
illud tale istrumētū sit ipo iur' nllm
et exeo nulla actio resultet creditori
Sed ex nūc casset' et cancellet' et ꝑcasso et
cācellato hēat' et reputet' aliq̄ statuto
ul' decreto i cōtrariū disponēte n̄ ob
stāte. Et h' statutū nō uēdicet s' lo
cū i strumētis dotiū et ipar restitutio
nū uēditionū et alianationū i q̄b' ꝓce
dat' uia ordinaria s̄m formā statu
tor ꝑntis uoluminis q̄ statutū non
uēdicet s' locū i pupillis et minoribus
uigītiqnq3 anōr s3 ꝓcedat' ut iuris fuit :-

De sequestratione facienda

xLV ITem statuim' et ordinam' q̄ potestas
seu uicari' cast' castagnole teneat' et debe
at ad ppetionē cuiuscūq3 ꝑ d' dco cast'o et de
strictu p baiuliū dci cōis sequestrari face
q̄scūq3 res et bona cuilibet foresis uel
terrigene ꝓ debito ad q̄d teneret' et obligat'
eēt alicui ꝑsone de dco cast'o et ei' districtu
et ipas res et bona recomictedā facere
penes aliquā sufficiētē ꝑsonā d' dco cast'o
donec discussū et cognitū fuit de iure
ptiū ¶ Saluo q̄ si ille ꝯ quē factū fuit
sequestrū uoluerit ꝓmictē idoneū fide
iussorē dare d' iudicio sisti et iudicato
soluēdo et expēsas reficē. tale seq̄strū
debeat reuocari et itelligat' eē suspēt'
ille q̄ nō possidet bona imobilia suffici
entia ad satisfaciēd' debiti et expēis et
an q̄3 sequestrū fiat fiat fides ꝑ illū q̄
peteret seq̄strū p istrumētū publicū
q̄ ul' p testes ul' p ei' iuramētū d' nouo ꝑstād'

D nō emēdo ab aliq̄ forēse ius actionē ꝯ aliquē terrigenā xLVI

ITem statuim' et ordinam' q̄ nllā ꝑsona
de castro cast' ul' ei' districtu emat ul' ius
actionē ab aliq̄ recipiat forēse ꝯ aliquē
terrigenā dci cast' ul' ei' district' n̄ uen
dat donet ul' cōcedat aliq̄ ius q̄ hēret
ꝯ aliquē ul' ei' districtu alicui foresi ad
penā cētū sol' den' p q̄lib3 et nice q̄ dubet
a' ꝯfaciēte de facto auferēd'. Saluo q̄
si terrigena eēt obligat' foresi seu foresis
terrigene usq3 i quantitatē debiti de q̄
apparet istrumētū iura hinc īn uēdi
et cōcedi possit. et q̄ potas uel uicari' ad
petitionē talis cōcessionarij nō aliquā
cessionē faciat ad penā cētū librar
et executio fcā de facto debeat reuoca
ri et nō ualeat :-

D executione s'niar et laudor icuilib' cāis xLVII

ITem statuim' et ordinam' q̄ potas cast'
seu uicari' cast' teneat' et debeat executi
tioni mādari de facto ad petitionem
cuilib3 cui' iteresset omēs sētentias
latas et ꝓnūtiatas fcās p ei' ꝓcessorem

icuulibȝ cais n̄ nō lauda data p quoscūq;
arbitros et arbitratores inter quascūq; psonas.
Sed tales sn̄te siue lauda nō pederēt p appella
tionē ul' reductionē ad arbitriū boni uiri l'
n̄llitatē. Sȝ si rem transiuerit i iudicatā
et h' locū hant i appellationibȝ q nō tenēt p
hibite p aliq capitulū statutoȝ cōis Castagnole

D cogendis cōsanguineis ul' affinibȝ inter quos
questio seu discordia eēt ad cōpmictēdū

xLViii I Tem ad tollēdū icōuenietias et scādula
q possent īter cōsanguineos ul' affines oriri
statuim' et ordinam' q potās et uicari et q
libet alius officialis debeat et teneat' quādo
cūq; et cōtraquitēcūq; aliq discordia oriretur
īter quoscūq; cōsanguineū ul' affines qcūq; d'
cā oriret' ad istātiam alteri toȝ litigātiū
ul' nō litigatiū cogē ptes p'lr ad cōpmictēdū
de ipa lite questione seu discordia ī aliquem
ul' ī aliqs ex toȝ cōsanguineū ul' affinib; a'
ī alios quoscūq; cōes et amicabiles cōpositores
d' q ul' qbus ptes ipe fueri cōcordes et ipos
donec cōposuerit nō relassare q sint coacti
eis de eo loco p potātē ul' uicariū a' alium
offitiale assignato nō descedere ad penā cen
tū soldoȝ p qlibȝ cōtrafaciete et uice qlibȝ
cōdenet' et locū heant iomi cā exceptis d'
bitis de quibȝ apparerēt instrumēta uel
testamēta ul' iam eēt sentētiatū. Inqbȝ
pdictū statutū locum nō heant

D arbitri et arbitratores inqcūq; cā electi co
gat' ipsum finire et terminare et snīaȝ fere ifra

xLViiii I Tem q cōpmissa iueta fue' ut lites et mēse
ec citi' expediretur ne ex ipis iutili' ptes
uexaretur ne ita sub tēgmine breuiores
expeditionis i longiori tpre ptes cōpmic
tētes trahant'. Statuim' et hac pnte
lege firmam' q potās ul' uicari teneat'
et debea quoscūq; arbitros arbitratores ele
ctos et noiatos inter quascūq; ptes sup
quascūq; diffiniēda cā siue lite sup qua
ad quā uidenda cognoscenda electi fuerūt
cogere et cōpellere ad uidēdū cognoscēdū
et terminādū ac ad snīadū et laudād'
sup cā seu lite sup q et ad quā uidēdā
et cognoscēdā et terminādā sūt positi
et electi sm cōpmissū i tos. scilȝ infra
unū mēsem pxime secuturū a die ce
lebrationis cōpmissi ad penā d'arbitrio
dni potātis ul' uicarii auferēd a qcūq;
ul' quibȝcūq; recusantibȝ cām s' seu eis
cōpmissā finire et terminare et i ma
iori ul' i minori termino sm cōtinētiā
cōpmissi i q termin' alr statutū et ordinatū

Q qlibȝ fide iubēs fuetur in dempnis Lta

I Tem statuim' et ordinam' q qcūq; di
xerit se pncipalitatē seu recoltā fecisse
p aliq p castri ul' districtu apud aliquā
psonā de q qdem pncipalitate ul' fide
iussione uellet exire seu dānificatus
eēt talis pncipalis ul' fideiussor occasi
one ipius pncipalitatis fideiussionis seu
obligationis et hec pbauerit corā potestate
uicario ul' rectore dci cast' publicum
istrumētū ul' p testes fidedignos q po
testas uicari' siue rector corā q petitū
fuīt teneat' et debeat ad petitionē talis
pncipalis cogere et cōpellē illū p q
talis pncipalitas siū fideiussio fca
fuīt in palatio siue in platea dci cōis p
ut uoluerit ille talis q pncipalitatē
siū fideiussionē fecerit donec ab ipa
pncipalitate fuīt cōsuat' indempnis
et in recedere nō possit sine licētia
dci pncipalis siue fideiussoris &
si ille talis q pncipalitatē siū fideius
sionē fecerit occasione talis pncipa
litatis siū fideiussionis dānificatus
fuīt i aliq quātitate pecunie cogatur

ille talis per quam principalitas siue fide
iussio facta fuit ad restituendum et resa
rciendum tali dapnum passo totum illud
in quo dapnificatus esset occasione predicta
summarie et de facto sine libelli ob
latione et sine strepitu et figura iu
dicii dummodo dapno recepto occasio
ne talis principalitatis siue fideiussio
nis legitime fidem fecerit quam fidem
per instrumentum uel testes coram potestate seu
uicario summarie facere possit omni iuris
sollepnitate obmissa et de tali coa
ctione detentione seu processu appellari
non possit seu de nullitate opponi et
predicta locum habeant ad preterita presentia et futura.

L I Quod rogitis et protocollis adhibeatur plena fides

Item statuimus et ordinamus quod si coram
potestate uel uicario castri Castagnete aliquod instrumentum
publicum seu rogitum aut protocollum alicuius
notarii mortui in iudicio produceretur
quod tali instrumento protocollo seu rogito
fides plena adhibeatur non obstante quod
tale protocollum careret capitulis et clausu
lis oportunis. Et si diminuta seu ab
breuiata essent dummodo de substantialibus
et sollepnitatibus ideo protocollo constet
et idem dicimus obseruari de credulis ipsorum
mortuorum et de assumptis in protocollis per
notarium secundum ius commune.

Quod uenditor summarie ad recipiendum in se iudicium
L II de re uendita de qua emptori lis moueretur

Item statuimus et ordinamus quod si quis
uendiderit alicui persone de castro Castagnete uel eius
districtu aliquam domum terram seu pos
sessionem uel aliquid mobile aliud uel immobile
cui rei promiserit defensionem per instrumentum
publicum uel in presentia testium et talis res
emptori molestetur per aliquam personam quod potestas
uel uicarius coram quo querimonia facta fuit
teneatur et debeat ad petitionem talis em
ptoris cui promissum esset rem emptam defende
re recepta fide de promissione defensionis facta
per uenditorem summarie et sine libelli obla
tione strepitu et figura iudicii cogere
talem uenditorem ad recipiendum iudicium
defensionis in se ad defendendum et quod defen
dat ipsam talem uenditam compellendo et co
gendo ipsum uenditorem omni tempore feriato et
non feriato prout sicut quomodo et quotiens
emptor uoluerit realiter et personaliter et predicta
locum habeant ad preterita presentia et futura.

De pena uendentium unam rem pluribus in solidum L III

Item statuimus et ordinamus quod quicumque uendiderit
alicui persone aliquam rem mobilem uel immobilem et ipsam
tandem rem alteri persone uni uel pluribus uendiderit
in solidum incidat in penam centum soldorum denariorum
et nihilominus uenditio primo facta teneatur et
debeat et alie uenditiones una uel plures
sint et esse debeant ipso iure nulle et nullius
efficatie uel ualoris dummodo talis uenditor
ad petitionem secundi emptoris seu plurium
si plures essent teneatur et debeat pretium
perceptum per predicta secunda uenditione restituere
et reficere omnia et singula dampna et expen
sas que et quas substinuisset et substineret
occasione talis pretii. Et potestas seu
uicarius ad petitionem talis secundi emptoris
predictum uenditorem cogere et compellere teneatur realiter
et personaliter prout sicut et quomodo et qualiter emptor
predictus uoluerit diebus feriatis et non feriatis
et predicta locum habeant ad preterita presentia et futura.

Quod mulier dotata nihil ultra petere possit
non succedere in bonis dotantis decedentis ab intestato L IIII

Item statuimus et ordinamus quod si aliqua
mulier de castro Castagnete uel eius districtu
dotata fuit a patre a matre fratre uel sorore
seu patruo uel alia aliqua persona quod non possit suc
cedere in bonis uel hereditate illius qui eam dotauit
si decesserit ab intestato sed contenta sit
et esse debeat suis dotibus et nihil aliud petere

poſſit in bonis talis dotãtis ſeu illi q p tacẽdo tẽ pmiſerit ſi deceſſerit ab iteſtato ut pfertur et h intelligat ſupſtitib filijs ul nepotib talis dotãtis ul alijs qbicũqꝫ p rectam lineã deſcẽdentib ex eodem dotãtis maſculis uſqꝫ ĩ tertiũ gradũ de iure canonico cõputãd. Et h capitulũ ſit ꝑpetuũ et mutari nõ poſſit et locũ hẽat ad ꝑterita pñtia et futura

LV **De mõ pcedendi cũ aliqs dubitaret ne aliquis hrẽt ius in bonis ſuis**

ITẽ ſtatuiz et ordinam q ſi aliq pſona de caſto pdcõ ul ei diſtrictu dubitaret q aliq alia pſ hrẽt ius aliq in bonis ſuis q p eũ poſſideret ſeu aliq aliud ius cõtra euz occaſione alicui debiti cõtract ul obligationis p eã ul aliã pſonã cui ſubcederet q potestas ſeu uicari et qlib ali officialis dicti caſtri teneat et debeat ad reqſitionẽ cuicũqꝫ pſ q diceret ſe dubitare de aliq pſ ne aliqd ius hrẽt ſeu aliq poſſet 9tũ ul eã ſeu in bonis ei facẽ citari et reqri p baiulum cõis illũ ul illã de q ul q dubitaret q ĩfra terminũ decẽ dier debeat cõparẽ corã potãte ul uicario et ei curia ad oſtẽdẽd pduẽd ꝑlu. õẽ ius q hrẽ ĩ bonis illi ſeu cõtra illũ de q aſſeret ſe dubitare. Et ſi talis citat nõ cõparuĩt ĩ termino uni citationis fcẽ d eo pſ ſeu duar citationũ ad domũ ſcãr hitationis citati hẽat pcõtumace et pcedat contra eũ ul eã ad pnũtiationẽ et s mandet pſ ul ad domũ ſue ſolite habitationis p baiulũ dcĩ cõis ex pte dicti poteſtatis ul uic q ĩfra unũ mẽſem a die ꝑcepti cõputãd pducere et oſtẽndẽ et demõſtrar õẽ ius q hẽret cõtra illũ ul illã q ul q diceret ſe dubitare ul ĩ ei bonis. Et ſi ille de q dubitaret infra dcũ terminũ uni mẽſis nõ pducẽt ul oſtẽdẽt iura ſua ul ali p eo ul ei noĩe a dcõ termino ĩantea dein tale ꝑceptũ ui obtineat diffinitiue ſniẽ. Et ab ĩn inante nõ audiat per aliquẽ officialẽ dcĩ cõis ĩ aliq ſuo iure et cõtra talẽ q dubitaret nllũ ius acqrat et ipa iura ſi qua poſtmodũ pducerent ſint ipo iur nlla et ex eis nlla actio cõpetat et ipor uigore 9 illũ ul illã q ius q ut producit dubitaret a dco termino ĩantea nlla actio ſeu executio cõpetat ſeu fieri poſſit.

De ꝓuata ſcriptura et filius notarij mortui ſi eẽt mortuus poſſit pris rogita publicari LVI

ITẽ ſtatuim et ordinam q ſi aliqs teneret ul obligat eẽt alicui p de caſto pdcõ uel ul ei diſtrictu ul aliũde ĩ aliq quãtitate pecunie ul re de q appareret ſcriptura q illi tali ſcripture ĩ quãtitaz facẽt cõtra ipũz ſcriptorẽ adhibeat et credat plena fides quẽadmod eẽt pu et autẽtica ſcriptura et manu pui et autẽtici notarij ſcripta et pu et potas ul uicari ul aliqs ali officialis dcĩ caſtri poſſit teneat et debeat ad petitionẽ illius q apparet creditor ĩ ipa ſcriptura 9 ſcriptorẽ ipius tãqꝫ 9 debitorẽ pcedẽ ad pnũtiationẽ faciendã et cõtra ei heredes et bona ĩ oĩ eo et toto q appareret ex forma et tenor ipius ſcripture ĩ oĩb et p oĩa put et ſicut ipe creditor uoluĩt faciẽdo executionez ipĩus ſcripture ſm formã ſtatuti loqntis d executione pu ſtrumtor pdca oĩa locũ hãnt ꝑterita pſentia et futura. Dicim ĩ ſup et pñte lege firmam q fili legitim cuicũqꝫ noti ſi notari fuĩt ſbcedat ĩ ſcripturis et rogiti ſui pris q rogita et ſcripturas publicare poſſit et cãcellare et oĩa facẽ que pr ei añ mortẽ ſua facẽ poterat 9 quas ſcripturas n poſſit obici ul opponi dũmo talis ſcptura nõ careat ſolẽpnitatib et ſubſtijs iuris

De uijs et anditꝰ p terrã aliquor p poteſtate ul uicariũ ul aliũ officialẽ dandis

LVII Item statuim͂ et ordinam͂ ꝙ quicumq; habet
uel habet aliquã possessionẽ i districtu castri
castri ad quã comode ire ul' rediri nõ possit
ad quã p suã possessionẽ iter uiã seu adi
tũ liberũ nõ haberet possit petere et habere
uiã et iter seu aditũ duorũ pedũ ad pedẽ
ptice dci castri. Dũmõ si petẽtes ul' uolẽtes
dcãz uiam iter seu aditũ p terras et possessi
ones pximorũ uicinorũ p loca mĩn' dãnosa q̃
loca mĩn' dãnosa declaret' et declarari de
beat p tres de melioribȝ et sufficiẽtioribȝ
hñtibȝ eorũ possessiones iuxta ipãs terras
seu possessiones et talis uia siue iter ex
timet' et declaretur et declarari debeat
p ipos cõuicinos. quã extimationẽ faciat
et facere tenẽt' et debeat iuramẽto pmisso
bñ et legaliter et bona fide remotis odio
amore pce ptio et timore et eorũ quorũcumq;
declarationi stetur et pareatur et quicumq;
cõtempserit seu uiã dare recusauerit
casu pdcõ cogat' p potatẽ seu rectorẽ addã
dũ uiã pdcãz et iter et nihilominus de facto
p eo ꝙ recusauit dare dcãm uiã de facto
decẽ libras den' i cõi soluere cõpellat'. Et
pdca potestas siue rector uiculo iuramti
fieri facere et obseruari teneat'. Fca uõ extima
tione pdce uie cui ille cui data et assignata
eet uia teneat' ptiũ suũ extimationẽ ipius
soluere cũ effectu illi ul' illis cui ul' quibȝ eet talis
possessio et pdca locũ habeant et itelligatur
i possessionibȝ quorũcumq; et pterita et psen
tia et futura.–

LVIII De ferijs uẽdẽbiarũ et exstatis et alijs diebȝ feria tis

Itẽ statuim͂ et ordinam͂ ꝙ potestas
seu uicari dci castri et quibȝ alius officialis
dci cõis positi ad ius redẽdũ p cõi i dcõ castro
teneat' et debeat uiculo iuramẽti ad penã x.
librarũ de suo salario singulis diebȝ iuridicis
stare ad bãcũ iuris i loco sibi p cõe deputando
semel i die ad ius reddẽd' õibȝ et singulis
hoibȝ et psonis corã eo cõparere uolentibȝ
publice et palã. Videlicet a media tertia usq; ad orã
tertiã i ciuilibȝ et criminalibȝ causis
iter quascumq; psonas et ipas causas diffi
nire et terminar' sm formã statutorũ
dci cõis et ubi statuta nõ loq̃rent' sm
ius cõe et itelligatur et sint dies iuri
dici oẽs et singuli dies toti' ani exceptis
diebȝ infrascriptis q feriati sũt et pferi
atis habeat'. i qbȝ diebȝ ius reddi nõ debeat
et si redderet' ꝙ fieret nõ ualeat nẽ teneat.
Dies uõ feriati sint et ee debeat ifrascpti
videlicet pasca natiuitatis dñi nr̃i yhu xpi
cũ diebȝ duobȝ imediate sequẽtibȝ et oẽs
alij dies imediate sequẽtes usq; ad diẽ
pmũ mensis ianuarij exclusiue. Pasca
resurrectionis dñi nr̃i yhu xpi cum
septẽ diebȝ pcedẽtibȝ et duobȝ imediate
seqntibȝ. Pasca pentecosten cũ duobȝ diebȝ
sequentibȝ imediate. Dies rogationũ i pces
sionũ. Festũ ascẽsionis dñi nr̃i yhu xpi
Festũ corporis xpi. Festũ oĩuz sanctoruz
Oẽs dies festiuitatũ semp uirginis marie
Dies undecima mẽsis maij ad reuerẽtiã
ipius gloriosissime uirginis i memoriã pmorũ
miraculorũ q̃ apparuerũt i castro ... me
ritis uirginis gloriose. Festiuitates oĩuz
scõrũ aplorũ et euãgelistarũ. Festiuitates
beati michaelis arcangeli et beati felicis
Festiuitates Sci ioħis batiste Sce crucis
Sci martini de mẽse maij et septembris
Sci ioħis porte latinã. Sci frãcisci. Sci gre
gorij. Sci blaxij martiris Sci antonij de
mẽse ianuarij. Sci sauini Sci clementis
Sce catarine Sce marie madalene Sci luce
Sce clare Sci angeli. Sce agate Sci appo
lonaris Sci hermi Oẽs dies dominica
les oẽs dies ueneris. sancti toti' ani

alijs aūt dieb; oīb; ius reddatur ut sup
dictū ē foresib; uō uiduis orfanis pu
pillis et alijs qbuscūq; miserabilib;
psonis fiat et fieri debeat sumariū
et fauorabile ius siue actores fuerit
siue rei p ut sicut ipis potati et uicar
uidebit et placebit oī iuris sollē
pnitate obmissa dūmō foresibus
in eor terris idem ordo fuet. Q
cūq; uoluerit cōqueri de aliq ueniat
et uenire debeat corā curia dci cois
ad horis pdictis ī qb; horis ut ad sin
gulor notitiā pdcām pueniat potas
seu uicari faciat pulçari cāpanā mino
rēst. ferie aut statis incipiāt ineodē
mēse lulij et duret usq; ad festum
sancte marie de mense augusti ī clu
siue ferie uō uindembiar incipiāt
ī die festiuitat sci angeli de mēse sect
et durēt qdecim dieb; cōtinuis īme
diate sequētib; qb; dieb; potas seu
uicari sedē nō debeat ad bācū ad ius
reddēd incivilib; et pdcā intelligāt
et locū hēant ī ciuilib; caīs tm. In cri
minalib; in criminalib; uō nō ob
stantib; dcis ferijs ul quib;cūq; alijs
possit pcessus formari et sup ipis pro
cedi sicut et quomo alijs dieb; iuridicis.

LVIIII Q notarij teneant scribē extense scripturas
de qbus fuerīt rogati et de ipor salario

Item quia dignū fore cēsem ut
notarij ī eor arte regulā patiāt quē
admodū et alij patiūt artiste ne for
mā trascēdāt comoditatis et sibi ipis
p scripturis quas fecerīt pter modū
et ordinē satisfaciāt et pcipiāt Id
circo pnti cōstitutione firmāz statuētes
q omes et singuli notarij de castō cast
possint et debeāt et teneāt scripturas
quas fecerīt et de qb; fuerīt rogati
scribē extense et apte scdm uolūtatē con
tractuū ī libro rogator talis noti qui
fuīt in rogat infra unū mēsem a die
stipulationis talis cōtract cōputad ad
penā vigītiqnq; soldor et hō hēat dūmō
ptes cōtrahētes tēpore stipulationis ta
lis cōtract soluat ipi notario in rogato
p pma scriptura bol unū p qualib; pte
de qcūq; cōtractu et cuiçūq; cōditionis
fuīt. Pro instrumētis uō ī publicam
formā redactis noti pdci q fuerīt in
rogati pcipiant et pcipē possint et ua
leant quātitates infra scripta vz p quo
libet īstrumēto dotali uēditiōis donatiōis
qetationis ultime diuisionis mutui et
depositi ac ēt obligationis a triginta lib
den extenat infra notari q fuīt rogat et
ī pubcā formā et instrumētū pduxerit p
cipiat ab eo cui intererit bol quatuor
Ab m uō sup usq; et ī totā sūma extima
tionē den sex p quolib; flō ul extimatiōis
rei De alijs qbuscūq; instrumētis in
pubca formā redactis ueluti de instrumēto
pacis pcurē et similib; pcipē possit usq;
ī totā sūmā bol qr. et nō ultra Adicietes
huic pnti cap q notarij pdci ad instātiā
cuilib; cui intererit teneantur et debe
ant ī fra qr. dies postq; fuerīt reqsiti
scribere et publicare istrumētū seu istrumēta
d qb; fuerūt rogati et que peterent
ab illis quor itereret ut pdictū ad dcāz
penā. Item addim q qcūq; petierit
a notario īstrumētū de q fuīt rogatus
et ad ipm ptinuerit teneat et debeat
ipm istm redimē a dcō notario infra
qnq; dies a die q petierit et pgamen
dederit computandos. Ab in uō in
antea possit et debeat cogi et cōpelli ad

redimendū p potatē ul' uicariū cast'
cast' ad istātiam et petitionē nōt a quo
petitū fuit ut pdicit' sūmarie et de
fcō oī exceptione remota dūmō co
stet potetati ul' uicario pūnū testem
sūmarie ad ipius īformad' et audied'

De mō fuando qn qs petierit se micti in tenutā et possessione rei quā asserent a se specta

Lx Item statuīg et ordinam' q siquis
peteret micti intenutā ul' possessionē
alicui' rei mobilis ul' īmobilis quā
diceret ad se ptinē citari faciat posses
sorē ipius rei et si dcus talis posses
sor fuit cotumax et nō coparuerit ī
terminū assignād' p baiulū dci cōis
expte potis seu uicarij dci cast' et ipis
terminis elapsis potas seu uicari' te
neat' et debeat ad petitionē illi' q petet
se micti ī possessionē et pnūtiari ipum
actorē fore mittēd' ī possessionē et tenu
tā ipius rei petite et ipm actorē micti
et poni facē ī corporalē tenutā et possessi
onē dcē rei p baiulū dci cōis. Si uō
īfra unū mēsem dcus talis possessor nō
coparuerit et iura sua nō pduxerit. Ab
in iantea ille talis possessor et missus
fuit ī possessionē autoritate curie rema
neat ī possessionē ipius rei et idē itelligat'
si talis possessor coparuerit ī termino ci
tationis de eo fcē corā potate nō pduxerit
iura sua ul' nō allegauerit cām q̄re talis
actor nō debeat micti ī possessionē et tenu
tā dcē rei ul' si pduxerit min' ualida et
nō iuridica et cām allegauerit īiustam
et nō admictēdā. Sed si sua iura in
forma pduxerit a iustā cām allegauerit
pcedat' uia ordinaria sm formā statuti
pntis uoluminis.

Qx quicūq sostinuerit aliq dampnū occasione represaliar' cōpuetur in dempnis

Lxi Item statuim' et ordinam' q quicūq de cast'
cast' substinuerit ul' substinebit aliquod
dampnū seu soluerit ul' soluet aliquā quā
titatē pecunie occasione repsaliar' cocessar' cōtra cōe ul' singulares psonas dci
cast' alicui p pdebito alicui' terrigene
et de districtu et talis dānū passus p
bauerit cū uno teste bone fame et fide
digno q dānū substinuerit potas et
qlib3 ali' officialis dci cōis positus ad
ius reddēdū teneat' et debeat ad peti
tionē talis dampnū passi recepta pmo
ut dcu3 ē stati de facto omi iuris sol
lempnitate obmissa cogē et copellere
realr et psr illū talē et cui' culpa re
psalie cocesse fuerint p ut uoluit ille q
dampnū passus fuit usq ad itegrā sa
tisfationē dci dampni. Item siquis
occasione debiti cōis a' alicui' sīplis psone
dci cast' pp aliquā obligationē ul' facti
cōtract' p eū ul' cū aliquo forsitan q cōt
dcā d' cā seu sīplem psonā dci castri
p aliquā cōitate repsalie cocederent'
ul' sīplis p si psone detinerent' uolum' q
expēsis cōis mictat' ambasiata ad illam
terrā ad petitionē cuicūq petentis ¶ Si
p debito cōis fuit detēt' expēsis dci cōis
defendat' et dāpna reficiat' et expense
fcē occasione pdcā. Si uō p debito alteri'
sīplis p fuit detēt' et ille p q ul' ei occasione
detent' fuit absq alia citatione fcā de
ul' illi ad cui' stantiā ille talis castellanus
detēt' fuit absq aliq alia citatione seu
pcessu cogat' de facto p potatē soluer'
omē3 quātitatē p q ille talis sui cā fuit
detent' de reficiēd' oīa et sīngla dāpna
expēsas et interesse d' qb3 stetur iura
mento ipius dāpnū passi.

De certa pte dotis remanēda penes mantū uxori mortua sine liberis

LXII Item uolentes modis omnibus cognitis pcluenij
laboribus. honeribus et expensis factis puiros
tempore nuptiarum ne omnes sumptus dictis temporibus p
ppijs expensis fecisse intelligatur. Statuimus
et ordinamus quod si contingat aliquam mulierem
dotatam mori sine liberis ex se natis et dote
soluta uiro suo in totum uel in partem postquam ipsa
penes maritum fuit et matrimonium per car
nalem copulam consumatum esset filijs ex ea
non remanentibus ex dicto marito. quod maritus
lucretur et habeat quartam partem predicte dotis
que quarta pars nullo modo repeti possit et hoc
capitulum sit precisum et mutari non possit

De examinationibus testium

LXIII Item statuimus et ordinamus quod in omnibus et
singulis causis et questionibus in quibus litis con
testatio et terminus ad probandum fuit assi
gnatus partibus uel alteri partium litigantium quod potestas
vicarius uel alius officialis dicti communis ad quem
huiusmodi causam diffiniendam spectaret seu coram
quo talis questio uerteretur teneatur et de
beat uinculo iuramenti ad penam decem librarum
denariorum de suo salario computandam post termi
num datum parti ad faciendum interrogatorium
super articulis actoris examinatis omnes testes
iuratos in dicta causa et eorum atestationes et dicta
clare ordinarie apte scribere in quaterno infra
decem dies continuos postquam per partem uel procurato
rem fuerunt coram eo potestate presentate non per ipsum
producente ipsos testes staret quominus exa
minari deberent.

De etate filiorum probanda

LXIIII Item statuimus et ordinamus quod si de etate
alicuius dubitaretur quod talis etas probetur et
probari possit per iuramentum patris et matris uel
alterius eorum saluo quod si aliquis uellet probare
contra dictum iuramentum parentum quod eius probatio admi
ctatur. Et si probauerit per idoneos testes omni excep
tione maiores non stetur iuramento parentum.

Quod nulla mulier patre carens audeat se maritari LXV
sine licentia et requisitione duorum consanguineorum

Item statuimus et ordinamus quod nulla mulier
de castro patre carens audeat uel presumat se
alicui maritare sine licentia presentia consensu
duorum consanguineorum proximorum ipsius muli
eris masculorum uel saltim sine requisitione
legitime de eis fienda. Et si contrafecerit cadat ipso
facto a subcessione omnium suorum bonorum in quibus subce
deret tam paternis quam maternis. que quidem bona
sint communi pro medietate confiscata et pro alia me
dietate consanguineis proximioribus ex recta
linea. Et nullus notarius audeat uel presumat
scribere instrumentum dotis talis mulieris nec spon
salitiarum ipsius siue matrimonij nec aliquid aliud
instrumentum ad talia quomodolibet pertinens sine licentia
dictorum duorum consanguineorum qui asseram talem
mulierem ante tale instrumentum conficiendum fuisse
maritatam. Et qui contrafecerit in x. libras dena
riorum uice qualibet puniatur. Et predicta
locum habeant ad preterita presentia et futura.

Quod nullus possit petere a communi debitum a quinque annis retro

LXVI Item statuimus et ordinamus quod nulla persona pos
sit uel debeat petere nec habere a communi castri aliquam
quantitatem pecunie quam diceret se habere uel re
cipere a communi a quinque annis retro nec habere possit
instrumentum ad penam quinque soldorum pro qualibet et uice qualibet.

De non faciendo donationem nisi coram potestate et uicario

LXVII Item statuimus et ordinamus quod nulla persona de
castro uel districtu castri possit nec debeat fa
cere aliquam donationem de bonis et rebus
suis uel parte ipsorum bonorum alicui persone nisi coram
potestate uel uicario dicti castri in palatio seu loco
habitationis ipsius potestatis et uicarij. Et si
aliter seu alibi fieret non ualeat nec teneat ullo modo

Quod nullus qui alicui seruierit possit petere aliquid occa
sione talis seruitij nisi quod ex pacto et conuentione consti
terit

LXIII Item quia multi sunt qui dum ad inuicem amicantur
mutuo hinc seruitia inde plurima faciunt

aio nulli cōstitutio(?) di lucri q postmodū ī sedi
tion ī inimici humani gn̄is ueniētes ad
discordiā nitūt ex largitis bn̄ficiis p
mia cōseq gradiora ¶ Nos itaq cupiētes
quātū possum obuiare fallaciis huīmoi
humani gn̄is inimici statuī et p̄nti
lege firmam q nllꝰ de castꝰ castꝛ ul ei
districtu q alicui suuierit seu auxi
liat fuit ad aliq laborem ul exerciti
tū ex q p̄miū aliq possit quomolibꝫ pme
reri ul ualeat a dcō tali cui suuerit et
auxiliat fuit aliq p mercede et p̄mio
dci p̄stiti suitii petere n̄ hre · p̄mio
cū dcō tali couenerit et cōuētionē fecerit
sp̄lem ul gn̄alē quo cāu petē possit occa
sione p̄dca p̄miū s dare et aliter nō ·

Q ueditio fca de re ī mobili cui rei posses
sio nō fuit accepta ī fra bienniū sit nulla

LXVIIII I et īstrumētū ind cōfectū fictiū reputet
Tem ad obuiandū fraudibꝫ et fictio
nibꝫ cōmitēdis seu q sepe ī ueditionib
cōmictūt q plurimū hoībꝫ nocuerūt
Statuim et ordinam q ueditio q facta
seu q fieret ī futurū p quācūq psonā
de re imobili et de ipā re p emptore
nō fuit tenuta seu possio corporalis
accepta infra bieniū a die celebrate
ueditionis cōputand talis ueditio sit
nulla et nullum sortiat effectū ac si mi
nime fca fuiss: Et īstrumētū in con
fectū fictitiū reputet et sit et nulla
emptori p dcō ex tal īstrumēto resultet
actio et hꝰ capitulū sit p̄cisū et mutari
nō possit et locū hēat ad p̄terita p̄sētiā et fu

Q nulla mulier possit facē aliquā dona tura
tiōē ueditiōē seu aliquā obligatiōē d bonis sin licētia

LXX I et cōsēsu sui uiri si hūit et duor pximor cōsaguinor
Tez ne mulieres blanditiis decipiatur
Statuim et ordinam q nulla mulier de

castꝰ castꝛ ul ei districtu possit ul ualeat
facē aliquā ueditionē donationē aliena
tionē ul obligationē aliquā d bonis suis
a dece lib den sup absq p̄sentia uerbo
et uolūtate sui uiri si hūit et duor
cōsanguineor pximor ul saltꝫ reqsitor
p baiulū cōis si fuerit ex linea directa
Si uō nō inuenirēt seu fuerit ex linea
directa ītelligat idem de affinibꝫ ppin
quioribꝫ et ipis nō existētibꝫ ul altero
ipor fiat et fieri possit et ualeat talis
ueditio donatio alienatio cōcessio ul obli
gatio corā potat seu ī uicario ī palatio cōis
residētie dci potis ul uicarii ad q ipe
potas seu uicari auctoritatē et decretū
suū et dci cōis iterponerē teneat et debeat
et talis ueditio donatio cōcessio seu obligatio
sit fca teneat et ualeat pleno iure et aliꝰ nō

I Q minores xij · anis nō admictat ī testimoniū ī ciuilibꝫ cāis LXXI
Tez statuim et ordinam q nllꝰ d castꝛ
uel districtu ei aut aliūd minor q decē
anis admictat ul admicti possint ad testi
moniū phibend ī aliq ciuili actu Et si ad
mitteret actestatio talis minoris ī ciuilibꝫ
actis nullam fidē seu pbationē faciat n̄ uigor
talis atestationis possit p potatē ul uicariū
ī aliq ca pcedi seu sentētiari · Et sic pro
cessum p sniaz terminatū fuit uigore ates
tationis talis minoris n̄ ualeat n̄ tenet ipō iure

I De electione qrᵒ bonor uiror ad decidēdū questiones ciuiles LXXII
Tez statuim et ordinam p euidenti
comodo et utilitat hoīūz et p̄r cōis castri
castꝛ q potas et uicari cōis dci castꝛ q nūc
ē ad p tpre fuīr teneat et debeat ī uīculo
iuramēti ad penā xxv · lib de suo salario
eligi facē cōsiliū gn̄ale et sp̄le ī fra qndeci
dies post initiū sui officii quattuor bonos
uiros de dcō castꝛ q sic electi p bono pacis
et cōcordie ac comodo et utilitate p dcis

heant plenũ et liberũ arbitriũ uigorꝭ pn̄tis
statuti uidendi cognoscendi decidendi et termi
nandi oēs et singla lites et q̄stiones et causas
ciuiles uertētes q̄ pn̄te potestate ul' uicario
et q̄ p tp̄re fuīt uerti poterūt ī futurū īter
quascūq; psonas de castro castr̄ sumarie et
de plano et de iure et de f̄cō et de iure tm̄
ul' de iur̄ et de facto Et p̄sens pot̄as uel
uicari' et q̄ in futurū erit heat arbitriū
et mādatū uigorꝭ huius pn̄tis statuti cō
pellendi et cōstringendi ptes litigātes ad req̄si
tionē dn̄oꝝ porū p tp̄ra fuerit existētiū
seu ptiū litigātiū ul' alteri' ip̄aꝝ ex suo
ad ip̄as lites cās et q̄stiones cōpmittēdas d'
iur̄ d' tm̄ ā d' iur̄ et de f̄cō et eid̄ē ptibus
īponē penā ·xx^ti· lib den̄ ut nō recedat d'
palatio ul' platea dc̄i cōis et mulieres fuerīt
ad eadē penā ut nō recedāt de ecl̄ia sc̄e
crucis donc̄ cōpmiserit modis p̄dc̄is ī
man' dc̄oꝝ q̄r sic electoꝝ. Teneat' et ad
dc̄am req̄sitionē idē dn̄s pot̄as ul' ei' uicari'
ip̄im ul' ip̄as cās noīand' p p̄fatos dn̄os p
ores ul' ad req̄sitionē ptiū q̄ sint et ex nc̄
et debeant ī dc̄os q̄r sic electos. Et facto
cōpmisso p ptes ī ip̄is q̄r bonis uiris sic elec
tis pot̄as ul' uicari' p̄cipere teneat' et debeat
ptib; ad penā p̄dc̄am q̄ infra ·x· dies p̄xi
me uēturos debeant ōndisse dedisse et p
duxisse et ōsignasse et singla eoꝝ iura q̄ p̄duc
ta ostēsa et allegata fuerāt corā pot̄ate uel
uicario castri p̄dc̄i et q̄ ēt corā ip̄is sic electis
potuerīt dicē ōndē p̄ducē et allegar' īfra dc̄m
terminū et ēt ip̄e uicari' et pot̄as statuat p̄fi
gat terminū ip̄is q̄r electis q̄ infra decem
ul' q̄ndecī dies subseq̄ntes teneat' et debeat
diffinisse et terminasse lites et cās in eis
cōmissas pena arbitrii pot̄is et uicarij au
ferend' p̄us d̄c̄is q̄r sic electis ad p̄dc̄a. Si
cōpmissū in eis p ptes f̄cm̄ fuerit de iur̄
tm̄ de lato et p̄stito eis corporali iuramēto
p pot̄ate ul' uicariū debn̄ fidelr' et legaliter
et de iur̄ sētentiando arbitrando et declarando
sub cōsilio sapiētis. Et malijs cōpmissis
f̄c̄is et fiendis ī eisdē q̄r sic electis ut supra
sumarie et de plano d' iur̄ et de facto sin̄ sa
cramēto possint diffinir' decidē et terminar'
p ut discretioni ip̄oꝝ uidebit' conuenir'
Et post dc̄m terminū assignatū supra
dc̄is ptib; ad p̄ducend' iura eoꝝ et p̄ducta
cogāt' dc̄e ptes p supdc̄m dn̄m pot̄ate et uica
riū ad dādū et assignād' sapientes suspe
ctos ī cāis eoꝝ et de iur̄ tm̄ ōpmissis in
eisdē q̄r sic electis. et datos et assignatos
p ip̄as ptes sapiētes suspectos ip̄i q̄r sic
electi insimul et occulte nll̄a ptiū sciente
recepta ēt oīa et singla ip̄aꝝ ptiū iura te
neant' et debeant eliger' unū bonū et sa
piētē iuris ptiū seu legū doctorē ab ip̄is
ptib; nō datū uel assignatū suspectū ad
quē ire et accedere debeat cū oīb; et sin
gulis iurib; ip̄aꝝ ptiū corā eis exhibitis
et p̄ductis earūdem ptiū sumptib; et ex
pensis et mercede heant et hr̄e debeant p
q̄lib; et q̄libet die · sol' sex a dc̄is ptib; Et
ēt recipiāt a dc̄is ptib; sufficiētē mercede
p habēdo cōsilio sapiētis sb̄ sigillo et copia sn̄ie
ex eo ōsilio ferēde p eodē q̄r sic electos manu
p̄pa sc̄ptoris dc̄i cōsilij scripta. Hoc f̄cō sup
dc̄i q̄r sic electi teneat' et debeat pena arbit'
pot̄atis et uica^rii auferend' ad bācū iuris cāꝝ
ciuiliū positū affixū ī sala maḡ palatij cōis p̄dc̄i
p tribunali sedē et sn̄iaꝝ ferre cū rogation̄ pu
noti et s̄m cōtinētiā supdc̄e copie. q̄ ptes tn̄
añ legitime citēt' p baiulū dc̄i cōis ad audiēd'
sn̄iaꝝ. q̄ꝝ sn̄ie dc̄e ptes tā pn̄tes q̄ absētes teneat'
et dbeat stare taciti et cōtēti et q̄ n̄ fac̄ īuenir'
ad penā ī cōpmisso cōtētā. Et h' ī pn̄ti capl'o cō
tēta pot̄as et uicari' teneat' et dbeat supdc̄am pena
inuiolabilr' obseruari facē et h' cap^m sit p̄cisū et
mutari n̄ possit et locū heat ad p̄terita pn̄tia et futura.

Maleficijs

i **De maleficijs**

Item ſtatuim' et ordinam' q' poteſtas ſiue uicari' cōis Caſtagle et qlib3 ali' officialis dc̄i cōis cui cōmiſſa eēt autoritaſ ſiu iuriſ dictio p eoꝝ p dc̄o et qlib3 ipoꝝ p ſe poſſit te neat' et debeat iqrere iueſtigare iuenire ex ſuo et ſue curie officio cū denuptiatione et ſine, p ut qn̄o et q̄tiens et quado op' fuīt et s' uidebit' d' oib3 et ſingl'is maleficijs in iurijs pcuſſionib3 iſultib3 ludo et gn̄aliter de oib3 et qbuſcūq3 alijs maleficijs dicto ul' facto factis ꝯmiſſis illatis i caſt' p dicto et ei territorio et diſtrictu et alibi ubicunq3 fuerit cōmiſſa p q̄ſcūq3 hoies et pſonas caſt' et diſtrict' eidem et p accuſatione in qſitioneq3 pcede' et reptos culpabiles pu nire et cōdempnar' ſcḋm formā ſtatutoꝝ dc̄i caſt' et capi d' tale maſſio loqntis. Et ubi ſtatuta nō loqretur pcede' d' ſimilib3 ad ſimilia nō obſtāte. Si ordo ul' ſolle pnitas iuris in pcedēdo ſuata nō fuīt. dūmō de maſſio ſeu delicto cōſtet et ſup ipis maſſis pcedere. Si cōſtat ut ſup' dr̄ de maleficio p formā publicā et inditijs p duoſ teſtes pband' et pcedere et pceſſus formar' dieb3 feriatis et nō feriatis cōtra quaſcūq3 pſo nas et ꝯ familias nō obſtāte q' filius fami lias ſit minor ſeu aliqs eēt qui cōmiſe rit maſſiu3 ſiu delictū q ſine pr̄is dn̄i tutoris ul' curatoris cōſenſu et iudicio itereſſe poſſit. Et ſi cōfitebit' maſſium ul' ꝯ eū pbatū fuīt puniri et cōdempnari queadmod' maior qlib3. Et ſui iuris puni ri et ꝯdempnari poſſet. Si pr̄is dn̄i tuto ris ul' curatoris autoritaſ ul' cōſenſus nō iteruenerit poſſit et filius familias ſin ul' pr̄is tutoris curatoris cōſenſu accuſare et denūtiar' d' qlib3 maſſio i decimo anno ꝯ et denūt'

ſup' et talis accuſatio ſiu denūtiatio robo ris obtineat firmitatē. Minor tn̄ dece anoꝝ nō teneat' ad penā p leui delicto ex ceſſu ul' maſſio.

ii **Que pſone admictāt' ad accuſād' i maleficijs**

Item ſtatuim' et ordinam' q' qlib3 cōtra que fuīt illata iiuria uerbo aut fc̄o d' ꝯ ſe cōmiſſū maſſiu fuīt cuiuſcūq3 ſtat' ul' cōditionis exiſtat poſſit et ualeat et de dc̄o maſſio ꝯ ſe accuſar' et pr̄ mater poſſit accuſare de oī maſſio et iiuria cōmiſſa i pſonā filij. Et e cōuerſo fr̄ ul' ſoror de maſſio et iiuria cōmiſſis i pſonā fr̄is ul' ſo roris. Auus et auia patruus et auūcul' poſſint d'nūtiare et accuſar' d' oī maſſio exceſſu cōmiſſo in pſonā neptis ul' nepotis. Et marit' d' oī maſſio et iiuria cōmiſſis i p ſonā uxoris. Et quilib3 ali' ꝯiūct' paſſo in iiuriā uſq3 i tertiū gradū ſic et quomō pn̄ cipalis ſeu iiuriat' et offenſus ſeu iiu riā paſſus accuſar' et denūtiar' poteſt.

iii **De mō pcedendi ſup maſſis et bn̄ficio pacis et ꝯfeſſionis de citatioib3 i maſſis**

Item ſtatuim' et ordinam' q' qcūq3 citat' fuerit d' aliq' maſſio de q' cōtra eū ul' eam pcederet' p acuſatione denūtiatione ul' in qſitione. Si pſonaliter citat' fuīt ſufficiat ci tatio fc̄a ſemel. Si uō ad domū ſolite ha bitationis bis debeat citari et i qualib3 citatione ſtatuat' terminu' triū dieꝝ. Et ſi nō cōparuerit i termino citationis d' to ul' ea fact' n' aliqs ali' legitim' defenſor p eo elapſo termino i antea h̄eat' p cōfeſſo et cōuicto d' oī eo de q' accuſat' ul' denūtiat' fuīt ſeu d' q' cōtra eū ul' eā inqreret'. Si tale maſſiu p eū ul' eā p p'o ore cōfeſſū ul' cōfeſſi fuiſſet corā potate ſeu uicario dc̄i cōis. Saluo et reſuato q' poſt terminū ſiue

terminos citationis de eo ul' ea facte ille
talis citat' et n̄o cōpare'ns p baiuluū dc̄i cōis
ī platea dc̄i cōis alta et p̄missa uoce exbā
niat' de cast' p̄ dc̄o ul' et destrictu ī ea quā
titate pecunie ī qua p formā statuti lo.
quētis de tali mal̄o ueniret ꝯdēnād'
In q̄ bāno siue exbanimēto assignet'r
et assignari debeat terminū triū dierꝫ
ī mediat' sequētiū. Infra quē terminū
corā potate et curia cōis cast' cōpare'r
et se excusare possit a q̄ termino ī antea
n̄o audiatur ī aliq̄ suo iure et tali sbānito
n̄lls debeat dare auxiliū ul' ꝯsiliū et
fauorē nec associare tale exbānitū ad pe
nā x lib cortonēsiū. Et si uō ille talis
accusat' ul' denūtiat' seu ꝯ que
accusatione alicui malli ul' excessus ēēt
absens a dc̄o cast' et ei absentia allegaret'
p aliquā psonā dc̄ tūc et eo casu potestas
uicari' siue rector et q̄lib; ali' official'
dc̄i cōis q de tali mal̄io cognosceret ad
ī stantiā cuiusq; petētis absentia teneat'r
et debeat cōpetēte terminū s petētī
ab assentia allegante p tali absentia ab
sionare infra quē terminū et q̄modo
a loco ubi ēēt redir' possit ad ip̄m locū
nūpti' destinari. Si uō infra termi
nū citationis ul' banni comparuerit ac
cusat' de nuptiat' ul' inq̄situs cogat'r
et cogi debeat ad respondend' acusat'
de nūtiationi ul' inq̄sitioni de eo f̄ce
seu ꝯ eū formatē et f̄ca responsione
detineat' in carceribꝫ cōis p uice potat'
uicario seu rectori ul' alio officiali ui
debit' et placebit donec p̄miserit stare
et parere mandatis curie et cōis et
solue'e om̄ꝫ condēpnatione q̄ de eo fieret oc
casione talis malli ul' excessus et de se
presentādo corā curia quocies op' fuerit

et dn̄s potas et uicari' ul' ali' official'
assignet' terminū x dierꝫ ad om̄ꝫ suā
aliā defensionē faciend' et obs'uatione
p̄dc̄orꝫ sufficientes et idoneos fideiusso
res dederit. Et si fideiussorē hr̄e n̄o
poterit detineat' in carceribꝫ cōis donec
condempnationē q̄ de eo fieret cam'e cōis
solueret cū effectu. Et si in prima cōpari
tione et s' responsione accusat' ul' inq̄situs
cōfessus fuit malli' de q̄o accusat' denūtiat'
uel inq̄sit' ēēt h̄eat bn̄ficiū quarte ptis
pene seu cōdenationis de tali mallio fieri
deberet p formā de tali mallio loq̄ntis
ꝙ ut quarta pars s' detrahi debeat tp̄re
sue ꝯdempnationis et ꝯdēnet' in tribꝫ ptibꝫ
tm̄ pene p̄dc̄e. Si uō de tali mallio seu
delicto ī tali accusat' denūtiat' ul' ꝯ que
inq̄rat' pace h̄uit a passo iniuriā h̄eat bn̄
ficiū medietatis pene ī quā cōdēnari deberet
p tali mallio ita ꝙ p̄p cōfessionē et pacem
cōdānet' in quarta pte tm̄ pene in statuto
cōtente. Si uō mallium negauerit et
pace h̄uit ut supius dc̄m ē cōdenetur
ī medietat' pene tm̄modo de pace habita
appareat potatis publicū strumētū ꝙ pduci
possit p quācūq; psonā añ sn̄iā lata ꝙ
istm̄ faciat plenā pbatione de mal̄io d' q̄o
ī tali īstrumēto mētio fieret et p pducen
te ip̄m mallium itelligat' ēē pbatū. Si
uō instrumētū pacis n̄o pduceret' añ sn̄iā
talis accusat' denūtiat' uel inq̄sit' bn̄ficiū
supdictū minime cōsequatur.

Quod potas et uicari' possit īponere bāna usq; ī x lib IIII

Item statuerūt et ordinauerūt ꝙ potas
arti et uicari' dc̄i cast' castat' et q̄libꝫ eorꝫ q
ptēpre fuerit possit pcipere et bannum
imponere usq; ad quātitatē dece librarꝫ
denarioꝝ monete cort' p ut s' uidebit'. Et q
n̄o obedierit dc̄is potati et uicario et

nōs ut dcm̄ ē soluat et solue tenea(tur)
cam̄ dci cōis p ipo cōi recipiet p pena et
noīe pene p qualibȝ uice et p̄ decē lib
den̄ sine aliqua diminutione et de fco
q̄ faciet nō obstāte aliq̄ alio cap̄ in co
trariū disponēte an ul infrascripti

V De pena in

A (In)sultatis aliquē et ꝺ pena p̄stātiū auxiliū et fauorē

D repmediū neqtia maloꝝ et fautoꝝ
et. Statum̄ q siquis in cast̄ pdco ꝯ aliquē
ul ei districtu fecerit īsultū impetū ul
agressurā. Si cū armis et nō pcusserit
p dco insultu tm̄ cōdānet̄ i decē libris
den̄. Si uō pcusserit puniat̄ et coden
net̄ p īsultu ut pdcuȝ ē et p pcussion̄
sm̄ formā capituli statutoꝝ loqtiū de
tali materia. Si uō insultū fecerit
sin̄ armis et nō pcusserit cōdānetur
in quatragīta sol. Si uō pcusserit cōdānet̄
sm̄ formā statuti loquēt̄ de tali matīa.
Si uō insultū quis fecerit alicui ad domū
pām ul cōducta seu ī possessione ppria
ul cōducta p sols insultu sine armis
ī x lib den̄ cōdēnet̄ et si cū armis ī xx
lib den̄ cōdēnet̄. Et si ī eande penam
teneant̄ et cōdēnet̄ qui in pdcis circa
pdca seu aliq̄ pdcoꝝ auxiliū p̄stiterit
cōsiliū ul fauorē. Ita tn̄ q hāita con
cordia et pace tollatur medietas dce pene.

in eadē pena
pena

VI

De pena exuaginātis seu adminātis arma ꝯ aliquē et adminātis manu uacua

I Tem statuerūt et ordinauerūt q q
cūq̄ exserit seu euaginauerit arma ā
adminauerit cōtra aliquē irato aīo et
irato mō et nō pcusserit puniat̄ p uice
q̄libȝ in x lib den̄ cōdēnet̄. Si uō admi
nauerit manu uacua ꝯ aliquē in soldis
cētū den̄ p uice qualibet cōdēnetur et p

[illegible] minime faciat [illegible]
[illegible]

VII

I De pcussionibȝ fcīs cū armis et sine

Tem statuim̄ et ordinam̄ q si aliquis 18
aliquē pcusserit cū cultello spada spō
tone falcastro lācea securi spada mā
nar̄a maça ferrea ul cū aliqbȝ aliis qbȝ
cūq̄ armis ferreis seu ferratis quocūq̄
noīe nucupēt̄ in cast̄ castagnole ul eius
districtu ī capite ī facie collo ul gula. Si
ī facie sanguis exierit et cicatrix seu si
gnū euidens fuīt remāsurū ex tali
uulnere in quinquaginta lib den̄ cōi p q̄libȝ
tali uulnē codēnet̄. Si uō ī capite col
lo ul gula et sanguis exiuerit et cicatrix
fuīt remāsura sīu nō p q̄libȝ uulnere
et q̄libȝ pcussione ī uigītiquinq̄ lib den̄ cō
denetur. Si uō cū lapide baculo uel
aliis similibȝ qbuscūq̄ armis nō ferreis
ul ferratis alīs aliquē pcusserit in gula
sup̄ ul ingula sanguis exiuerit p q̄libȝ
uulnere ul pcussione ī q̄ndeci lib den̄ con
denet̄. Si uō sanguis nō exierit ī cetuȝ
sol den̄ cōdēnet̄. Si uō aliqs aliquē pcus
serit a gula infra cū aliqbȝ supdcis armis
et sanguis inde exiuerit p q̄libȝ uulnere
et pcussione ī xxv lib cōdenetur. Si uō
cū baculo lapide et similibȝ armis seu aliis
qbuscūq̄ armis nō ferreis aliqs aliquē
pcusserit a gula infra et sanguis ī exiuerit
p q̄libȝ uulnē et pcussione decē lib den̄
denet̄ et si sanguis nō exiuerit ī ceti sol
et pcusserit et nō pcusserit ī dca pena cetū
sol. Si uō manu uacua ul sine armis
aliqs aliquē pcusserit a gula sup̄ ul in
gula et sanguis nō exiuerit p q̄libȝ pcus
sione ī x lib den̄ cōdēnet̄. Si uō sanguis
nō exierit p q̄libȝ pcussione ī cetū sol cōdēnet̄.
Si uō a gula infra sine armis aliqs aliquē
pcusserit et sanguis nō exierit p q̄libȝ et p
cussione in cetū sol den̄ cōdēnet̄. et si sanguis
nō exierit ī quatraginta sol den̄ p[illegible]

pcussione codenet et pdca intelligat de
pcussionib manuuacua factis. Si uero
aliqs aliquē spinsērit seu spatasauerit
et eū cadere fecerit ī terrā et pqlib uice
ī xl sol' codenetur. Et si nō ceciderit in
terrā p qualib uice ī xx sol' codenetur.
Si uō cū pede pcusserit seu calceū dederit
et pcussus caderet ī terrā p quolib calcio
xl sol' codenet. Si nō ceciderit ī terrā pcs
libet calcio et pcussione ī xx sol' codenet.
Si uō aliqs aliquē p capillos cepit et trasi
nauerit p terrā pqlibe uice in ~~xx~~ sol'.
octuagita codenet. Si uō nō trasinauerit ī qtuagita
sol' dēria codenet. Si uō aliqs ceperit
aliquē p pānos ul' psonā ul' posuerit manū
ad spadā uel cultellū ī iuriose cō aliquē sol
uat p qualib uice et p xl sol' den. Et si mi
serit ul' posuerit manū in gula ul' uace alicui
ī iuriose soluat pqlib uice et p tres lb de no
ete dcē pene duplicent. ¶ Si uō aliqs aliui
caputes de capite eleuauerit aliq ī xx sol' dni
codamnet uice qlib. Et idem itelligatur
et obseruetur ī qlib casuū pdcor. ¶ Si aliqs
castellan' cast' castā aliquē aliū castellanū
seu districtuale dci cast' ex territorium
eidem cast' offenderet p curia dci castri
cognosci possit puniri et codenari possit
sm formā pntis capituli ¶ Nō obstāte
q in loco dci millu p curiā ipsius loci cogn
ti fuerit exceptis a pdcis minoribus dce
annis qui ad dcas penas minime teneātur
et exceptis q manu uacua ī modū correptio
nis uerberauerit aliquos minores xii.
annis quos inuenerit dampnū dare
ī suis possessionib pir ul' cū bestijs dummo
ex tali uerberatione sanguis nō exeat qui
ad penā pdcam et minime teneātur.

VIII De parādo se bayulo

Item statuerunt et ordinauerunt q quicūq
p dce cast' cast' et ei districtu parauerit se
bayulo cōis pdci dū iret mas' vicarij uel
potatis dicti cast' ad pignorādū aliquē seu
ad capiēdū tenutā s aliquā soluat bān p
qlib uice et p xx sol' den et de pdcis stet
relationi bay pdci et relatio ipius heat
p legitima pbatione et uicari' suū potas
teneat' et debeat dcaz penā tali delinqti
auferre de facto

VIIII De pena comittētis homicidiuz

Item ad hoc ut quilib metu pene ma
teriā heat recte uiuendi. Statuim'
et ordinam' q si cōtingat aliquē castellā
nū seu districtuale castri cast' ul' forēse
ī cast' pdco ul' ei districtu aliquē aliū castel
lanū ul' districtuale dci cast' aut aliunde
quēcūq forēsem studiose ul' caul'r īter
ficere q talis interfector seu ītereptor
Si ad man' et fortiā cōis cast' pdci per
uenerit et heri potuerit ī carceribus
cōis detrudat' et custodiat' et p cosequēd'
ueritat' dci malli talis comictēs poni
possit ad torturā hito īditio uerisimili
q talē q quē pcedit' et si p ei cōfessionē de cō
misso homicidio cōstiterit statuat' et pfigat'
s terminu' ad omnē sua defensionē faciēd'
dcē dierū cōputādorū a die q ad man' curie
et fortiā dci cōis puenerit et si nullam
fecit ul' minus legitimā cogat' facē renūti
atione ad bancū seu stangā banchi militiorū
corā potate p tribunali sedente. et facta
renūtiatione pdca que p legitima cōfession
hātur et reputet' ducat' et pduci debeat ī
die sabbati sequēti ad locū iustitie ū solita
ē fieri. et ibi p exequitorē ul' managultū
dco tali caput a spatulis diuidat' et detru
chetur adeo q aīa a corpore separet'. Et
simili mō et forma q talē homicidā pcedat'.

Si homicidiu cõmissu negauerit et p
duos testes fide dignos d deponẽtes ad
plenu d uisu fuerit q dcu tale homicid
pbatu. Et si talis homicida infra term
inu pdcu dece dier pbauerit illu tale
iterfecisse ob sui corporis tutela et
defensam p duos idoneos testes q deponãt
audiuisse tale homicidã dixisse tribi uici
bus illi tali quĩ occiderit guarda guarda
et quesierit uitar morte illi ad pdcã pe
nam minime teneat. s potĩ absoluatur
et liberet. ¶ Et si infortiã cois nõ puẽ
nerit citet ad domu sue solite hitatiois
cu uno teste. Si uo ẽet forensis citet
i platea cois pu et alta uoce q infra
terminu x dier debeat comparere
corã potestate ad se excusad ab iqsitio
ne q tu formata occasione talis homi
cidij noiando ipm malleum et nihilominn
cedulã cõtinẽtẽ tenorẽ inqsitionis for
mate q illu tale cu termino ad se excu
sand ab iqsitione pdca affigat i porta cast
pdci et palatij dci cois adeo q unicuiq
pateat euidẽter. Et si talis citat cõpa
ruerit et se excusauerit et excusare
uoluerit a dca iqsitione q tu formata
audiat et scribat sua excusatio et
nihilominn custodiat in carceribus
dci cois adeo q fugã nõ possit arripe donec
ueritas talis comissi malli fuit repta nõ
cõmisisse et ad sui corporis defẽsã fecisse
ut pdicit ad absolutionẽ mo pdco pcedat.
Si uo q tu pbatu fuit puniat ut sup dcu
e. Si uo infra dcu terminu nõ cõpa
ruerit s cõtumax fuit elapso dco ter
mino de dco cast et ei districtu exbã
niat et cõdẽnet adeo q si ullo unq te
pore i fortiã dci cois puenerit pena
capitis pdca puniat et oia sua bona mo
bilia et imobilia camerario cois d facto
dco elapso termino applicet. Et idem 19
itelligat si qs mulierẽ iterficeret uel
mulier aliqua aliquem uiru ul aliã
mulierem interfecerit.

De raptu mulier et adulterio icestu strupro et fornicatione X

Item si qs mulierẽ nuptã uirginẽ ul
uiduã bone famẽ uiolẽter seu p ui car
nalr cognouerit pena capitis puniatur
Si uo quis strupru cu puero siu pecca
tu cõmiserit sodomiticu. Si maior fuit
dece et octo annis pena a legib statuta
puniat. Si quis uo nuptã mulierẽ
iuito marito libidinis cã retinuerit
pena qnquaginta flor cõdenet. Et si
mulierẽ aliquã carnalr cognouerit et
nõ retinuerit uigintiqnq flor auri
pena cõdenetur notate

De pena furti XI

Item statuim et ordinam q si qs alicui
res aliquã ualoris xxv soldor ul ab in
ifra furto sbtrasserit cõdẽnet p primo
furto i lib x den a xx uo sup usq i centu
solidis si qs furat fuit p primo furto i xxv
lib den cõdẽnet p s° i duplu et nihilominn
p quacuq quãtitat qua furat fuit p s°
fustiget p dcu castru et l° f°o detrude
tur in carcerib cois d qb nõ relasset
donec cõditionẽ de eo fcã soluerit qua
soluta relasset. ¶ Et si talẽ cõdẽnatioẽ
soluer nõ poterit detineat i dcis car
cerib p unu mẽsem et de in liberetur
et expellat d cast et territorio dci cast
Si uo a dca quãtit cetu soldor sup quis
furat fuit d rem alteri furto subtrasserit
usq i oẽm quãtitat et sũmã p primo furto
i cetu li den cõdẽnet p s° uo pena du
pli puniat et nihilominn sigillet in frõte
cu ferro igneo sculto ad arma cast cast

ip̄latea cōis et p dcm̄ castr̄ fustiget̄r
De m̄ incarcerib; reponat̄ et custodiat̄
don̄ cōdēnatione de eo factam soluerit.
et si talē cōdempnatione soluē nō poterit
detineat̄ in dcīs carcerib; sex mēsibus
et postea liberetur et expellatur de
castº castr̄ et ei districtu n̄ ullo unquā
tp̄re possit ad dcū castrū reuerti n̄
p̄mo soluerit cōdennationē p̄dcam.
Siquis uero tria furta ꝗ̄ plura cōmisit
in dco castro ul̄ in districtu ei᷒ aut alibi
dūmō ultimū cōmiserit in castr̄ ul̄ terri
torio p̄dcīs i quacūq; sūma ul̄ quātitate
fuerit seu furta fuerīt furcis laqueo
suspendat̄ adeo ꝗ aīa a corpore ei᷒ sepet̄r.
Et in q̄libet casuū p̄dcoꝝ talis furans
teneatur ad restitutionē et satisfationē
rei furate aut furto sbtracte. Possit
tm̄ furās redimē fustigationē et bulla
turā soluēdo penā duplicatā infra ter
minū uni᷒ mēsis

XII **I** De p̄ditorib; et d' pena p̄ditionē cōmitētiū.

Tem statuim᷒ et ordinam᷒. ꝗ siqs cōtra
cōe castr̄ et p̄ntemq; statū pacificū et
tranqllū ac cōis libertatē seu romane
ecc̄e aliq̄ tractatū seu p̄dictionē fecerit
dando alicui dn̄o ul̄ magnate dominiū
castr̄ p̄dci seu gētē in mittēdo seu cōducē
do ul̄ cōgregando int castrū p̄dcū ul̄
ei᷒ districtu ꝯ uoluntatē dci cōis et po
pulare statū castri p̄dci p̄ditionē cō
miserit pp̄ quā castr̄ p̄dcū seu p̄ticula
res p̄sone ad subiactionē et libertatē s᷑
p̄uationē in alīq̄ p̄uenīri possent pena
irremissibili capitis puniatur.

XIII **I** De uerbis iniuriosis et inproperijs

Tem statuim᷒ et ordinam᷒ ꝗ si aliq̄ p̄
rempserit alicui altri p̄ aliquā iniu
riā factam seu in latā s̄ in ei᷒ p̄sona ul̄ in p̄
sonā p̄ris matris filii fr̄is patrui ul̄
nepotis n̄iando seu declarando. iniuri
ām p̄ qualib; uice i cētum sold̄ den̄ cōdē
netur. Si uō dixerit tu mētiris filio lo
de p̄uctana ul̄ similia uerba seu aliq̄
alia uerba iniuriosa p̄ q̄lib; uice et q̄lib;
uerbo in decē sold̄ den̄ cōdenetur ex
ceptis p̄ub̄ meretricib; q̄b; liceat ꝯ aliq̄
uerba iniuriosa seu ip̄e interse ul̄ aliq̄b;
hōib; aliq̄ iniuriosa uerba dixerit n̄
teneant̄ ad penā. Si uō aliq̄ meretrix
seu mala mulier alicui bone et honeste
mulieri aliq̄ uerbū iniuriosū dixerit
p̄ qualib; uice et q̄libet uerbo i q̄dragita
sol̄ den̄ cōdēnetur. Et si dcām penam
soluer̄ nō potuerit exbānnat̄r d' dco castº
et ei᷒ districtu de q̄ banno exire nō possit
nisi primo dcām penā cū effectu soluerit.

XIIII **I** Qᵉ nlls turbet aliquē i aliq̄ tenuta seu possessione

Tem statuim᷒ et ordinam᷒ ꝗ siqs turbauē
rit seu molestauerit aliquē i tenutam
seu possessionē alicui᷒ rei quā possideret
autoritate curie tā ex p̄rimo ꝗ̄ ex secūdo
decreto. p̄ q̄lib; uice puniat̄ in centū
sol̄ cui᷒ pene medietas sit cōis castr̄ et
alia medietas illi᷒ q̄ i tali tenuta mo
lestaret̄r seu turbaret̄r. Siqs uō sua
p̄pria autoritate ul̄ temeritate intrauerit
tenutā bonoꝝ alicui᷒ i xxᵗⁱ solid̄ den̄ uice
q̄lib; puniat̄r et in refactionē expensaꝝ
et i relaxatione tenute dn̄o rei cōdenet̄r
Siqs uō accepit tenutā de aliq̄ terra seu
possessione quā aliqs h̄ret ad laboritiū
licitū sit ipi qui h̄t ad laboritiu ipam
terrā laborare donec laboritiū cōple
uerit dōn̄ cōsuetudinē cōtracte dūmō
de fructib; respondeat illi q dcām terram
h̄eret i tenutā. Siqs uō turbauit aliquē i tenu
ta seu possessione sue rei cōdenet̄r uice q̄lib;

de turbatiua
de turbatiu

in x libris den̄ et ī relaſſatione tenute

XV **De pena offēdētiū potat̄ ul' alioſ officiales**

Item ſtatuim' et ordinam' q̄ quicūq̄
d' caſt° caſt̄ ul' ei diſtrictu comiſſerit
malliū ſeu delictū dc̄o ul' facto ipſo
nā ſeu res poteſtati uicarii ul' alteri
cuicūq̄ officialis dc̄i cōis in iuriſditionē
hītis p̄ cōi tp̄re ſui officii ul' regiminis
ul' ſindicat' ſeu in pſonā alicuiū official'
ipſius ul' famuris cōdenet' in duplo ei
q̄ cōdemnari deberet ex forma ſtatuti
loquētis de tali mallio ſi terrigenā ul'
diſtrictictuale dc̄i caſt° offendiſſi de quo
ipe potas uicari' ſiue official' cognoſcere
poſſet et ꝯ delinquētes pcedere punire
cōdenare ſ̄m formā ſtatutoꝝ dc̄i cōis
et iuris cōis ubi ſtatuta nō loq̄rētur
aliq° caſ° ſtat' nō obſtat q̄ cōtrariū mō
aliq° loqrēt'. Et q̄ ſi incognoſcēdo pro
cedēdo puniēdo cōdemnādo factū fuit
ualeat et teneat. Si forenſes uō in duplo q̄
terrigene . . . offenderit uice q̄libꝫ cōde
nēt' . . . pcedat' uia ordinaria ip̄ dc̄is

XVI **De pena offēdētiū parētes et alioſ ꝯſāgui neos**

Item ſtatuim' et ordinam' q̄ q̄cūq̄
offenderet pcuret ſeu uiolaret dc̄o ul'
fc̄o patrē ul' mrēm ſeu aliquē alium
ſuū cōſāguineū ul' affinē uſq̄ i tertiū
gradū capiatur et capi debeat p̄ ſami
liam potis ſeu uicarii ad petitionē iniuri
ati et in carceribꝫ cōis detineat' donec
de eo fiet cōdēnatio et cōdenet' in penis
ī ſtatuto dc̄i cōis de tali mālio ul' delicto
loquēte cōtentis quā cōditionē cū effec
tu ſoluere teneatur

XVII **De pena forēſis offēdentis terrigenā ul' diſtrictualē caſtri caſtagnole.**

Item ſtatuim' et ordinam' q̄ ſi aliquis
forenſis offenderet aliquē terrigenam
ul' diſtrictuale dc̄i caſt' ſeu iniuria aliquā
īferret dc̄o ul' fc̄o pdict' ul' ei diſtrictu ꝯ 20
dānetur ī duplū quātitati cōtēte ī ſtat°
loquēte de tali mallio īter hoīes de caſtā
cōmiſſo. Cuicūq̄ uō de caſt° ul' diſtrictu
pdict' tali offenſioni ul' iniurie īteret
teneatur et debeat talē offendentem
cape in fortiā cōis mictere. Si q̄s
uō terrigena talē forenſem ad tale ma
leficiū cōmittend' aſſotiaret auxiliū con
ſiliū et fauorē pſtaret eadē pena pu
niatur. Quicūq̄ uō talē malliuin
comictētē nō cepit ſi pñs fuit ſeu
impedierit ul' captū nō pſentauit
ī x li· den̄ cōi uice q̄libet puniatur.
Si uō talis forenſis intraret ī aliqua
domo et ī ea receptaret' ſeu diſtrictu
caſt° ille cui fuit dom' teneat' et debeat
illū talē capē et captū ducē in fortia cōis
mictere et ſi ꝯfecerit ī x li· den̄ cōdenet'.
Si aliquis de aliqua domo pieccerit
ul' baliſtrauerit p̄p q̄ ſtat' pacific' dc̄i
caſt' turbaret ul' piculū aliq̄ immineret
cōi talis dom' ſūdit' deſtruatur et qui
lapides piecerit ul' baliſtrauerit in q̄
ginta lib· den̄ cōdāmetur.

XVIII **De penis duplicandis**

Item ſtatuim' et ordinam' q̄ ſi quis
cōmiſſerit aliq̄ malliū dc̄o ul' fc̄o
ꝯ aliquā pſonā corā potē ſeu uicario
ul' aliquo alio officiali cōi caſt° poſitus
ad ius redend' ſeu ī tūdo ſtando et re
deundo diebꝫ lune et martis īmedi
ate poſt paſcha reſurrectionis dn̄i
nr̄i yh̄u xp̄i ſequētibꝫ ſeu aliq° hora
dcōꝝ duoꝝ dieꝝ in die paſchatis p̄dc̄e
ī die paſchatis p̄dc̄e natiuitatis dn̄i et
penthecoſtes et duobꝫ ſequētibꝫ poſt dieꝝ
paſcꝫ . . . in diebꝫ dominicalibꝫ et mercurii

infestiuitatib; gloriosissime semper
uirginis marie i platea cois i ecc̃a dci
castri i die ueneris sancti i festo sancte
crucis ad portã dci cast¹ de nocte et
itelligat' nox a sono campane q pulsat'
ad Laudes usq; ad sonũ cãpane q pul
satur d' mane p apiendis portis idu
plu si in q codenari deberet p forma
statut dci cois loquẽtis de tali m̃lio
cõcienet'. Si aliqs forensis offende
ret dcõ ul' fcõ aliquẽ terrigenã i dcis
Locis de die ul' de nocte in q̃trup̃lo dcarũ
penaꝝ uicequalib; puniatur i quolib; casuu
p̃dcoꝝ duplicatio siue quadruplicatio
penaꝝ Locũ hẽat i dcis casib; in castro.
In districtu uõ dci cast' Locũ hẽat dupli
catio. et quatruplicatio penaꝝ i m̃lis
i iurijs et offensis factis cõmissis ul'
illatis ubicũq; in cast' seu districtu cast'
In dieb; Lune et martis i mediat' seqn
tib; post pascha resurrectionis dñi nr̃i
yhu xpi et quãdo gens cõgregata ẽet ad
nuptias seu occasione nuptiaꝝ ul' mort' alicui'.

XVIIII Qui m̃lis rũpat pacem

ITem statuim' et ordinam' q quicũq;
fecerit pacẽ cũ aliq psona talẽ pacem
ppetuo fcãm et firmã teneat et m̃lo
contra pacẽ fcãm uenire debeat ul' ipaꝫ
irump̃e et psumat et qui cõtra fecerit
ultra penam cõtentã cois i uigin
tiquĩq; lib den' cõi uice q̃lib; puniat'.

XX De offensis fcis ob defensionẽ

ITem statuim' et ordinam' q si aliqs
comiserit aliq m̃liũ ul' delictũ i psonã
alicui' psone a sui defensam ad penã
aliquã minime teneatur et intelligat'
fecisse ad sui defensam. Si añ con
missum m̃lium dixerit illi q' quem
m̃lium cõmiserit et qui ipm isultauit
retrocedendo trib; uicib; guarda guarda
et hoc p uauerit p duos testes ad minus

XXI De pena maledicẽtiũ et blasfemãtium deum ul' sanctos eius.

ITem statuim' et ordinam' q quicũq; ma
Ledixerit seu blasfemauerit oĩpotentẽ
deum dñm nr̃um yhũ xpm glosissime
semp uirginẽ mariã soluat noĩe pene
Lib decem den p qualib; et uice qualibet
et simlr p anum uuluã dñi nr̃i yhu xpi
ul' mr̃is ei' quis m uilipendiũ noiauit
ul' iurauerit cpena quatraginta solidoꝝ
uicequalib; puniat' et cõdamnet' ¶ Si
uõ p corp' ul' sanguinẽ ul' aliud mẽbrũ
ul' ei' matris q iurauerit pene decẽ
soldoꝝ p qualibet et uice qualib; puni
atur. Siquis uõ aliquẽ aliũ sanctũ
ul' sanctam dei blasfemauerit ul' ma
Ledixerit puniatur uicequalib; i qua
traginta sold den ¶ Et si iurauerit
p aliquẽ sanctũ ul' sanctã aut aliũ mẽbrũ
puniatur i quinq; sol den ¶ Siquis aũt
dixerit dellanno sia dio ul' La matre in
uiginti sol' codamet ¶ Et si dixerit de aliq
sancto dellano sia no alr blasfemando
i x sol' den puniatur et cõdamnet' et cui
Libet liceat quẽlibet delinq̃ẽtẽ i p̃dictis
denuntiare et accusare et talis accusa
tio hẽatur p plena pbatione i predictis
et hẽat talis accusans quartã pt̃ dcaꝝ
penaꝝ et ei' nomen teneat' secretum

XXII De pena feneratoꝝ ul' feneratium

ITem uolentes extirpare prauã aua
ritiã feneratoꝝ et neqtia facientũ usuras
Statuim' p statu dci cois q m̃lus de cast'
cast' ul' ei' districtu uel hitans i p̃dcis
Locis possit p se ul' aliũ aliquo q̃sito
colore mutuare alicui ad usuras i dcõ
castro ul' ei' districtu ad penã centum

no[ta]

Blasfe[mia]

Library

librar denariorum p qualibet uice et nihil
omin ad restituendu pecunie pcepte
codanetur et costringatur et potis uel
uicari qui ptpre fuut teneatur et debeat
cotra tales delinquetes p inqsitione
denutiatione et accusam pcede et p
reptos culpabiles punire et codenari
in penis sup statutis et ordinatis Et
cuilibet liceat accusare et heat qrta
ptem pene dce et ei noie teneatur
secretu. Volum insup q nlls nos
de castro castri eiusque district ul aliunde
i dco et ei territorio possit tales con
tract usurarios cosicere nec extali
usuraria cotractione possit rogari
neque aliquis pns interesse alicui mu
tuationi seu qtractui pdct pene cui
libet cotrafaciete x lib. i q debeat
qdenari et ad pdca pbanda suffici
at dem duor testiu qponetiu de uisu

De pena exthaetiu terminos et mictetiu Propria auctoritate

XXIII Item statuim et ordinam q nlla psona
de castro castri ul ei districtu audeat uel
p sumat aliquem terminu extrahe Et
siquis ppa auctoritate ul temeritate
sine licetia officiali et cocini extraxerit
seu amouerit aliquem terminu seu ter
minos ul senaita inter possessionem
et possessione alteri couicini sue pos
sessionis i dece lib den codanetur et n
omin talis termin siu senaita sit ad
mot ul admota et i statu pstino reponatur
Item eade pena puniatur siquis aliquem
terminu i miserit autoritate ppria
absque licetia potatis ul uicariis cum
reqsitione couicini talis possessionis
Quicumque uo inter possessione suam
et possessione couicini sui. cuius pos

sessiones cotigue erint et inter eas no
erit termini ul senaita faceret foueam
muru ul sepe seu inter ipas possessiones
erint aliqae arbores et nasceret icui
possessini erint et amouerentur siu in
ciderentur sine licetia couicini ul an
q erit iter eos de terminis et senaitis
diffinitu eadem pena puniatur et da
nu emedet passo Dicim etiam q nulla
p laboret ppe aliquem terminu siue
senaita ad pena man ad pena qtra
ginta sol den p quolibet et qualibet
uice. Si manu laborauerit n tn
cu bobus

XXIIII Qd nlls cotendat departibus

Item statuim et ordinam q nulla
psona de castro castri ul ei districtu ul aliunde
unde tante temeritatis existat q in
dicto castro ul ei districtu audeat uel
psumat cotenere ul cotetione facere cla
more ul rumore de pte seu occasion
ptis gelfe ul gibilline et q cotrafecerit
nnando pte aliqua pdcam in xxv sol
denar uicequalibet puniatur quam penam
potas siue uicari a cotrafaciete per
codenatione auferre teneatur et cui
libet sit licitu cotrafacietes denu
tiare et accusare et heat quartam
pte bani et nom ei teneatur secretu

XXV De pena portatium arma

Item statuim et ordinam q nlls p
castru castri portet ul portare ualeat
pu ul occulte cultellu maliolu seu fe
ritoriu ensem spontone lacia siue
manaria ul aliq gen armor offen
dibiliu siu defedibiliu pter q tpre
rumoris. et qui qfecerit si de die fu
erit in xl sol den codanetur Si uo
de nocte i duplu uicequalibet puniatur

pqualibʒ armorum offendibilium pqualibʒ uo gueri armorum defendibilium i dimidium dictę pene. pquatrellecto uo passatorio i quinque li den. codeneret. Siquis uo in uet fuit portare cultellum cum puncta lo gitudinis unius palmi coputato manicho de facto puniatur in x sol. den. et puncta dicti cultelli rumpatur. Liceat tamen unicuique i ueniendo ul' redeundo extra castrum portare arma offen dibilia dummo palam et ligata portet et ciripicata. Castellani uo possint et i pune arma et ferramenta quicumque por tare sine ipicata et ligatura a domo ppria p rectum ire ad ianuam cois et redire ab ea ad ppriam domum et per castrum cum ferramentis actis ad laborand. et exercend. arte lignaminis potestas siue uicarius facere parmis quo cies op fuit et sibi uidebitur. De quorum armorum inuentione stetur et credatur relationi familie. nihilominus cui libet sit licitum accusare et denuntiare cotrafacientes et ei nomen teneatur secretum et habeat quarta pte bani et in oibus supdictis casibus de nocte pene duplicentur.

XXVI De pena phicientium lapides ad domum alterius

Item statuim' et ordinam' q nulla persona d'castro castri ul' ei districtu sini aliunde audeat mo aliquo ul' quesito colore picere aliquam lapidem ul' lapides ad do mum alicuius ad pena xl^{ta} sol. den. p quolibʒ et pqualibʒ uice et liceat cuilibʒ cotrafa cientes denuntiare et accusare et habeat quartam pte bani.

XXVII De pena no probantis accusam

Item statuim' et ordinam' q quicumque accusauerit aliquam personam de aliquo malitio et no probauerit ipam accusationem puni atur eadem pena qua puniend. esset ille que accusauerit si malitiis de quo accusauit no comisisset.

XXVIII De pena intrantis ul exe iuntis aliunde q p portam cast. castagnole

Item statuim' et ordinam' q nulla persona d'castro castri ul' ei districtus aliunde audeat ul' psumat itrare dictum ul' exire aliunde q p porta ipius castri ad pena xxv lib. den. si uo fuit de die. Si uo de nocte ad pena quinquaginta lib. den. Et cuilibet liceat cotrafacientes accusare et denuntiare et ei accusationi credatur cum uno teste bone fame et fide digno et ei nomen teneatur secretum et habeat quarta ptem banni.

XXVIIII De pena facientium cogregationem et adunantiam

Item statuim' et ordinam' q nulla persona faciat adunantiam seu cogregationem ali quam ul' i ipa ee ul' stare pu ul' occulte in qua fiat aliquid ul' tractetur de officio ul' statu dicti castri sine licentia psentia et co sensu dominorum potestatis et officialium dicti castri ad pena x lib. den. pquolibʒ et qualibʒ uice cuius pene medietas sit cois castri et alia medietas sit camere apostolice roman.

XXX De cogendis inimicis ad faciend. pacem

Item statuim' et ordinam' q si inter aliquas personas castri castri esset inimicitia odium siue discordia seu i posterum oriretur aliqua ratione ratione ul' ca. potestas siue uicarius dicti castri teneatur et debeat cogere et ppose com pellere tales personas discordes seu inimicas i palatio dicti cois et alibi prout s' uidebitur. Si recusauerit facere pacem et eos i simul pacificari facere et quicumque noluerit potestati seu uicario obedire de facto cogat soluere quinque lib. den. noie pene. Et nihilominus pacem facere copellatur. Et si potestas ul' uica rius qui fuerit requisiti fuerit negligentes soluat d'eorum salario quinque lib. den.

De pena exeuntis de carceribus sine licentia dni potestatis ul' uicarii.

XXXI Item ſtatuim(us) et ordinam(us) q(uod) ſiq(ui)s miſſus
fuit i(n) carcerib(us) co(mun)is ſui i(n) ip(s)is carcerib(us) detine
atur ma(n)dato d(omi)ni p(otes)tatis ſeu uicar(ii) d(i)c(t)i caſt(ri)
p(ro) aliq(uo) maleficio exceſſu ul(e)l delicto ſeu alia
quacu(m)q(ue) c(aus)a. ille talis detent(us) de dictis
carcerib(us) exiret et carcereſ frangeret
ſine Licentia d(omi)ni p(otes)tatis ul(e)l uicarij ſol
uat no(m)i(n)e pene lib(ras) decem den(ariorum)

D(e) pena no(n) ſoluentis (con)de(m)natione(m) i(n)fra x dies

XXXII Item ſtatuim(us) et ordinam(us) q(uod) quicu(m)q(ue)
fuit (con)de(m)nat(us) p(er) p(otes)tate(m) ſeu uicarij d(i)c(t)i co(mun)is
de aliquo ſeu p(ro) aliq(uo) maleficio exceſſu uel
delicto ſolue(re) teneat(ur) et debeat (con)de(m)natio
ne(m) ſua(m) infra x dies a die Lat(e) ſente(n)tie
co(m)putand(os). Et q(ui)cu(m)q(ue) infra d(i)c(tu)m terminu(m)
no(n) ſoluerit ſoluat et ſoluere teneat(ur) ab
i(n)de i(n)antea cu(m) quarto pluri e(t) q(uanto) pluri
fuit (con)de(m)nat(us) al(ite)r ei (con)de(m)natio no(n) ca(n)cel
letur et ſi p(otes)tas ul(e)l uicari(us) in p(re)d(i)c(t)is fu
erit neglige(n)ſ ſeu al(ite)r ſolui ſe(ce)rit i(n) decem
lib(ras) den(ariorum) uice qualib(et) de ſuo ſalario (con)de(m)net(ur)

[margin: tene(n)tur i(n) quarto plur(i)]

(De) (con)de(m)nationib(us) a q(ui)nq(ue) an(n)is ret(r)o d(e)beat p(er) p(otes)tate(m) exeq(ui)

XXXIII Item ſtatuim(us) et ordinam(us) q(uod) p(otes)tas ſiue
uicari(us) d(i)c(t)i caſt(ri) qui p(ro) t(em)p(o)re teneat(ur) uiculo
iurame(n)ti ad pena(m) decem lib(rarum) [illegible] denar(iorum)
ex co(m)putac(i)o(n)e ſi ſecus fiet exige(re) cu(m) effectu
mo(dis) o(mn)ib(us) q(ui)b(us) poterit omnes et ſingulas
(con)de(m)nationes f(a)c(t)as a q(ui)nq(ue) annis citra i(n)
quib(us) e(ss)ent fideiuſſores dati et alis. Si
de bonis (con)de(m)nator(um) reperiu(n)tur et (con)de(m)na
tiones q(ua)s ipſe fecerit ſuo t(em)p(o)re tales (con)
de(m)pnationes no(n) exacte in ſuo ſalario
debeat co(m)penſari. Si aliquo mo(do) dicte
(con)de(m)pnationes exigi poſſe(n)t al(ite)r no(n)

De pena aſſotiantiu(m) et receptatiu(m)
exbanitos et maleficia (com)mictetiu(m)

XXXIIII Item ſtatuim(us) et ordinam(us) q(uod) nulla p(er)
(sona) d(e) caſt(ro) caſt(ri) ul(e)l ei diſtrictu audeat ul(e)l p(re)ſu
mat receptare n(ec) ſtare ul(e)l morari p(er)

mictat i(n) domo p(ro)pria ul(e)l co(n)ducta ſeu gra 22
tis (con)ceſſa aliq(ue)m exbapnitu(m) co(mun)is caſt(ri)
ab aliq(uo) maleficio et qui co(n)trafecerit i(n) dece(m)
li(bris) den(ariorum) p(ro) quolib(et) exbapnito receptato et
uice q(ua)lib(et) puniat(ur). Si u(er)o aliq(ui)s aliq(ue)m
exbanpnitu(m) d(i)c(t)i co(mun)is aſſotiauerit aut
cu(m) eo comederit ul(e)l biberit ſoluat no(m)i(n)e
pene q(ui)nq(ue) lib(ras) den(ariorum) et p(ro) q(uo)lib(et) exba(n)nito
et uice qualib(et) et cuilib(et) p(er)(sone) ſit licitu(m) q(ue)(m)cu(m)
cu(m)q(ue) exba(n)ni(tu)m d(i)c(t)i co(mun)is capere et in fortia(m)
co(mun)is duce(re) et mitte(re). Et ſiquis exban(n)it(us)
no(n) p(er)mitteret ſe capi liceat cuilib(et) i(m)pune
offendere et cuilib(et) p(er)(sone) ſit licitu(m) co(n)tra
facie(n)teſ in p(re)d(i)c(t)is et quolib(et) p(re)dictor(um)
accuſare et denu(n)tiare (con)facienteſ et
h(ab)eat quarta(m) p(ar)tem banni et ei nom(en)
teneatur ſecretu(m) et ei denu(n)tiationi
credatur cu(m) uno teſte bone fame ad
p(ro)ba(n)du(m). Dicim(us) (etiam) q(uod) q(ui)cu(m)q(ue) aſſotiauerit
aliq(ue)m ad (com)mitte(n)d(um) aliq(uo)d maleficiu(m) i(n) d(i)c(t)o
caſtro ul(e)l ei diſtrictu ſeu ad tale maleficiu(m)
co(m)mitte(n)d(um) auxiliu(m) ul(e)l fauore(m) dederit
i(n) dimidia pena in qua p(r)incipalis delin
que(n)s ſeu maleficiu(m) co(m)mittens ſ(ecundu)m forma(m)
ſtatuti loque(n)tis de tali maleficio puniri
debeat et puniat(ur) condempnatur.

[margin: De Banditi]

De mo(do) ſeruando q(ua)n(do) aliqua gens

XXXV tranſiret p(er) territoriu(m) caſtri caſt(ri)

Ite(m) ſtatuim(us) et ordinam(us) q(uod) ſiq(uo) t(em)p(o)re
gens aliq(ua) ueniat uerſus caſt(rum) caſt(ri) p(er)
cui(us) aduetu(m) ſtat(us) pacific(us) d(i)c(t)i caſt(ri) quo
mo(do)lib(et) turbaret(ur) ſeu turbari poſſet
o(mne)s et ſinguli ho(min)es locor(um) p(er) que talis
gens tranſitu(m) faceret teneat(ur) et de
beat gridari et rumore(m) eleuare ita q(uod)
ho(min)es d(i)c(t)i caſt(ri) ſentiat rumore(m) et poſſit
ſe defendere et d(i)c(t)am gente(m) p(ro)poſſe ca
pere et ei obuiare. Siq(ui)s u(er)o (con)fecerit
i(n) uigiti q(ui)nq(ue) lib(ras) den(ariorum) condempnetur.

De publicis damphnis

XXXVI Item statuim(us) et ordinam(us) q(uo)d cu(m) nisi iustitie rigor malo(rum) rabie(m) refrenaret q(ui)libet suis nequitiis raptu(m) iri et q(uo)d nim(is) potestate publice niteret(ur). Volentes itaq(ue) malis huimo(d)i equa(m) adhibere medela(m) hac p(rese)nti lege firmam(us) q(uod) si q(ui)s tante temeritatis existat q(uod) alicui rem aliqua(m) ualoris extimationis dece(m) sol(idorum) uel ab in(de) infra raptu publico abstulerit ul(tra) derobauerit in pena(m) dece(m) librar(um) co(n)dampnet(ur). Si uero quis abstulerit rapuerit uel derobauerit aliq(ue)m a quacu(m)q(ue) q(ua)ntitate a dece(m) sol(idis) sup(ra) usq(ue) i(n) dece(m) sol(idos) i(n) centu(m) ce(n)tu(m) lib(ras) den(ariorum) co(n)dampnet(ur). Et nihilominus ad restitutione(m) rei derobate cogatur et co(m)pellat(ur). Et si ab in(de) sup(ra) q(ui)s derobauerit ul(tra) p(re)d(icto) abstulerit ... furcis suspendatur. Et membro ... arbitrio d(omi)ni potestatis et priorum.

dei Castri Castangete

De pena committentium assissinationem

XXXVII Item statuim(us) et ordinam(us) q(uod) si q(ui)s ad instantia(m) alicui(us) lucri ca(usa) nullu(m) aliq(ue)m commiserit q(uo)d aliq(ue)m pena dupli puniatur ...ne puniend(us) et si ex ipso maleficiu(m) comissu(m) fuerit. Et si homicidiu(m) i(n) tali assissinatione commisit ad cauda(m) ascine extrasinetur usq(ue) ad locu(m) iustitie et ibi laqueo suspedat(ur) et adeu(n)de(m) pena(m) puniri uolum(us) illu(m) ad cui(us) i(n)stantia(m) aliq(ui)s assissinat(us) fuit si(ue) mortuus.

De pena committentium incendium

XXXVIII Item statuim(us) et ordinam(us) q(uod) si aliq(ui)s de cast(ro) castri ul(tra) et districtu cui(us)cu(m)q(ue) stat(us) ul(tra) co(n)ditionis existat studiose ul(tra) ioppinate ...p(er) i(n)aduertentia(m) icendiu(m) aliq(uo)d comiserit i(n) ecc(lesi)e aliqua(m) et cassina(m) seu cappana(m) cobusit seu ignis flammas tradiderit ex(ceptis) dom(ibus) ul(tra) cappana i(n) totu(m) ul(tra) in p(ar)te co(n)su(m)pta fuerit pena centu(m) lib(rarum) co(n)de(m)net(ur). Si studiose factu(m) fuisse de domo p(er) cappana no(n) ul(tra) cassina studiose cobusta lib(ras) dece(m). Si no(n) p(er) i(n)auertentia(m) et no(n) studiose teneatur t(ame)n ad emenda(m) dampni et similit(er) dicim(us) de domo p(er) i(n)aduertentia(m) cobusta que carceribus dicti co(mun)is p(er)tinent et de in(de) p(er) cast(rum) cast(ri) fustiget(ur) et expellatur d(e) cast(ro) et territorio p(re)d(i)c(t)o.

De condemnationibus dupliciter scribendis

XXXVIIII Item uolentes condempnato(rum) et alio(rum) quo(rum)cu(m)q(ue) malignor(um) malitiis obuiare ad h(oc) ut tot condemnationes nullo mo(do) ualeant occultari p(rese)nti lege statuim(us) et ordinam(us) ad h(oc) ut nulla no(n) trasseat i(m)punita q(uod) potestas seu uicari(us) cast(ri) cast(ri) q(ui) pro t(em)p(o)re fuit uinculo iuramenti et ad pena(m) dece(m) solid(orum) den(ariorum) de suo salario teneatur et debeat omnes condempnationes et s(ente)ntias criminales p(er) ip(su)m ferendas face(re) duplicatas et ipsas s(ente)ntias condep(nationes) i(n) duob(us) libris similes et concordes et scribere et scribi facere ita q(uod) i(n) eis nullus error appareret ul(tra) reperiri possit quas condemnatione(s) potestas seu uicari(us) q(ui) p(ro) t(em)p(o)re fuerit face(re) debeat et legere pulsata campana grossa s(ecundu)m co(n)suetudine(m) acten(us) obs(er)uatam un(us) quor(um) librorum et et stare debeat penes potestate(m) ul(tra) uicariu(m) et alter penes camerariu(m) dicti co(mun)is q(ui) camerari(us) dictu(m) libru(m) penes se tenere debeat et nemini dare sine licentia consilii g(e)n(er)alis ad pena(m) centu(m) solidor(um) den(ariorum) nisi t(em)p(o)re q(uo) condenationes cacellaret(ur) q(uo)d p(er) potest(atem) ul(tra) uicariu(m) dicti co(mun)is et camerariis d(e)beat factis solutionib(us) d(i)c(t)o co(mun)is cam(erario). Dicim(us) t(ame)n q(uo)d potestas ul(tra) alii official(es) dicti

dumte suo officio nō possit nec debeat
d' aliquib; scripturis q̄s fecit sicq; tent
ī cōi tam de scripturis cōis q̄s et spetialiū
p̄x aliq recipe ab aliq p̄. Omes uo.
scripture que ad eī offīn q̄ pro libet
ptinuerit uel expectauerit debeant
in eī libro ordinate scribē et mictere
clare apte et distincte tā in ciuilib;
q̄s in criminalib; cōis et tam ī scipturis
cōis q̄s et spetialiū p̄x sin aliq ptio l'
salario recipiendo de suo salario
vz d' criminalib; de cuib; tm̄ potas et
uicar' possit recipe de actis q̄ tpr̄e sui
officij a qualib; p̄ dcī cast' seu in eo
sol' duos et a quolib; sol' duos cū di
midio de alijs uō scripturis puta de ī
qsit banimetis terrax et sequestib;
nihil possit recipe ab aliq psona.

Q' quib; tpr̄e rumoris pulsat' capana ad martellū d'beat se p̄ntar' corā potate

xLta Item statuim' et ordinam' q̄ quot et po cuicq; casus acciderit q̄ campana ribus cōis cast' pulsaret ad martellū occa sione alicui' rumoris q̄ absit p sub cursu habēdo q̄ om̄s et singuli ho mines dcī castri et eī district' a q̄ decē annis sup' armati cū oib; eox armis accedere et uenire teneatur et se coram dn̄o potate seu uicario et dn̄is porib; dcī cast' p̄ntare et eidē obedir' ī oib; que eis p̄cepit p conseruatione stat' pacifici dcī castri. Et qui cōtrafecit nō obediendo in his q̄ p̄cepint potas et pores ī quatraginta lib' den' dicti cōis p quolib; et qualib; uice puniat'. Et si p potatē ul' uicariū d' aliquē aliū officialem occasione p̄dcā mādaretur alicui q̄ dcām campanā pulsaret et ille talis h' facē recusaret ī eadē pena pu

niat' et ad eandē penā puniat' qcūq; aliq impedimtū p̄stiterit ī p̄dcis. Et siquis sonauerit campanā ad martellū sine licentia potatis et por' ī curr at penam lib' centū.

Q' mulieres reci ciapiat' ī testimoniū a xij an̄is sup' xLi

Item statuim' et ordinam' q̄ mulieres bone cōditionis et fame admictat' et recipiant' et admitti et recipi debeāt d' inceps ī curia cast' cast' p potatē ul' uicariū dcī cast' in criminalib; ad testi moniū phibendū uti admicteret' mas culi bone cōditionis et fame lege aliq nō obstāte. Et p̄dcā locū hēant tam ī mulierib; q̄s ī masculis maiorib; qua tuordecī annis et non minorib;.

De pena periurij xLij

Item ad auferēdā materiā neqs se suacq; aīam crimine piurij ī terrimat. Statuim' et ordinam' q̄ qcūq; tā temera tas existat q̄ corporali hito sacramēto manib; tactis scipturis ad delationē pota tis seu uicarij et alteri cuicūq; officialis dcī cōis ueritatē falsam esse dixerit ul' negauerit et falsū p ueritate pbare p sumserit ī ciuilib; et criminalib; causis et s' p duos testes et fidedignos ul' per pit' penā cētū sol' incurrere uolum' ī quā debeat p potatē ul' eī uicariū cō depnari nllo s' bn̄ficio reseruato.

De pena iuramenti falsi soll. 100

De nō edeficādo aliq fortellitū siue oppidū ī teritorio castagnole xLiij

Item uolum' et ordinam' q̄ nllus cuicūq; cōditionis ul' stat' existat sit tante te meritatis p suo temerario motu au deat ul' p̄sumat nō aliq ul' quocūq; que sito colore fabricare ul' edificare seu fabricari ul' edificari facere ī territo rio ul' districtu cast' cast' aliq fortellitiū

23

...l. de extraordinariis

seu oppidū et q̄ contrafecerit codampnetur
et codēnari debeat p potatē ul' uicariū
ī qnqagita lib den̄ cōtrafaciēte et uice qua
libet ¶ Et nihilominꝰ cōe castⁱ castᵉ si
quid cōstructū fuerit ul' edificatū oc
casione dc̄i fortellitij ul' oppidi ideo
districtu debeat de fc̄o fundit' euellere.
et ad ruinā pone ¶ Et si talis q cōstru
icepit strusserit seu cōstruere dc̄ū fortullitū
ul' oppidū nō fuit abilis ad soluendū
cōdempnationē de eo fc̄am seu cogi
nō poterit p eūdem dn̄m potat' ul' ui
cariū uigore et auctoritatꝫ p̄ntis sta
tuti bānatur et ī bānpo ponatᵉ a cōi
p̄dc̄o adeo q si ullo unqꝫ tp̄re ī fortiā
dc̄i cōis puenerit in carceribꝫ d'trudatᵉ
d' qbꝫ nō relassetur donec dc̄am con
denationē d' eo fc̄am soluerit et satisfe
cerit nisi secus ī gnali arenga totꝰ
cōis et hoīuꝫ dc̄i castⁱ fuit delibe
ratū p euidēti utilitatꝫ et bono dc̄i
cōis hᵒ obtētū obsuatū p duas ptes
hoīum in dc̄a arenga existētium

xLiiij I & nemo defēdat bona exbānitorꝫ
Tem statuim' et ordinam' q nulla
p̄ cuiuscūqꝫ cōditionis ex̄istat audeat
ul' p̄sumat bona alicuꝰ exbānitī ul' cō
dēnati occasionibꝫ cōtētis in sup dc̄is
capᵗⁱˢ ul' aliq̄ eorꝫ defendere ul' occultarꝫ
nec ipōs exbānitos receptarꝫ ul' eis
dare auxiliū ul' cō consiliū ul' fauorē
ul' receptasse ōcuqꝫ mō ī qcuqꝫ loco
locutꝰ fuit ā steterit cū eis ad comededū
ul' d'derit ā dari fecerit ul' recepit ul'
recipe fecit a dc̄is exbānitis filijs ul' fa
miliaribꝫ ad penā xxv lib den̄ p qlibꝫ
et qlibꝫ possit accusare et denūtiarꝫ et
teneatᵉ in credētiā et hēat quartā ptē
dc̄i bāni et credatᵉ de supradictis accusātꝫ
cū uno teste fide digno

i De extraordinariis
Uolentes statuis et saluti pacifica castⁱ
castᵉ salubriter puidere ad h' ut sanctus
exaudiri mereamur ī cunctis petitionibus
supplicibꝫ orationibꝫ nr̄is ad honorē ma
iestatꝫ semp uirginis et deuotissime crucꝫ
Statuim' et ordinam' q qlibꝫ camerari q
p tp̄re fuit teneatᵉ et debeat toto tp̄re
sui officij expensis cōis puidē q lampa
das existētes ī ecc̄ sc̄e crucis an̄ figurā
p̄fate gloriosissime uirginis vꝫ apud altarꝫ
magnū dc̄e ecc̄ cōtinuo noctis tp̄re
stet accēsā saltē singulis diebꝫ sabbati
et simili dominicalibꝫ de sero et singlis
diebꝫ festiuitatū ipius gloriosissime uir
ginis toti anni vꝫ ī uigilijs ipaꝫ et
singlis uigilijs festiuitatū dn̄i totius
anni et simili teneatur dc̄us camerarꝰ
sumptibꝫ cōis p̄dc̄i · De pena euntium
post tertiū sonum campane de nocte

ij Item statuim' et ordinam' q nulla p̄
audeat ul' p̄sumat ire de nocte p castⁱ
castᵉ post tertiū sonū campane q pulsatᵉ
de sero sine lumine absqꝫ licētia pote
statis ul' uicarij dc̄i cōis ad penā qnqꝫ
soldorꝫ cōtrafacient' de facto auferenda
Exceptis hoībꝫ et p̄sonis male fame et
cōditionis et uite qui ul' que cū ul' sine
ire nō possint ¶ Et si inuenirētur du
cātur ad palatiū dc̄i cōis et ibi detine
antur et nō relassetur donec mane pū
bānitū fuit in platea q si alicui aliqd
ipa nocte fuit furtiue subtractū cōpa
reat corā potatꝫ siū uic ¶ Et si aliter
nō pbaretᵉ p̄sumatᵉ ipōs tales hoīes et
p̄sonas tale furtū comisisse d' q puniri
debet ¶ Et nihilominꝰ compellantᵉ
de fc̄o ad emēdationē dc̄i furti et ad sol
uēdū penā p tali inuētione et donec

omni p̃dc̃a fiat nullo m̃o debeat relassari.
Cuilibz tn̄ p̃ bone fame licitũ sit d' nocte
stare ex̃ domũ et ppe ipaz domũ p tres
domos cũ lumine siũ igne appareti. alr̃ nõ

De m̃o et ordine renouãdi capdicinas et d' pena custodũ obmictẽtũ facẽ custodiã

iij Item statuim' et ordinam' q̃ p dños
pores et cõsiliũ sp̃le dc̃i cast' eligatur
duo boni hoĩes de dc̃o cast° quociescũq3
fuit necessariũ et opportunũ q sic
electi h̃eant renouare capudicinas
custodũ dc̃i castri et in ijs capdicinis
ponere et addere om̃es et singlos ho
mines a quatuordecĩ annis supra de
q̃rz etate stetur et plena fides adhi
beat' iuram̃to parẽtũ ul' pximoruz
cõsanguineoꝝ deficiẽtib3 parẽtib3
Et qcũq3 fuit script' posit' in libro cus
todũ dc̃i cast' teneatur et debeat facẽ
custodiã diurnã et nocturnã Qui
cũq3 uõ dc̃am custodiã facẽ neglexe
rit puniat' p potatẽ ul' ei uicariũ si de
de die p sola putatura deñ quattuor Si
uõ de nocte post sonũ campane q̃ pulsat'
de sero p custodijs deñ xij p custodia
uõ diurna obmissa et nõ fc̃a puniat'
pena x solidoꝝ. Pro custodia uõ noc
turna nõ fc̃a ĩ duplo puniatur et locũ
h̃eat si talis admictens steterit ĩ dc̃o
cast° ul' ei districtu Et si ex̃ dictũ
districtũ steterit p qualibz custodia fal
lita tã diurnã q̃3 nocturnã Si in
uno mẽse steterit ĩ soldis q̃' puniatur
Si p unũ mẽsem ul' ultra steterit soluat
p quolibz mẽse bolo tres. Si q3 aũt
nocturno tp̃re ad custodiã iuerit et
ad postas custodũ et in absq3 licẽtia
potatis ul' uicarij añ sonũ cãpane
q3 pulsat' d' mane recesserit et descẽderit
ĩ xx^{ti} sol' deñ puniat'. Si uõ ad dc̃az
postã rep̃t' fuit dormiẽs soluat pro
qualibz uice deñ sex.

De septugenarij nõ teneat' facẽ custodiã. iiij

Item statuim' et ordinam' q̃ qcũq3
petierit se eleuari de custodia et alijs
obseqi' psonabilib3 et iurauerit ad sc̃a
dei euãgelia se ẽẽ etatis septugita annis
ul' pluriũ p potatẽ et ei uicariũ casset
de libro custodũ et de cetero nõ gruet'
ad dc̃az custodiã faciẽdã necq3 ad alia
obsequia p sonalia ĩ dc̃o cõi prestanda.

De mesuris aduustãdis et sigillãdis et d' pena uẽdẽtiũ uinũ adminutũ cũ mesuris nõ sigillatis

v Item statuim' et ordinam' q̃ om̃es
et singule mensure grani uini olei salis
bilancia et et põdera ac stateria cũ
qb3 aliq uẽditur seu uẽdẽret' adminu
tũ ĩ cast° seu districtu cast' cast' aduustari
debeat ad pond' et mẽsurã spolẽt. que
mẽsure fieri debeant et heri ĩ cõi p
dc̃o expẽsis cõis p̃dc̃i. ad quas reliq
mẽsure põdera et uasa debeant ad
iustari et sigillari sigillo cõis ul' recto
ris cuilibz cũ cera iuna et appẽsa
manico uasis cũ quo aliquis uendẽ uolu
erit uinũ oleũ aut mel adminutũ Bilã
cea uõ pondera et statera adiustari c̃t
sup̃ debeat et reuideri semel singulis
duob' mensibus. Et ad h' meli' p̃dc̃a
fiant et cũctis ĩ notescat potestas ul'
uicari' q pro tp̃re fuit semel singulis
duob3 mensib3 banniri faciat p cast^{rm}
q̃ qlibet uendens carnes uinũ sal
ul' aliud adminutũ ad pond' uel mẽ
surã debeat infra octo dies a die bã
nimẽti dc̃o potati ul' uicario deferre

extraordenariys
24
Mensure no sigi
late

et apportari. bilancias pondera sta
tera et alia quascumqꝫ mẽsuras et
ad iustari facẽ et sigillari cũ sigillo
et arma cõis Et potas ĩfra unum
mẽsem fieri faciat bullectã seu stã
pam ad arma cõis uł rectoris ad
expensis cõis cũ qbus sigillari pos
sint pdcã. Quicumqꝫ uõ reptus
fuit uendere aliqͥ cũ bilanciis po
derib; stateri uasis et alijs qbus
cumqꝫ mẽsuris nõ ad iustatis uł
sigillatis ut pmictitr pena qnqꝫ
soldoꝝ p qualibet uice et quolib;
pondere uł mensura de facto pu
niatur. Quicumqꝫ aũt uẽdiderit
uinũ ad minutũ hr̃e debeat et
tenere in eius taberna petictũ me
diũ tertiũ fologlectã mõ pdcõ ad
iustatis et sigillatis et uinũ uẽdẽ
cũ dcĩs mensuris õibus emere
uolẽtib; et dcã implere usqꝫ ad sũ
mũ obtenta tamẽ prius licentia
a dño potat uł uicario ĩ scriptis hita
et ipius sigillo sigillata. p quoto
ptio uinũ uẽdi debeat adeo qͥ nulli
uendere possit p maiori uł minori
ptio qꝫ reliquis sed p eodem cõi et
equali ptio unicuiqꝫ et qcũqꝫ cõtra
fecerit ĩ pdcĩs uł aliq pdcõꝝ eadem
pena puniatr et de pdcĩs potas et ui
carius inquirere debeãt semel ĩ ebdoma
da et plus et qciens eis uidebitur
et placebit et reptos culpabiles dep
dcĩs puniꝝ Et cuilib; liceat cõfaci
entes accusare et heat quartã ptẽ
banni et eius nomẽ teneatur secretũ et
si potas uł uicarius fuit negligẽs ĩqrẽ
do ĩ pdcĩs pena decẽ libraꝝ puniatr.

De macellarijs et ipoꝝ obligatione et de mõ uẽdendi carnes ad minutũ vj

Item statuim' et ordinam' qͥ qcũ
qꝫ uoluerit uẽdere carnes recẽtes
ad minutũ et eas macellare in castro
castr infra terminũ bannimẽti expte
potatis seu uicarij fiendi uenire et
cõparere debeat qͥ bannimẽtũ dcũs po
testas infra quĩdecĩ dies post initium
sui officij fieri facẽ teneatr et q ĩfra
terminũ cõparuerit corã pfato po
tat et uicario faciat se scribi et
pmictat et iuret ad scã dei euã
gelia corplr tactis scripturis eoꝝ
artem bene et legalr et bona fid
facẽ et ĩuiolabiliter obsuari õi et
singlã in pnti capitulo cõteta Teneatr
ẽt ipi macellarij et carnes uẽdẽ
uolentes hr̃e et tenẽ bilancias bonas
iustas et legales et õia põdera neces
saria. uʒ librã unciã et mediã un
ciã et duas uncias quaternã et me
diam quaternã ad iustatas ad põdus
bilanciaꝝ p qͣlibet qͣderna sigillata
sigillo cõis siue officialis dci castri
et cũ ipis bilãcijs et põderib; carnes
emẽ uolẽtib; põderare bene et legalir
et nemini una carnẽ p alia et nõ tenẽ
ĩ eodẽ banco simul carnes plurĩũ be
stiaꝝ nec facẽ possint societatẽ cũ aliqͣ
pͣ et ipas carnes usqꝫ in sex lib põderarj
debeãt cũ bilãcijs. Ab inde uõ supra
cũ statera ferrea qꝫ iustã et sigillatã
qlibet hr̃e teneatr et ipas carnes uẽdẽ
teneatr p ptio quo carnes uẽdũtr ĩ terra
mõtisfalconis uł s̃m puisionẽ dnoꝝ
pͥoꝝ et cõsilij spatis Teneatr ẽt et debe
ant ipi macellarii et carnes uendentes

suis expensis saluo q(uod) si cosors aliquo
t(em)p(o)re uoluit domu(m) sua(m) altiar(e) illud face(re)
no(n) possit. si p(ri)us medietat(em) expensar(um)
i(n) tali muro no(n) restituerit cosorti qui
p(ri)us murauit s(ecundu)m extimatione(m) duor(um)
magistror(um) co(mun)iter eligedor(um) et q(ui) cotra
fecerit i(n) p(re)d(i)c(t)is i(n) ce(n)tu(m) sol(idis) den(ariorum) co(n)da(m)net(ur).

De uedentes pane(m) uel uinu(m) ad minutu(m) ue(n)dat p(ro) p(re)tio ordinado p(er) pot(estate)m et cosiliu(m)

XXII Item statuim(us) et ordinam(us) q(uod) om(n)es et sigl(i)
homi(n)es et p(er)sone uedentes seu uede(re) uoletes pa
ne(m) ul' uinu(m) ad minutu(m) i(n) castro et districtu
castagnole ip(su)m pane(m) et uinu(m) uedat et ue
dere teneatur et debeat o(mn)ib(us) emere uole(n)
tib(us) ad pena(m) qui(n)q(ue) soldor(um) p(ro) qualib(et) uice q(ui)
cu(m)q(ue) uedere recusauerit et p(ro) t(em)p(o)re q(uod) p(er)
pot(estate)m et cosiliu(m) sp(eci)ale ordinabi(tur) ad pena(m) dec(em)
sol(idorum). Et cuilib(et) liceat accusare et h(ab)eat quar
ta(m) p(ar)te(m) banni et ei nom(en) teneatur secretu(m)
et s(uo) cu(m) iurame(n)to credatur.

De cuppe et mesur(e) co(mun)is uedat(ur) ad i(n)ca(n)tu(m)

XXIII Item statuim(us) et ordinam(us) q(uod) cuppe et
mensure co(mun)is cast(ri) gran(orum) et olei ba(n)niantur
et p(er) co(mun)e i(n) g(e)n(er)ali cosilio et s(ecundu)m q(uod) p(er) d(i)c(tu)m cosiliu(m)
p(ro)uisu(m) et reformatu(m) fuit et p(ro) t(em)p(o)re plus
offerenti dent(ur) et coce(n)datur p(er) sindicu(m)
d(i)c(t)i co(mun)is ad p(re)d(i)c(t)a deputat(um) cu(m) q(ui)b(us) cuppis
et mesuris totu(m) bladu(m) legumen fruct(us)
poma amadule ac oleu(m) q(uod) uendiu(n)tur i(n) d(i)c(t)o
castro ul' ei districtu mesurari debeat
p(er) co(n)ductores ip(s)ar(um) cuppar(um) et mesurar(um)
quas cuppas et mesuras ip(s)i coductores
h(abe)re et tene(re) debeat ad iustatas et sigillatas
sigillo co(mun)is et p(ro) mesuratione cuilib(et) cuppe
bladi leguminis et alior(um) fructuu(m) p(re)d(i)ctor(um)
et cuilib(et) caldarelli olei accipiat et acci
pere possit coductores ip(s)ar(um) mesurarum
unu(m) den(arium) ab emptor(e) et unu(m) a uenditor(e). Et
p(ro) qualib(et) salma ciancie oliuar(um) totidem

Et nulla p(er)sona cu(m) d(i)c(t)is mesuris ul' aliis
q(ui)buscu(m)q(ue) mesuris res p(re)d(i)c(t)as seu aliqua(m) 25
ip(s)ar(um) que i(n) d(i)c(t)o cast(ro) ul' ei districtu ue(n)
dere(n)t(ur) si(ne) licentia et uolu(n)tate coductoris
ip(s)ar(um) mesurar(um). Et q(ui)cu(m)q(ue) cotrafecerit
soluat no(m)i(n)e pen(e) sol(idos) dece(m) uice q(ua)lib(et) cui(us)
pene medietas sit co(mun)is et alia medietas
coductoris ip(s)ar(um) mesurar(um) a cotrafacie(n)t(e)
de f(a)c(t)o aufereda(m). ¶ De quib(us) o(mn)ib(us) stet(ur)
et credat(ur) iurame(n)to coductoris p(re)d(i)c(t)i
De oliua u(er)o et ciancia que no(n) uederet(ur)
i(n) castro ul' districtu nihil soluatur
et si mesuraret(ur) no(n) teneat(ur) ad pena(m)
n(isi) ille q(ui) uederet extra districtu(m) d(i)c(tu)m
mo(do) talis uende(n)s p(ro)bauerit suo iura(men)to
p(ro)p(ri)o unu(m) teste(m) bone fame et fidedignu(m).
De arena et calce que uederetur
ul' no(n) p(ro) mesuratione n(ihi)l soluat(ur). ¶ Et
p(re)d(i)c(t)a locu(m) h(abe)ant i(n) blado legu(m)i(n)e po
mis fructib(us) amadolis oliuis ciacia et
oleo q(uod) ul' q(uod) uederetur. Et coductores
ip(s)ar(um) mesurar(um) ip(s)as cuppas et mesu
ras cuilibet mutuare teneatur. In
q(ua)libet alio casu q(uam) i(n) uenditione ip(s)ar(um) rer(um)
absq(ue) aliquo p(re)tio ul' mercede.

De fo(n)tib(us) co(mun)is actandis et manutene(n)dis

Item statuim(us) et ordinam(us) q(uod) fons ma XXIIII
gna cast(ri) cast(agnole) que e(st) p(ro)pe ip(su)m castru(m) et
fons uallis cellar(um) actetur et manute
neant(ur) et actari et manuteneri d(e)beat
sumptib(us) et expensis co(mun)is ad sensu(m) et
uolu(n)tate(m) et deliberatione(m) d(omi)nor(um) pot(estati)s
et cosilii sp(eci)alis et pot(esta)s et uicari(us) teneat(ur)
et debeat ad pena(m) x lib(rarum) de suo salario ex
coputador(um) diligenter exequi et execu
tioni mandare p(ro)posse om(n)ia q(ue) p(er) pot(estate)m
et sp(eci)ale cosiliu(m) d(i)c(t)i cast(ri) sup(er) actation(e)
et manutetion(e) fontiu(m) p(re)d(i)ctor(um) deli
beratu(m) exstiterit et p(ro)uisum. ¶ Et o(mn)es

De fontibus comunis manutenendis

aliꝫ fontes cōis existentes ī districtu
dci castri actētur et manuteant̄ et ac
tari et manuteneri debeant ꝑ adiacēt
ipoꝝ fontiū ad sensū et uoluntatem
supstitis eligendi et deputādi per
ipos adiacentes et cōfirmādi ꝑ po
testat̄ ul̄ uicariū ad instātia cuiuscūq;
petētis cui supstiti debeant reliq
adiacētes obedire ī oib; et ꝑ omīa
circa reactatione et manutētio
nē dcoꝝ fontiū ad penā qnq; sol.
ꝑ qlib; cōtrafaciente de fcō auferēd
ꝑ potatē ul̄ uicariū ad instātiam
supstitis predicti.

De uiis et stratis cōis actādis et terminād

XXV Item statuim̄ et ordinamus q̄ omes
et singule uie et strate cōis cast̄ et spe
tialr̄ strate ṗncipales ṽz strata qua
itur uersus planū usq; ad fossatum
qui uenit ad fonte forani et stratam
qua it̄ uersus sanctū saluatorem usq;
ad fonte q̄ dr̄ puteū actent̄ et terminēt̄
ita q̄ in qlib; pte sint ample quīq; pedib;
ad minus ad pedē ptice cōis cast̄. Et
quicūq; aliquā uiāz seu stratā occupa
uerit ul̄ occupatā tenuerit ul̄ tenet
in totū ul̄ in ptem totū illud q̄ repi
ret occupatū ul̄ aphensū relapsare
cogatur et nihilomin̄ siqs intotum
aphenderit seu occupatā detineret
soluat cētū sol. Et siquis cū aliqua
fouea ptem dce strate occuparet soluat
xlta sol. ipo fcō. Et potas siue uicari
dci castri qui ꝑ tempore fuit eligi fa
ciat inprincipio sui regiminis ꝑ cōsiliū
spēale et gnāle dci castri q̄r bonos hoīes
ṽz unū de quolibet breui ad reuidēd
et terminād dcās uias et strata qui
boni hoīes teneantur iurare ad sancta
dei euāgelia corporalr̄ manu tactis scrip
turis eoꝝ offm̄ bene et legaliter et bona
fide exercere. Et hēant liberū arbitriū
terminādi et allargandi stratas ṗdcās
in ea pte qua nō essent ample ad mesu
rā ṗdcam. quas uias stratas et omnes
alias adiacētes actare et manutenē tene
antur et quicūq; cōtrafecerit seu negli
gens fuit puniatur ī xxti soldis den
et ad omē dānū q̄ cōe substinuerit oc
casione accōcimīnis ipaꝝ uiaꝝ et stra
taꝝ de eoꝝ pprio soluere et satisfacere
teneātur et actari et manuteneri de
beant que uie sint et ēē debeat ample
trib; pedibus ad min̄.

Q potas et uicari nō possit aliud ṗcipē q̄ custodiā ṗter incasu necessitatis

Item statuim̄ et ordinam̄ q̄ potestas seu XXVI
uicari qui ꝑ tpre fuit nō possit nec debeat
ṗcipe ul̄ mandare aliq alicui custodi por
te dci cast̄ absq; cōsensu dnoꝝ poꝝ ṗtpre
existentiū ṗter incasu necessario et opor
tuno q̄ cāu eleuari possit unū ul̄ duos ad
plus de custodia ṗdca sb pena dece lib

De fornariis

Item statuim̄ et ordinam̄ q̄ potas seu XXVII
uicari teneatur et debeat inṗncipio sui
officij an̄ se uenirī facere omēs fornarios
et fornarias et eis ṗcipere q̄ scaldari fur
nū et bene coquere panē debeat ad petitio
nē omniū qui uoluerit panē coquere
diligenter et bona fide et accipē ṗ qlib;
cuppa bladi de qua panis fieret ad eoꝝ
furnos coqueret duos panes cōmunes et
nō plures. Et dcūꝫ panē custodire q̄ nō
ṗdatur seu destruatur a quocūq; forna
ri ul̄ fornaria. cōtrafecerit ī x sol. den de
fcō uice qualib; puniatur. Et nihilomin̄
panē quē ṗderet seu sua culpa deguast-

ret. illi cui ẽet emendare tenear̃ et
de iis oĩb; credatur illi cui fuit cũ iurãto

De multura grani pcipiẽd̃ p molẽdinarios

XXVIIII Item statuim̃ et ordinam̃ q̃ oĩes
et singli hñtes molẽdinũ actũ ad ma
cenãdũ granũ et aliud bladũ teneãtur
et debeat omib; et singulis uolẽtib; ad
eor̃ molendina macenare p multura
grani et cuiulibet alteri bladi d̃ tngĩta
mẽsuris unã accipe et ñõ ultra ad
penã xlta. sol p quolib; cõtrafacientẽ et
et qualibet uice. ¶ Et q̃libet molẽdinari
hñs molendinũ pp̃riũ ul̃ cõductum
ĩ districtu cast̃ teneat̃ et debeat ĩ dc̃o
molẽdino hr̃e et tenẽ cuppulã capacẽ
de xxx p̃tib; unã cuppã adiustatatã
cũ cuppa cõis cũ qua cuppula et ñõ cũ
aliqua alia mẽsura multurã accipe tene
anr̃ et debeant ad dc̃am penã q̃ mẽsura
siue cuppula signari et sigillari debeat
sigillo cõis ¶ Et potas seu uicari dc̃i cast̃
que cuppule debeãt ẽẽ de ferro et ad
iustate ut sup̃ dc̃ũ ẽ quas cuppulas po
tas q pro t̃p̃re fuit fieri faciat et sigillari
et adiustari expensis cõis si ñõ ẽent adiu
state ut sup̃ dc̃ũ ẽ quas cuppulas
obsuẽtur faciat ad se uenire dc̃os molẽ
dinarios et iurare ad sc̃a dei euãgelia
corporalr̃ manutactis scripturis q̃
plus ul̃ ultra ñ accipiat ad dc̃ã penã

Q̃ nlls impediat cursũ aquar̃

XXVIIII Item statuim̃ et ordinam̃ q̃ nllã
p̃sona audeat p̃sumat impedire cũsũ
aquar̃ ita q̃ p solitũ cursũ libere ha
bere ñõ possit et quicũq; dc̃ũ cursum
impedierit et remouerit debeat tollere
et remouere om̃ nouitat̃ et ĩpedimẽtũ
impediẽs tale cursũ ad petitionẽ cuiuscũq;
petẽtis et p dc̃a potas seu uicari fieri

Cosseen Aquarum Communis in bebechat

facẽ teneant̃ uinculo iuramti. Et
q̃cũq; ñõ remouerit talẽ nouitat̃ termi
nũ s̃ assignãd̃ p potatẽ ul̃ uicariũ ĩcurrat
penã xlta. sol et nihilom̃ dc̃ũ tale impe
dimẽtũ tollere cõpellatur.

Q̃ cuilib; sit licitũ trasinar̃ lignam̃
p edificijs p possessiones alienas

Item statuim̃ et ordinam̃ q̃ unicuiq; XXX
de cast̃ et districtu cast̃ uolẽti domũ seu
edificiũ facere sit licitu ligna lapides
et quascũq; alias res necessarias p tali p
tali edificio portare et trasinare p teras
et possessiones alienas sine pena dũmõ
p breuiorẽ locũ et min̄ dãnosũ trãsitũ
faciat et añ q̃ portet ul̃ trasinet petat iter
s̃ assignari teneat̃ et si dñs ñõ assigna
ret assignetur tali uolenti trasinare loc̃
siue iter p duos p̃ximiores cõuicinos
ipi possessioni. Et si ex tali portatione
seu trasinatione dñs talis possessiõis
dãmnũ aliq̃ sustineret dãnũ s̃ emen
dare teneat̃ s̃m extimationẽ fiendã
p dc̃os duos p̃ximos cõuicinos

De ñõ faciẽdis archis siue uoltis ul̃
p̃fellis sup̃ uijs et stratis cõis

Item statuim̃ et ordinam̃ q̃ nlls possit XXXI
neq; ualeat eleuare seu edificare arcũ la
pidẽũ ul̃ uoltã ã p̃fellũ extransuerso de una
domo ad aliã sup̃ stratas et uias p̃ucas cast̃
castagnole ad penã q̃nq; lib den̄ p quolibet
cõtra faciente et uice qualibet et nihilo
min̄ cõpellat̃ et cõstringat̃ talis edificãs
arcũ uoltã ul̃ p̃fellũ ad illud remouẽdũ
et destruẽd̃. Liceat tñ cuilib; uolenti extra
suã domũ eleuare p̃fellũ duob; pedibus
extra muros sue dom̃ sine pena et bãno
et ñõ ultra ad penã predictã

De scalis lapideis ñõ fiẽdis añ domũ
maiorib; tribus gradib;

XXXII Item statuim⁹ et ordinam⁹ q nulli liceat
añ hostiũ sue dom⁹ edificare seu costruere
aliquã scalam lapideã maiorẽ ul plurium
graduũ duob; quicũq uo cotrafecerit
puniat᷑ uicequalib; in xx. solid. Et nil
ilominꝰ copellatur adremouẽdũ totum
id q edificauerit et ostruxerit p dcã scala

De salario et solutione tessitricũ

XXXIII Item q nulla mulier tessens pannum
lini canape seu lane possit nec debeat
recipe ul hẽre p ei⁹ salario et labore ab
illis psonis quor; eẽt pãnus quẽ tales
mulieres tesseret n̄ unũ den p qlib;
brachiũ dci pani ul p quolib; brachio
tot den siue parmos quot st legamina
dci ad iustã mẽsurã brachij cõis et n̄
aliud petere possit dcã occasione p dcõ
paño excepto q tessetrices possit recipe
et hrẽ unũ den plus p quolib; ligami
ne pani ab octo legamine sup usq ad du
odeci legamina. Ab inde uo sup hẽat
et hrẽ debeat xx^ti den p legamine et nõ
ultra. ¶ Quicũq uo cotrafecerit soluat no
mine pene qnq solidos et potas ul uicari⁹
q p tpr̃e fuerit teneatur faciat bañu saltẽ
ĩfra mẽsem a pncipio sui officij

De cloacis remurandis

XXXIIII Item statuim⁹ q quicũq hẽt ĩ cast castri
aliquã cloacã exeũtẽ ĩ aliquã stratã ul uiã
dci castri teneat᷑ et debeat ipam remurar
et actare ita q nullm fetorẽ faciat tran
seuntib; dũmõ ĩ muro un cloaca exit pos
sit qlib; hrẽ foramen un labat᷑ de cloaca cõis
Volum⁹ et q cloaca cõis debeat ↄtinue te
neri apta q aqua undiq labat᷑ sine
impedimẽto et nulls debeat pstar aliqd
impedimẽtũ ĩ eas quin aq̃ libe labatur
et q cõfecerit puniatur ĩ x. sol den

Q nulls de cast castri commedat cũ potẽte ul uicario & uersa uice

Item statuim⁹ et ordinam⁹ q potestas siũ uicari⁹ castri castri qui pro tpr̃e erũt ĩ offo suo audeat nec presumat ire extra pala tiũ in aliqua domo ul loco cũ aliquib; psonis tam masculis q femĩnis cuiuscq grad ul coditionis existãt ad comedẽd in dcõ castro ad penã decẽ sol den p qlib; et qualibet uice cotrafaciente XXXV

Q nulls de cast castri ul aliũde audeat bestias aliq̃s pascere in carbonariis

Item statuim⁹ et ordinam⁹ q nulla psona d XXXVI
cast castri ul aliũde audeat ul psumat mictẽ
ĩ carbonarijs circũ circa castrũ castri bestias
aliquas ad pascurãd ad pena qnq sol p qua
libet bestia grossa p qualib; minuta sol
duos et cuilibet liceat accusar et ei⁹ accu
sationi credatur cũ ul⁹ et si aliq̃s ĩciderit
psonatr aliquã arborẽ siue ramũ de ar
borib; existentib; intus uallũ incidat
ĩ eandem penam

Q offm potestatis ul uicarij duret p sex mẽses tm

Item statuim⁹ et ordinam⁹ q qcũq XXXVII
fuit potestas ul uicari aut alius officia
lis cõis sex mens non possit et ad idem
officiũ in dicto castro nec ad aliquod
officiũ aliud inde ad tres annos in
mediate sequẽtes a die finiti officii
computandos et predicta intelligãt
et locũ hẽant ĩ officialib; forẽsib tm

De molendinarijs oliuar XXXVIII

Item statuim⁹ et ordinam⁹ q quilib;
molendinari seu dñs molendini oli
uar teneant᷑ et debeant macinare
et macinari facere oib; ad ei molendi
nũ macinare uolentibus qui ad tor
reficiũ macinare uolentes oliuam
duab; uicib; accipiat et accipere te
neatur et debeat p qualib; cuppa oli

uarꝫ decē et octo deñ ul' de octo mensuris
unā et nō ultra. Et quicūq;
cōtrafecerit soluat nōie pene
decē soldos deñ et quod stanga ipoꝫ
molendinorꝫ p pulpis et debeat lō
ga quatuor pedib; ad pedem ptiet cō
munis et p ossis quinq; pedib; ad
dcūꝫ pedem. ¶ Item dicim' et ordi
nam' q' sacculla dcōrꝫ molendinorꝫ
in ei' introitu debeat ēē larga uno
summisso et nō plus ad penā uiginti sol
deñ p quolib; molendino i quo repirret'
ēē maioris largitat' nō possint etiā
ipi moledinarij seu dñi ipoꝫ molen
dinorꝫ inter se nec cū aliqua alia p
sona couinticulā seu unā facē ad dcā
penā que pena inquolib; dictorꝫ
casuū de fco p potātē dci castri toti
ens auferat' quociēs fūit cōtrafactū
et rector qui p tpr̄e fūit teneatur
singulis qndecim dieb; tpre q ma
cinatur oliua inquisitionē facē de
pdcis et cuilibet sit licitū accusare
cōtrafaciētes et inquolib; dcorꝫ ca
suū habeat medietatē banpni et
ēē nōm teneatur secretū.

Q' nllus faciat pfellū alarē extenori cōis

XXXVIIII Item statuim' et ordinam' q' nllā
psona audeat ul' psumat hr̄e ul' te
nere in muro castri castagnole aliqd
pfellū plancatū seu lignū extra ips
murū. ¶ Et quicūq; infuturū cōtra
fecerit illud remouere et eleuare
teneat' et debeat post pceptū sibi
fcm ex pte dñi potatis uicarij aut
alii officialis dci castri ¶ Et q con
trafecerit et tale pfellū lignū ul'
plancatū nō eleuauerit puniatur
in decē libris deñ cui' pene medi
etas sit cōis et alia medietas cāt appo' 27

De pōderib; florenorꝫ et bilanciis xLta

Item statuim' et ordinam' q' expēsis
cōis castagnole emant' bilancie et pese
cū quibus ponderētur floreni et alie
monete de argento que bilancie et
pese adiustate sint et ēē debeant
ad pondus bilanciarꝫ cōis motis
falconis et dce bilancie et pese
bapniātur i locis cōsuetis castri
castagnole et uēdant' p cōi plus
offerenti et omēs floreni et mo
nete que ēēnt ad dcūꝫ pondus
dentur et recipiant' p omēs hoi
nes dicti castri in dcō castro et
eius districtu siquis uero recusa
uerit dictos florenos et monetas
recipē soluat nōie pene uice qua
lib; quinq; sol' denariorꝫ de facto
auferend'. ¶ Et si dce bilancie
et pese uēdi nō poterūt remanē
debeat penes camerariū dci cōis.
Et qui dcās bilancias et pesas ad
coctumarit possit accipere p qlib;
floreno usq; in sex flō unū deñ p
tali ponderatione ad sex uō flor'
sup p quotcūq; flor' simul et semel
ponderauit accipere possit octo deñ
et nō plures. ¶ Et de pdcis camera'
qui ad suas manus steterit dicte
bilancie et pese debeat reddere
rōm et deñ in pceptos ad suū itro
itū poni facē.

Q' qlibet accatastat a cētū lib sup debeat hr̄e unū stariū orti. xLi

Item statuim' et ordinam' quod
quilib; de castro castagñe et ei' distrit
accatastat' i catasto cōis in centū lib'
ul' ab inde sup teneatur et debeat

facere et hr̃e unũ stariũ orti agri
quaqita lib usque incentũ hr̃e debe
at et facere mediũ stariũ orti sb
pena uigintiquinq; sol p quolibet.

Q̃ nlls faciat ĩpedimẽtũ an domũ alteri

xLII Item statuim' et ordinamus
q' nlla psona de castro castag'
ul' ei' distrit' audeat ul' psumat
facere ul' fieri fac' aliquã tur
pitudinẽ ul' ĩgomeramẽtu an
domũ alteri' psone ad penã dec̃
sol' den p q̃lib3 ɔfaciẽte et uic' q'lib3 a

De nõ laborãdo ppe fontes

xLIII Item statuim' et ordinam' q' d
nulla psona d' castro castag' le
audeat ul' psumat fac' ul' fieri
facere aliquod laboritiũ prope
aliquẽ fontẽ p unã pticã ad uista
pticã cõis castag' ad penã quatra
ginta soldos den' auferẽd' d' fco
p potatem ul' uicariũ et cuilibet
sit licitũ accusare et hẽat quartã
ptem bampni et ei' nom tenẽatur
secretum.

Q̃ scripture possit copiari p potatẽ uicariũ ul' aliũ officialẽ

xLIIII Item statuim' et ordinaz' q' que
cumq; scripture cõis cast' tã ciui
les q; criminales copient' et co
piari possint et debeant et pu
blicari p potatẽ ul' uicariũ et
aliũ quẽcumq; officialẽ dci castri
ad instantiã et petitionẽ cuiuscumq;
pticularis psone uolentis seu pe
tentis p suo interesse et hẽat et
hr̃e debeat p p̃mio et salario scp
ture pu' ul' non pu' p q̃lib3 carta
talis scripture bol' unũ p exami
natione uõ testiũ recipiat et reci
pere possit bolo unũ et nõ ultra

Q̃ q̃lib3 mictat bañũ manib3 ppis in cippum pñte uno teste

Item ... statuim' et ordinaz' q' qui xLV
cumq; ... cogeret' p potatẽ ul' uica
riũ ad soluẽdũ penã aliquã qua
cumq; occasione in cippũ cõis tpre
talis solutionis debeat talis sol
uens manib3 ppriis dictã penã
mictere ĩ cippũ cõis saltim uno
teste pñte. Et si potas al' solui
fecerit ĩcurrat pen...

De pena exẽntiũ aues s de alieno igenio

Avem ul' aues siquis acceperit xLVI
uel extrasserit de aliq° laqueo
ingenio ul' rete d' possessione
aliena statuz' et ordinamus
ipm talem cõtrafaciẽtẽ penã quinq;
sol' den' debere soluẽ ĩ cõi. Et q̃lib3
cõtrafaciẽtẽ accusar' possit et uale
at cui' denũtie et accusationi fides
plena adhibeatur cũ iuramento

De pena supfrue corruptãtiũ

Item statuim' et ordinam' q'cumq; xLVII
contigeret aliquã psonã de castro
cast' ul' ei' distrit' mori nlls audeat
ul' presumat star' nec ire ex domũ
talis mortui cũ capitteo extracto
seu capillos capitis sibi extrahere
quis possit se manib3 pcutẽ exceptis
pr̃e p filio filio p pr̃e fr̃e p fr̃e et ali
is defũctis usq; in tertiũ gradũ
Et nlla mulier post ipm mortuũ
ire psumat q̃ndo portat' ad sepul
turã nec exire de domo d'functi
nisi quãtũ duret spatiũ dec̃ dom'
et aliar; duar;. quecũq; aut cõtra
fecerit soluat nõie penẽ uigiti sol'
Et q' nlls qui iret post mortuũ
ad eclesiam ul' p uiam ul' ĩ ecc'a
possit nec ualeat uociferando flere

non possa lavorare presso la fonte

ul plorare ita quod audiatur ad penā
xx sol et portas teneat ingrere p p(re)dictis
et reptos culpabiles punire —

De quicumque lupū occiserit hēat a coi 30 sol.

XLVIII Item statuim' et ordinam' q quicumque
de castro ul ei districtu caperet ul occideret
lupū aliquē in territorio dci castri hēat
ul hre debeat de pecunia dci cois xxx
sol. p quolib; lupo dūmo ipm lupum
psentet et ostēdat potati ul uicario
exceptis lupachinis de uno captis —

De eo que uellet face cisternam

XLVIIII Item statuim' et ordinam' q quicumque
de castagnole ul ei districtu ul facere
ul cauare in dco castro p aliqua cister
na ul cisternā cōe teneat et debeat
dare uolenti pdcā facere calcē pro
medietate et arena ad sufficiētiā
p dco labortio —

De potas nec uicari nō possit se app pin
quare cisterne tpre q p mulieres auriūt aque

Lta Item statuim' et ordinam' q nec potās
nec uicari castri cast nec alius de
sua familia debeat stare ul se app
pinquare cisterne ul ppe cisternam
cois p spatiū qnque pedū ad pedem
ptice cois cū mulieres starēt ad au
riēdū aquā d' dcā cisterna sb pena xx sol

De statuta 9 libertat ecce sint cassa

LI Item statuim' et ordinam' q si in
psenti uolumine statut erint aliq stat
facta cōtra libertatē romane ecce.
talia stat sint cassa irrita et nulli
ualoris et ea p cassis irritis et nlli
ualoris hri uolum' et minime obsuari

De scripturis scribēdis extēse p potatē uel eius uicariū

LII Item statuim' et ordinam' q potas
et uicari cois cast q p tpre fuerint
teneant et debeat omes et singlas scp
turas ciuiles et criminales mictē et 28
scribere in libris et quaternis extēse
et finito suo officio omēs libros et q
ternos cū oib; et suor pdecessor scrip
turis q ad ei man puenerint reassignare
suo subcessori et si cōtrafecerit ul negli
gēs fuit codēpnet' i xxv librar den

De potas nō possit refirmari

LIII Item statuim' et ordinam' q offm potis
dci castri duret et durare debeat p
sex mēses tm et nō ultra et q pro
aliis sex mēs ul pluribi ul paucioribi
nō possit nec debeat refirmari aliq
quesito colore. Et qui arrēgauerit
seu cōsiliū dederit q pdcā soluat et
soluere debeat p quolibet arengāte et q
libet uice centū solidos

De nō facietibi factiones reales et
ples et custodiā

LIIII Item statuim' et ordinam' q nō faci
entes custodiā et alias factiones tam
reales q psonales i cast cast et ei distr
ctu tam hoies q mulieres soluāt et
soluere teneantur et debeat p qualib;
datiua q imponeret et exigeret pro
pte dci cois p quolib; cētinario in quo
erint allibrati dci nō facientes custo
diam et alias factiones ut sup duos sol.

De danni dati seḋarano con bestie
o personalmente

I Statuimus et ordinam(us) quod siquis
iuerit p(er) terrã seu possessionẽ alteri(us)
faciendo semitã ul' tragectã post inibitio
nẽ seu bãnimẽtũ ex p(ar)te potatis seu uicarij
castri castagnole soluat uice qualib(et) si accu
satus fuit p(er) d(omi)n(u)m rei ul' p(ro)curatorẽ quinq(ue)
sol' den(ariorum). Saluo q(uod) h(abe)ns terrã seu possessio
nẽ que nõ e(ss)et iuxta uiã ul' fossũ uel
nõ h(abe)ret p(er) p(ro)p(ri)am uiã p(er) quã ad suã terrã
comode posset accedere. possit et liceat
ad ip(s)am terrã ¶ p(er) terrã uicinor(um)
et min(us) dãnosũ et p(er) breuiorẽ dãmo occa
sione dci andit(us) nullũ ius sibi possit ac
quiri i(n) talib(us) terris seu possessionib(us). Et
stetur et credatur de itinere seu d(e) an
ditu facto (contra) dcam formã d(omi)no rei ul' p(ro)
curatori. Si accusauerit cũ iuramẽto.

II Della pena de chi nõ tene el cane ligatto la uẽdẽ bia

Item statuim(us) et ordinam(us) q(uod) quicũq(ue)
in cast(r)o ul' districtu cast(r)i h(ab)eret seu h(ab)ebit
aliquẽ canẽ masculũ uel feminã q(uod) eũ
ul' eã, tenere debeat ligatũ a festo sc(an)ẽ
marie de mẽse augusti usq(ue) q(uod) uinee
fuerint uẽdembiate p(er) totũ districtum
dci cast(r)i. Et qui (contra)fecerit inq(ue) sol'
den(ariorum) de fco uice qualib(et) puniat(ur) de
die t(antu)m. si de nocte in duplũ puniat(ur).
Et n(u)lla p(er)sona possit doce(re) et allegare
q(uod) talis canis nõ sit suus. Si an dc(tu)m
festũ talis canis rep(er)tus fuit fuisse
penes eũ cuilib(et) p(ro)p(ter) sit licitũ denũtiar(e)
et accusare et h(ab)eat medietatẽ bãni
et nom(en) ei teneat(ur) secretũ.

III De sepe et arbori da ẽẽ talgliati

Statuim(us) et ordinam(us) q(uod) siquis sepẽ
uel arborẽ sup(er) terrã alicui(us) p(er) sex pedes
ad pedẽ p(er)tice co(mun)is cast(r)i teneatur et de
beat ip(s)am sepẽ ul' arborẽ eleuar(e) in
fra q(ui)ndeci(m) dies postq(uam) s(ibi) fuit p(ro)testa
tũ p(er) d(omi)n(u)m ip(s)ius terre ul' p(er) p(ro)curato
rem ad penã uigintiq(ue) q(ue) sol' s(ibi) de
fco auferẽdor(um). Saluo q(uod) oliue ficus et
omnes alie arbores domestice pendẽtes
p(er) quattuor pedes t(antu)m ad dc(tu)m pedem
eleuari nõ debeat et cuilibet sit li
citũ intrare p(er) possessionẽ sui couicini
sine pena et bapno. Et si aliquis
h(abe)ret aliquos arbores fruct(us) et poma
et ligna ad icidẽdum que caderẽt
de eor(um) arborib(us) in terrã sui couicini
sine pena et bapno ¶ Et si aliq(ui)s ha
beret aliquos arbores sup(er) terram
alterius teneatur et debeat ip(s)as
arbores d(omi)no terre uẽdere. si eme(re)
uoluerit p(er) iusto p(re)tio ad extimatio
nẽ duor(um) p(ro)pinquior(um) couicinor(um) et
uẽdere recusaret cogatur p(er) potat(em)
seu uicariũ ad uẽdend(um) ip(s)as arbores
p(ro) eo p(re)tio q(uod) declaratũ fuerit p(er) duos
p(ro)ximiores couicinos ip(s)i terre qui
tales arbores ad petitionẽ d(omi)ni terre
extimare teneatur. Et si p(re)dco p(re)tio
uoluerit ille talis cui(us) e(ss)et terra pos
sit impune tales arbores incidere
facta primo p(ro)testatione illi cuius
e(ss)ent arbores q(uod) talẽ arborẽ emere
et p(re)tium soluere paratus. Et
si dci duo hoies nõ e(ss)ent in cõcor
dia de p(re)tio arborũ puniat(ur) terti(us)
extimator p(er) potestatẽ seu uicariũ
et q(uo)d ex eis declaratũ fuit obseruet
tur dummodo iurent talẽ exti
mationem facere bona fide.

De pena dapni

Della pena de chi ītraſſe ī uigne altrui

IIII Item ſtatuim' et ordinam' q͡ ſi
aliqua pſona dampnū dederit ī
uineis ul' pgulis colligendo uuas
in ſoldi cinq͡ȝ de den' al cōe et p
emenda al patrone in ſol' x. ad
uenga ch' niono dāno nō ceſaceſſe.
Et qualūcha pͣ laccuſaſſe o denūtiaſſe
habbia la quarta pte della mēda
de dì et de nocte ſe duplichi la pena
et ſtieſe al iuramēto dellaccuſator'
o denūtiatore īcluſiue capitulo ſe
intēda da calēde de aple fine ad
calend' de nouēbre īcluſiue. Et que
ſto non ſe intēda p quilli hauēſ
ſono lauia p quella poſſeſſione do
ue foſſoro trouati ne p uigne abbā
donate et ch' p tre anni nō foſſoro
lauoratte nellequale facēdoſe al
cuno dāno pſonalmēte cō beſtie
ſieno tenuti alla pena et alla emē
da como foſſe ſprato. Et ſe alcuna
pͣ foſſe trouata p lofficiale o de
nūtiata o accuſata da altri fare
dāno ī uigne o uero ī pgule colgē
do agreſte o uō uue ō ch' le por
taſſe oltra alle ſopradcē pene
caschi ī pena d' ſoldi cinq͡ȝ p ōgraſpo
o uero raceſſo ī fine a graſpi qͣtro
Et p emēda del dāno al patrone in
ſol' x. p ōgraſpo o raceſſo. Et da qͣ
tro graſpi ī ſu ſe duplichi la pena
et la emēda. Et le dcē pene et emē
de nelli ſopdcī caſi ſe ītenda dͤ
dì et de nocte le dcē pene ſe in
tēda duplicate et emēde

IIIII Della pena de quilli ch' arricaſſoro
agreſte o uō uue.

Item ordenamo ch' qualucha pͣ V Dānidati
uoleſſe aricare agreſta o uō uue 29
gle ſia licito aricare uno graſpo
et nō piu della ſua poſſeſſione. et
queſto ſe intenda p quilli ſono
da quatordici āni in ſu. Et da
quatordici anni in giō nō ſia lici
to aricare alla pena ch' ſe conte
ne ne ſopradcō capitulo della pena
ch' parla de quilli ch' colgiono
uue delle poſſeſſioni altrui. Sal
uo nō andaſſe acompagnato cō
patre o cō matre o auo aua ō
gia fratello ſorella magior' del
dcō tempo. el quale eſſendo tro
uato dallofficiale ſia tenuto iu
rare de auerla colta della ſua
poſſeſſione. Et lu officiale gle deb
bia dare el iuramēto ſe la colta
nella ſua poſſeſſione. Et queſto
nō ſe intenda de uue uaccine
dellequale ſe ne poſſa aricar' graſ
pi dui et nō piu. Intēdendoſe
al ſopdcō mō. Et qualūcha foſſe
trouato o accuſato ō denūtiato
ch' portaſſe ſuco de agreſte o de uue
o de raſpea ch' aueſſe fca cada ī pena
p ciaſcuna uolta ī lib cinq͡ȝ p la pe
na del cōmuno et p la emēda del
patrone ī lib cinq͡ȝ. Et lofficiale
ch' li trouara. o uero ch' a lui foſſe
denūtiato o accuſato ſia tenuto
alla pena de lib x. del ſuo ſalario
d' īueſtigare cōtra li dcō malefac
tore. Et retrouare ī que poſſeſſi
one foſſe dato el dcō dāno et de
notificarlo al patrone cō autorita
de ponē o de far' ponē alla corda

eldcõ malefactori finch dechiara
ad chi a fcõ eldaño. Et chi lo accu
sara o denũtiara habbi la mita del
la pena et della menda, de di et d
nocte se duplichi la pena :-

Della pena d chi desse danno in pastino

VI I Tem ordenamo ch qualũcha psona
dasse daño in pastino de tre anni
o da tre anni ingio cõ bestie grosse
rodendo o calpistando caschi ĩ pena
alcõmuno ĩ soldi xx p ciascuna fiata
et p ciascuna bestia gossa. Cõ leqle
se intenda capre et porci. Et p emẽ
da soldi dui et meço p magliolo et
cõ bestie minute caschi in pena de
den xij al comono et den xij per
emẽda al patrone p magliolo et
de nocte se duplichi la pena et
la emenda. Et chi lu accusasse
habbia la mita della emenda

Della pena de chi tagliasse pgule o ar bori desse

VII I Tem ordenamo ch qualucha psona
dasse daño cõ alcuna gñatione
de bestie corrodẽdo o stranpollãdo
pgule cio e p modo nõ ce remanes
se capo niono caschi ĩ pena de sol
xxx al cõmuno et p emenda al
patrone ĩ soldi cinquãta p ciascuna
pgula. Et se alcuña psona ma
nualmẽte cedesse daño carpẽdo
strãpollãdo o moçãdo o lesia pe
na liuer cinq de den al cõmu
no p ciascuna pgula o arbore
talgliato et p emenda al patrone
ĩ liuer cinq. Et se lu patrone
nõ fosse cõtento possa fare stima
re el suo daño. Et se de nocte fos

se fcõ alcuno de dci danni se radoppi la
pena et la emẽda

Della pena de chi auesse uue appese in casa nanti uendembia

I Tem ordenamo ch niono habitãte VIIJ
nel castel de cast o suo destrecto nõ gle
sia licito ne possa tenere apessa alcuna
generatione duua nel dcõ castello o fora
nãti cõ et lla licẽtia del uẽdembiari alla pe
na de sol x p ciascuno graspo da applicarse
al cumuno fine a quatro graspi. Et da q
ĩ su se duplichi la pena. Et chi la accu
sara o denũtiara habbia la mita del dcẽ pene

Della pena de chi desse daño ĩ meta o barcone d niona gñatione d biado

I Tem ordenam ch qualũcha p la quale VIIIJ
fosse trouata o accusata o denũtiata ch
tolglesse de barcone meta o girone al
cuno manipulo o uõ couo de grano o
dorço o de spelta o de qualũcha gña
tione de biado o cappãno bracciate o
bracciate de faue o altro legume gle sia
pena p ciascuno manipulo couo o brac
ciata o cappãno sol x de den p la pena
del cõe. et p emẽda del patrone ĩ sol xx
Et ch sia licito ad ogne p accusare et de
nũtiare et credase al suo iuramẽto et hab
bia la mita della emẽda del patrone et
el suo nome sia tenuto secreto et de nocte
se dupplici la pena.

Della pena de chi tenesse cane

I Tem ordenamo ch nisiona p del dcõ X
castello o suo destrecto da kl de agusto
fine a kl de nouẽbre possa ne debbia
tenẽ alcuno cane liuoreri bruchi mas
tini o cani grossi sença uncino grosso
et sufficiente legato al collo socto la pena
et alla pena d x sol. Et se lu dcõ cane

ſença uncino alcollo foſſe trouato ī alcu
na uigna altrui lu patrone del dc̄o cane
caſchi in pena ī ſol' xx alcoē et ī ſol' xx^ti
al patrone p emēda de di et de nocte
ſe duplichi la pena et la emēda Et ſimel
mēte ſe p accuſa o denūtia ſe pcedeſſe lu
quale uncino debbia eē tre ſomiſſi longo

Della pena de chi cogeſſe faue freſche o
ſimili fructi

XI + Item ordenamo ch niuna p^a debbia col
gere faue freſche o simil fructi cici peſe
lli cecere o altra generatione de legume
delle poſſeſſioni altrui alla pena de ſoldi
cinq̃ p ciaſcuna p^a et p ciaſcuna fiata
ce foſſe trouata de di et de nocte ſe dup
plichi la pena et p emēda del patrone in (et la emēda)
ſol' xx^ti Saluo nō ueneſſe delle ſoi poſ
ſeſſioni et iuraſſe nelle mano del dc̄o
officiale ch uene dalla ſua poſſeſſione
p quillo mō ſe cotene nel cap^o della iura
Et q̄llo iura ſia maiore de anni xiiij

De q̄lli da eſſoro danno nello liue

XII + Item ordenamo ch qualūcha p^a foſſe
trouata pſonalmēte o denūtiata o
accuſata dare danno colgēdo oliue ma
ture o nō mature della poſſeſſione altruj
caſchi in pena de lib cinq̃ de denari
dapplicarſe al coē Et p emēda del pa
trone ī lib cinq̃ de di et de nocte ſe
duplichi la pena Et ſfraſcando et
rompendo dc̄e oliue pſonalmē ſe re
duppi la pena et la emēda Et chi la ac
cuſarā o denūtiarā habbia la quarta
pte della emēda Et qualūca pſona nel
le dc̄e oliue deſſe dāno cō alcuna gña
tione de beſtie groſſe calpiſtādo et cor
rodēdo o le oliue racolgendo da K^le
de ſectemb fine ad K^le da aple īcluſiue 30
p ciaſcuna beſtia et p ciaſcuna fiata
caſchi ī pena al coē ī ſol' x Et p emenda
al patrone ī ſol' xx de den' de di et de
nocte ſe duplichi la pena Et ſe con
beſtie minute ſe deſſe dāno nel ſopdc̄o
mō caſchi ī pena p ciaſcuna beſtia mi
nuta et p ciaſcuna fiata ī ſol' uno al
coē et p emēda al patrone ī ſol' dui et
meço de di et de nocte ſe dupplichi
la pena Et queſto ſe intenda p beſtie
pecorine da K^le de ſectemb infine i
K^le daprile incluſiue

De quilli da eſſoro dāno in piātoni

XIII Item ordenamo ch qualūcha p^a
foſſe trouata p lofficiale del coē o uo
foſſe accuſata o denūtiata dare dāno
pſonalmēte ī piantoni cio e cauādo
o moçādo piantoni p porre delle poſ
ſeſſioni altrui caſchi in pena al coē
ī ſol' xx^ti d' den' et p emēda al pa
trone ī ſol' xx p ciaſcuna fiata et
p ciaſcuno piātimene Et ſe alcu
no deſſe dāno ī piatoni iouini de
chiauiti de cippi de oliua aluādo ſcor
çando o ſfraſcando li dc̄i piantoni caſchi
ī pena al coē in ſol' xx^ti et p emenda al pa^tro
ne in ſol' xx de di et de nocte ſe dup
plichi la pena Et ſe nelli dc̄i piātoni
o chiauiti d alcuno ſe deſſe dāno con
beſtie corrodendo o ſfraſcando o aluā
do cio e cō beſtie bouine cauallīne et
ſomerine capne o porcine o ſimile be
ſtie groſſe caſchi in pena al comuno
p ciaſchuna beſtia et p ciaſcuna
fiata et p ciaſcuno piantone o chi
auito in ſol' x et p emēda al patrone

ĩ soldi xx de di et de nocte se dup
plici la pena et la emẽda et se alcu
no denũtiara o accusara altri da(n)
dare dãno nel sop(ra)d(ic)to mo habbia
la mita della d(ic)ta menda.

Della pena de chi colgesse fructi altrui

XIIII Item ordenamo ch(e) nõ sia alcuna
persona ch(e) debbia dare dãno ĩ alcu
na generatione de fructi esistẽti nel
le possessioni altrui cio e cerese visi
ni amãdole nuce p(er)sichi fiche pera
mela domi amoniaci agensoli me
la granate melacoctogne et simil fru
cti alla pena de sol. xx al comuno p(er)
ciascuna p(er)sona fosse trouata p(er) lu offi
ciale denũtiata o accusata p(er) al
tri et p(er) emenda al patrone in
sol. xx. Et chi colgesse o portas
se fora della possessione altrui
da diece in su caschi in pena ĩ sol.
xx al cõe et ĩ sol. qo p(er) emenda
al patrone de di et de nocte se du
plichi la pena et la emenda et
chi la accusara o denũtiara hab
bia la mita della mẽda de di et
de nocte se duplichi la pena et la
mẽda. Et lu patrone della pos
sessione possa se uole piu la e
menda questo nõ obstante.

Della pena de chi ĩtrasse in orto dal tri murati o chiusi

XV Item ordenamo che nõ sia alcu
na p(er)sona debbia dare danno ĩ orto
altrui. Et qualũcha p(er)sona se fosse tro
uata o accusata o denũtiata in
trare nelli d(ic)ti orti p(er) la mura o p(er)
le sepi o p(er) lu uscio o p(er) alcuno altro
loco sença licentia del patrone ch(e) per
lo ĩtrare solamẽte caschi ĩ pena al cõe
ĩ sol. qo et p(er) emẽda al patrone ĩ sol. qo
de di et de nocte se duplichi la pena
et la menda. Et se nelli d(ic)ti orti se
desse dãno in alcuna generatione de
fructi herbe odorifere o da magnare
oltra la d(ic)ta pena caschi ĩ pena ĩ sol.
lta de den. al d(ic)to cõe et ĩ sol. lta al pa
trone de di et de nocte se duplichi
la pena. Et se cõ bestie grosse se
desse dãno nelli d(ic)ti orti caschi in
pena al cõe de soldi xx et p(er) emenda
al patrone ĩ sol. xx p(er) ciascuna bestia
et p(er) ciascuna fiata. Et se cõ bestie
minute caschi in pena ĩ sol. dui
et meço p(er) ciaschuna bestia al cõe
et p(er) emẽda al patrone ĩ sol. x de
di et de nocte se duplichi la pena.
Et chi la accusara o denũtiara habbia
la mita della d(ic)ta menda.

Della pena de chi dara dãno alla api XVI

Item ordenamo ch(e) se alcuno dara
dãno nelle arne delli api o nelli arbori
doue stessoro ipsi api guastãdo et tol
glẽdo fabreche de mele caschi ĩ pena
al cõe ĩ sol. cento d(e) denari et p(er) emẽ
da del patrone ĩ sol. cento de di et
de nocte se duplichi la pena et la
mẽda. Saluo ch(e) sia licito al pa
trone nõ essendo cõtento della d(ic)ta
stima possa fare de nouo stimari.
Et chi la accusara o denũtiara habbia
la mita della d(ic)ta emenda.

Del dãno se dara cõ pulli o simili

Item ordenamo ch(e) qualũcha p(er)sona XVII
daesse dãno cõ alcuna gñatione de

pulli o simili aiali ī alcuna gñatione
de fructi existēti ī orti ar o qualũca
possessione despitial p̄ p ciascuna fia
ta et p ciascuno pullo et simili aia
li caschi ī pena de deñ sei al coē et
p emenda al patrone de deñ x
Saluo chi sel patrone uolesse fare
stimare piu el suo daño

XVIII Della pena de bestie dessoro daño ingrano

Item statuemo et ordenamo che
se alcuna generatione de bestie gros
se daessero danno ingrano pasce
do o calpistando in fine del mese
d marzo cio e p fine alla fine cada no ĩ pena sol. doi
et ancho in lino o in canepa de soldi
dui et denari sei per ciascuna bes
tia · et bestie minute ĩ sino a tre
in soldo uno · da tre in su in denari
sei et questo nõ se intenda p anoelli
lactanti Et questo se intenda de di
et de nocte se redopichi la pena ·
Et da marzo in dereto cio e in fine
ad agusto se redopplichi la pena ·
et piu daendo danno nel paloiaro o
magnando o sfasciandolo cada in
pena alcummune in soldi quatro de
di et de nocte se redoplichi la pena :—

XVIIII Della pena d chi desse daño in rocho

Item statuemo et ordenamo che
se alcuna p sona dara danno in rocho
daltri manualmente o coiendo ĩ ro
rocho o facendo herba cada ĩ pena
al cummune ĩ soldi cinque p ciascuna
fiata de di et de nocte se redopplichi
la pena Et se co bestie grosse pagi
al coē sol. ... et co bestie minute
ĩ sol dui d di et d de nocte se redoplichi

XX · Della pena d chi talglasse ho cauasse ho strãpollasse alcuno arbo domestico

Item uolemo et ordenamo che se alcuna
p sona manualmēte talglasse o cauasse
ho stranpollasse alcuno arboro domestico
como sono fiche nuce mela pera p sichi querce
castagne et auogini ho altri arbori da 31
magnare cada ĩ pena al coē de soldi
xl ta p ciascuno arbore

XXI Della pena d chi desse daño ĩ olmi ho cerque existēti ĩ possessioni lauoratiue

Item uolemo et ordenamo che se alcuna
persona dara daño ĩ olmi ho cerque exi
stenti ĩ possessioni lauoratiue moçando
ho cauando cada ĩ pena al coē ĩ soldi xxxx
et chi scapeciasse cada ĩ pena ĩ sol xv cio e
rami grossi · Et chi moçasse frasche per
fare herba p boui o altri animali cada
ĩ pena al coē ĩ sol cinq p fasio et quegi

XXII Della pena de chi dara daño ĩ selue ho lochi ĩ culti nelli modi sop dicti p ciascuna fiata

Item uolemo et ordenamo che se alcuna
p sona dara daño ĩ selue daltri ho ĩ altri
lochi ĩ coltiui ĩ tucti li modi sop dcĩ
cada ĩ pena al coē p ciascuna fiata ĩ sol
cinq · Et chi facesse pali p iugne p cias
chuno fascio cada ĩ pena ĩ sol cinq ·

XXIII Della pena de chi guastasse sepe ho lacciata

Item uolemo et ordenamo chi se alcuna
p sona guastasse sepe daltri ho lacciata
cada ĩ pena al coē ĩ sol x · Et sia obligato
ĩ fra octo di auerla refacta socto la pena
de sol xx · Et piu de chi tolgesse pali
scacnoni ho p tiche ho altro legname
p la bricono de uione ho poule cada ĩ
pena al coē ĩ soldi xx Et sia tenuto ĩ fra 3
di auerli reduti al patrone socto la dicta pena

XXIIII Della pena de chi tolgesse palgia daltri

Item uolemo chi chi tolgesse palglia daltri
tãto d palglaro quãte altro locho sença uolõta
dei patroni cada ĩ pena p ciascuno fascio ho
cesino ho sacho ĩ sol x de di et d nocte ĩ sol xx

2 ...

Marioctus Vrginius de Macerata … Doc. fulginij Asisij Castrica
stagnoli etc. … R.mo in christo patre et dno. domino Jo. tt. Sancte Praxedis
presbitero card. Mediolanen. locumtenens: Visis dictis et subscriptis Statutis
et capitulis omnibus super annotatis quatenus … approbamus illa et confirmamus in omnibus
per omnia. Preterquam in hijs in quibus … statum ecclesiasticum et ro. sedis apostolice aut
superiorum dignitatem quoquomodo veniret. Mandantes inviolabiliter observari sub
pena … subpenis et censuris in eis contentis et alijs prout a nobis et successoribus nostris
visum fuit et placebit. In quorum fidem et testimonium presentes fieri fecimus per cancellarium
nostrum in … subscriptum et sigillo … muniri: Dat. in Civitate fulginij die penultima
octobris M.CCCC.LXXXXVI … Apostolice sedis perusini ducatus spoletani …
legato de latere

(…atenus iusta et rationa / lia sint videantur)

Liberatus Canutus fulginas
…

XXV **Della pena de chi dara dano i herba & prato ho altre possessioni**

Item volemo et ordenamo che se alcuna
persona dara dano i prato ho in campo signato
per herba ho in altre possessioni doue fosse
alcuna generatione derba caida i pena al comune
per ciascuno fascio et per ciascuna fiata in
sol. cinque. Et chi dara danno co bestie grosse
caida i pena per ciascuna bestia i sol. cinque et
per ciascuna fiata de di et de nocte se redop
plichi la pena. Et co bestie minute i soldi ij
et questo se intenda da kl. daprile i fine a kl.
doctobre inclusive

XXVI **Della pena de chi tolgesse canne daltri**

Item volemo et ordenamo se alcuna
persona tolgesse cane de canito daltri ho de
vigne ho de qualunca loco se fosse da diece i
su infine i cento pagi al comune sol. cinque et
da quello i su per ogne centenaro i sol. x.
de di et de nocte se dupplichi la pena.

XXVII **Della pena de chi desse dano i pupuni ~~ho~~ simili fructi**

Item volemo et ordenamo se alcuna persona
desse dano in orto doue fossero pupuni zuche
citroli cepolle algi cocomari ho altri fructi
pagi al comune soldi ~~xx~~ de di et de nocte se dop
plichi la pena. Et se alcuna bestia grossa
cedesse dano ho intrasse pagi ~~el patrone~~ per
ciascuna bestia sol. x. et bestie minute i sol.
cinque de di et de nocte se redopplichi la pena

Innomine dni am Anno dni millo cccc LXXXXVj indictione xiiij Tempo
re Sanct^mi in xpo pris et dni dni pape alexandri diuina prouiden 32
tia pape Sexti et die uigitsima septima mens martij

Conuocato et choadunato collegiato publico et gnali consilio cois et hoim
castri Castagnole ad sonum campane et requisit Beneuenqui publici
baulij dci cast de mandato dnor prior et mei potatis dci loci in palatio
dci cast residentis dicti potatis in sufficienti nuo sdm formam statutor
dci cast Congregato et choadunato in quo quidem consilio: Ego Nicola franc
de montefalco potas om dens de mandato sup dcor dnor prior: videlicet Serij
Jo: Coli benedci: Gasparis ranutij: et Menici bapt: de dco castro proposui et pro
nendo dixi

Quid uidet et placet dco consilio esse agendum sup publica et euidenti cois
dci cast utilitate et gnali loquendo max sup his casibus q sunt ad pseruationem
et augumentum rerum cois pdci et priuator psonar et ad remouendum
res contrarias q possunt inferre preiuditium et dampnum communitati pdci
et priuatis personis et max de uenditionib et alienationib domor casalenor
sitis in dco castro castri castagle et alior rer stabilium in tenimento et di
strictu dci castri cast castagle:-

Prudens uir nicola bartolij unus de nuo dci csilij et in dco csilio existens
surgens et ad solitum ascendens pulpitum et ibidem in xpi noie inuocato
consulendo sup dca pposita dixit et consuluit cum potas et priores sint
bn informati de oportunitatib et necessitatib nre cois et de omnib q sunt
ad ipius coe utilitate autoritate pntis consilij: pfati potas et priores ha
beant omnimodam autoritatem facultatem arbitrium et baliam reformandi ordi
nandi capitulandi et statuendi omnia et singla q eis pdca nre communi
tati utilia fuerint necessaria et oportuna habentes ex nunc ratum gratum et
firmum quicquid per eos fctum reformatum capitulatum ordinatum et stat fuit
et si facta essent per ipam communitatem et ita autoritate pdca ex nunc habeant
per ipam communitatem p aprobatis et emologatis et de his omnib q p pntitatos
potas et priores fuerint ordinata reformata et capitulata q ratur a supe
rior confirmatum et sic confirmatum fuerit in uolumini statutor describantur
ad hoc ut omnib innotescat et uim statutor hre debeat in futur misso so
llenni partito ad bussulas et fabas loco pallucttor sdm forma stat optentum fuit
per fabas uigintiuna nd obstantes sex in contrarium repts:-

Sup dci potis et priores in dco palatio collegialr cogregati et choadunati in comitis circa remissionem in eos fcam p generale consilium put de dca remissione patet ut sup habito int eos maturo consilio et habito consilio a famosissimo .d. doct dno hieronimo senili de monte falcon sup ordinat infrascriptos reformat et sana deliberatione p bono publico et particularit psonar dci cast et eius districtus comoda et in convenientia que possint quoque modo exoriri statuerunt ordinaverunt capitulaverunt et reformaverunt infrascriptas reformat et ordinamenta de qbus omnib et singulis rogatum fecerunt me Pompeium q nicole de monte falcon officialem sup dci potis cois predci:

Inprimis q nulla psona cuiuscumque gradus et conditionis existat de dco cast castagnete possit aut valeat directe vel indirecte p se vel int positam psonam pure aut ficte alienare in aliquam psonam forensem que non sit oriunda de dco cast castagnete vel effecta incola seu terrigena aut civis dci cast saltem a decem annis pxime elapsis citra, nec p testamentum, codicillum aut donationem causa mortis aut quacumque ultimam voluntatem donationem int vivos, nec tlo venditionis, cessionis aut quovis alio titulo lucrativo vel oneroso aliquam domum aut casalenum sitas in dco cast aut aliquam domum aut casalenum aut possessionem, aut alias res immobiles sitas in districtu dci cast: Et similiter nulla psona forensis possit recipere p testamentum, codicillum, donationem causa mortis aut aliam ultimam voluntatem emere cessionem recipere donare int vivos aut recipere quovis alio titulo oneroso vel lucrativo aliquas ex pdcis rebus immobilibus sitis in dco cast vel eius ptinentiis sb pena tam alienanti ut sup q recipienti alienatas quinquaginta flor p qlibet et qualibet vice aplicandor p medietatem camere apostolice et p alia medietatem camere cois dci cast et privatione rer alienatar que ipo facto deveniant ad coem dci cast et nihilominus huiusmodi alienatio non valeat neque teneat sed sit nulla ipo iure. Item quia multotiens evenit q mulieres oriunde de dco cast maritantur ex districtum dci cast et sic efficiuntur de foro mariti et evenire posset multotiens q talibus mulieribus tamquam pximioribus aut alr ex ultima voluntate obveniret aliqua hereditas et mediante ea pa aliis eius descendentibus et sic p hanc viam fieret alienatio in forenses: Statuerunt et ordinaverunt ad occurrendum huiusmodi casibus q nulla mulier maritata ex districtum dci cast aut eius descendentes possint aut valeant quoque modo succedere alicui terrigene dci cast in bonis stabilibus sitis in dco cast aut eius districtu: Sed dcor bonor sint penitus

incapaces et in eis nō possint succedere: Sed dicta bona sibi obvenientia
ut supra teneant alienare terrigenis dicti castri volentibus illa emere
pro iusto pretio quotiens huiusmodi casus eveniret ¶ Item quia multotiens evenit 33
et evenire potest quod qui prohibetur aliquid facere per se palam
conatur illud facere clam et per interpositam personam Et sic facit
contra mentem legis ad obviandum huiusmodi fraudibus statuerunt
et ordinaverunt quod si aliquis terrigena emerit pro aliquo forense aut
aliquo ex titulis supra expressis receperit aliquam rem inmobilem sitam in dicto
castro aut pertinentiis puniatur pena Centum florenorum aplicandorum ut supra Et
nihilominus huiusmodi contractus non valeat nec teneat sed sit nullus ipso
iure tamquam fictus et simulatus ¶ Item quia multi forenses temporibus preteritis
ex titulo emptionis aut aliis titulis acquisiverunt multa bona stabilia in
dicto Castro et eius pertinentiis statuerunt et ordinaverunt quod de cetero nullus
forensis qui possideat aliqua bona hactenus acquisita per ipsum aut eius ascendentes
et auctores possit illa alienare aliquo titulo aut in aliquem forensem nisi
solum et dumtaxat in eius descendentes per lineam directam et si alienaverit
alienatio nō teneat et nihilominus alienans incidat in penam supra expressam
in primo capitulo ¶ Item quia parum esset leges condere nisi esset qui eas debite
executioni mandaret decreverunt et consulunt quod vicarius dicti castri habeat iuris
dictionem et facultatem teneatur et debeat contra delinquentes in premissis capitulis aut aliquo
ipsorum procedere per inquisitionem ex offitio accusationem et denuntiam aut querelam ad instantiam
cuiuscumque et repertos culpabiles punire in penis supra expressis sub pena dicto
offitiali negligenti vigintiquinque librarum de suo salario retinendarum qualibet
vice qua fuerit negligens et quolibet

Ego Pompeius Ser Nicole Francisci de monte falcone publicus imperiali autoritate notarius et iudex ordinarius et nunc notarius et offitialis supra dicti potestatis Supradictas reformationes et omnibus et singulis in eis contentis interfui et rogatus scribere scripsi et publicavi signumque et nomenque meum in fidem et testimonium omnium predictorum apposui consuetum

Signum mei Pompei notarii supra dicti

330

IOANNES BAPTISTA Sardolus doc. de Tuderto pro R.mo in Christo pre et dno d. Dno. Ray. tt. ss. sci Vitalis presbro Car.li Gurcen. Fulg. ac Castagnole etc. Gnalis Locutenens

ISA. Supradicta Reformantia et caplis inea contentis quatenus non sint contra Libertatem Ecc.cam: ~~et quatenus Rationabilia et iusta sint~~: salva semp. auctte et preroga tiva superiorum, eam cum caplis annexis approbamus et confirmamus: et pro approbata et confirmata haberi volumus et mandamus: Mandantes observantiam eiusdem sub tor.a penis et censuris inea appositis: In quorum omnium fidem predictam confirmationem fieri fecimus nro sigillo munitam. Datis in Civitate Fulg. in palatio aplico die xiij.a mensis Maij MCCCCLxxxxvj

Jo. Ray.rius s. petri Fulg.as
Not.s man.to ss.

R.me et Ill.me Dnt placeat ad instantiam duorum orum hominum et universitatis Castri Castagnole statuta et reformationes sup. in presenti libro descriptas et annotatas auctoritate qua fungitur approbare ac confirmare et mandare inviolabiliter ps futuris temporibus firmiter ab omnibus observari. Contrariis quibuscunque non obstantibus quibus placeat ex certa scientia derogare

Confirmus, Approbamus, et mandamus ut petit. dumodo in Consilio gnali denuo pponat et obtineat, nec sint Sedi Aplice, et eius Camere contraria pmissis no obstan.

A. Car. Arim. legat.

Dat. Perusie ap. s. Petru die vi.ta Juny. 1503

B. Julius

In nomine Dni. Am. Nel tempo del Priorato di [illegible] di [illegible] [illegible] 34
di [illegible] e di s. Antonio, e di Mancino di Francesco Camorlengo Agregato [illegible] [illegible]
ral Consiglio per Piccionaie di Mariotto [illegible] [illegible] [illegible] Cortagnola [illegible] [illegible]
[illegible] de li sopradetti Priori nel qual Consiglio fu risoluto [illegible] [illegible] [illegible]
scritti che si [illegible] [illegible] del [illegible] del Sabbato dopo Vespro, [illegible] per devotione [illegible]
pigliar un [illegible] di la Mad.a quale [illegible] [illegible] la [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
in cominciarsi in qst. Anno 1588 et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
di Comunita et mancando li Priori che saranno ad tempo [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
e risoluto per ord.e de li sopradetti priori, che quelli [illegible] [illegible] di [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] volta et che [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] fatte [illegible]
la Mad.a del [illegible], et [illegible] dali [illegible] [illegible] [illegible] et ordinato quali [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] di [illegible], [illegible]
di [illegible], Franc.o di [illegible], [illegible] di [illegible], [illegible] di [illegible] Bernardo [illegible] [illegible] [illegible]
sapiente, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] di [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible], [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
et Felice di [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
qual [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] de [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

Memoria come l'Anno 1726 fù un anno fertilissimo et abbondante
di ogni sorte di robba à segno tale che il grano valse cinque paoli la Coppa
il mosto tre paoli la Soma l'olio vecchio dodici paoli il Caldarello e per
l'oliva che la potevano sostenere li padroni le Canipe altre [illegible]
i legumi lino un grosso il quartuccio le grande cariche le cerque
gl'orti di Zucche peloni Cavoli e rape e Cipolle un mezzobaiocco la
vena tre paoli la Coppa, l'orzo quattro paoli la Coppa, la spelta due
paoli la Coppa le Castagne gran quantità le semente furno fatte molto
asciutte, e fù freddo di buon'hora, hoggi che semo li 5 Nov.re 1726

... Palamides de Todi
... elli mag.ci s. Priori del d.o castello
... Nobbile a Croce et Hieronimo et

... 1577 me fo consegniato detto statuto
... al presente potesta di castagniola per le mano
di quattro preori che foro scieltti di pier corrao e feleppo
d'ant.o giouanni e adreano di giacantonio e pier gostanzo
d'Amenico e giova cristofano di giouanni camerlengo detto
statuto numero de carte quarantta —

Adi 21 de lulglio 1583 — me fu consignato el detto statuto a me
marino de onibalo berniuolgi da todi al presente podesta di Castagnola
per le mani del mostro de paulo e de salvatore de giouanni priori
al presente de detto Castello e presente de me giuseppe potano podesta
passato del detto Castello e io marino sudetto o fatta la detta memoria
de mia mano propria ————

Adi 8 de Apprile 1584

Am[e] Gio: santi Pacifici de Mate Castelli al presente Pota. de Castagnola
me fu consignato il presente Statuto per le mano de quatro Priori che
Pasquino et Forte lecco et Antonio et sabatino e sergio camerlengo
Contode de Numero de Carte quaranta ——— 40

Gio: santi Pacifici che di sopra ...

[illegible]
al ciascuno [illegible]

BIBLIOTECA DEL SENATO

Assegnate [illegible] ad [illegible]
[illegible] d'[illegible] sera [illegible] carte quaranta [illegible]
ed alquanti capitoli cassi e [illegible] [illegible] + segno [illegible] ce sonno facte
[illegible] [illegible] ciascheduno et fo adi 5 di magio di 1543

Asegnate [illegible] priori [illegible] fino [illegible] al prigione del mio offitio el presente
statuto di numero di carte quaranta in tutto infra de quali ce sono alquanti
capituli cassi [illegible] segno de li quali ce sono certe + a ciascheduno et fo
adi [illegible] di [illegible] 1545 io [illegible] fino [illegible]

Assegniate per li Prio ame lionardo di Franciescho di stephano da [illegible] al
presente [statuto] de mio offitio di numero de carte quaranta in tucto infra
le quale ce sono alquanti capituli cassi et frandati per segnio delle
quale ce sono facte certe croce a ciascheduno et fo adi 20 de giu-
gnio 1546 io lionardo di Franciescho [illegible]

[illegible] aprile [illegible]
[illegible]
[illegible]
Martino [illegible]

12127

[illegible] di [illegible] 1553
[illegible] podestà de [illegible]

Io [illegible] di Francescognale [illegible] [illegible] asegnate [illegible]
[illegible] sono in tutto carte [illegible] foro [illegible]
liquali prigioni sono [illegible] di [illegible] il [illegible] Nobile di [illegible]
pasquino di [illegible] [illegible] 1554

adi [illegible]
[illegible] signati [illegible] per [illegible] da [illegible] podestà [illegible]
[illegible] numero [illegible] carty
al tempo [illegible] de [illegible] pagni

129 f. 9

già: 95. IV. 23

BIBLIOTECA SENATO DEL REGNO
95
IV
23